

DOM ZA LJUDSKA PRAVA
ZA BOSNU I HERCEGOVINU

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

(2001)

SADRŽAJ

I.	UVOD	5
II.	ČLANOVI I OSOBLJE DOMA	6
A.	Članovi Doma	6
B.	Sekretarijat Doma	6
III.	MANDAT I NADLEŽNOST DOMA	6
IV.	PRAVILA PROCEDURE	7
V.	BROJ PREDMETA PRED DOMOM	8
VI.	STRATEGIJA U RJEŠAVANJU PREDMETA PRED DOMOM	9
VII.	SURADNJA SA DRUGIM INSTITUCIJAMA	12
VIII.	ODNOSI SA STRANAMA POTPISNICAMA OPĆEG OKVIRNOG SPORAZUMA	14
IX.	PREDMETI PRED DOMOM U 2001	14
1.	Privremene mjere	15
2.	Pitanja prihvatljivosti	15
3.	Brisanje itd	16
4.	Pitanja koja se postavljaju u meritumu	16
5.	Prijateljsak rješenja	18
6.	Pravni lijekovi	18
7.	Postupak preispitivanja	19
8.	Provjeda odluka	19
IX.	FINANSIJSKA SITUACIJA	19
X.	ZAKLJUČAK	20
	ANEKSI	21
A.	Aneks 6 Općeg okvirnog mirovnog sporazuma za BiH	23
B.	Članovi Doma za ljudska prava	31
C.	Osnovne sekretarijata Doma za ljudska prava	37
D.	Pravila procedure	41
E.	Statistički pregled	57
F.	Odluke donesene u 2001	61
G.	Kratki pregled odabranih odluka o meritumu	81
H.	Doprinosi i troškovi u 2001	103

* Dom za ljudska prava je takođe objavio dva prateća sveska odluka iz 2001 godine.

I UVOD

Godina 2001. bila je vrlo produktivna u pogledu rada Doma za ljudska prava. Dom je za 11 sjednica koje je održao u toku godine donio 358 odluka od kojih su 31 suštinske odluke o prihvatljivosti i meritumu i 3 odluke o preispitivanju. Predmeti u kojima su odluke donesene odnose se na imovinska pitanja, diskriminaciju pri zapošljavanju, vjersku diskriminaciju, dužinu postupka, neizvršavanje sudskih odluka, pravično suđenje, eksproprijaciju, nestala lica i loše postupanje prema zatočenima. U osam predmeta, koji uključuju gotovo 100 podnosiča prijava, održano je sedam javnih rasprava u toku kojih su saslušani svjedoci i predočeni dokazi. U odnosu na prethodnu godinu registrovano je nešto manje prijava, ali Dom je još uvijek svakog mjeseca u prosjeku primao 150 prijava.

Broj predmeta stalno se povećava tako da je na kraju 2001. godine broj registrovanih prijava dostigao brojku od 8.481. Ovaj broj se dramatično povećao u toku prva četiri mjeseca 2002. godine tako da je krajem aprila dostigao brojku od 10.390. U prosjeku, Dom donosi oko 35 odluka na svakom svom mjesecnom zasjedanju koje traje jednu sedmicu. Nažalost, sa trenutnim sredstvima nije moguće premostiti ogromni procjep između primljenih prijava i odluka koje se donose svakog mjeseca. Ipak, statistika ne odražava stvarno stanje u potpunosti. Vjerovatna sudbina nekoliko hiljada prijava su "standardne" odluke o brisanju ili neprihvatljivosti zbog toga što je stvar već rješena, tj. zbog napretka u procesu povratka izbjeglica, ili zato što je Dom već citirao zakone u vodećoj odluci koja se bavi istim pitanjem, ili radi očiglednog propusta da se iskoriste domaći pravni lijekovi ili zbog očigledne neosnovanosti predmeta. Međutim, da ne bi trošio oskudna sredstva pri odlučivanju u ovakvim predmetima, Dom je svjesno odlučio dati prioritet predmetima u kojima se žalbeni navodi odnose na diskriminaciju i druge ozbiljne povrede ljudskih prava kao što su nezakonito zatvaranje ili povrede principa pravičnog suđenja, kao i predmetima koji mogu poslužiti kao presedan ili su od posebnog značaja za unapređenje vladavine zakona u Bosni i Hercegovini.

Ovako veliki broj prijava Domu posljedica je nekoliko faktora: zapaženo je da su domaći sudovi nedjelotvorni i pristrasni kada se bave predmetima koji uključuju osobe koje ne pripadaju većinskoj grupi; priznato je da je Dom efikasan i nepristrasan sud čije se naredbe poštuju, iako pod pritiskom međunarodne zajednice; a postupak podnošenja prijave Domu ne uključuje nikakve troškove, kao što su advokatski honorar ili sudski troškovi. Ustvari, dok se tekuća reforma sudstva konačno ne završi, Dom će i dalje biti smatran osnovnim garantom nepristrasnog i nezavisnog rješavanja povreda ljudskih prava.

Za sudski sistem Federacije 2001. godina je bila posebno teška, Ustavni sud Federacije veći dio godine nije funkcionirao, a Vrhovni sud je u posljednja četiri mjeseca 2001. godine ostao bez polovine svojih članova. Kako se godina bližila kraju bilo je sve više poteškoća u odnosima između Federacije i Doma. Zastupnik Federacije je u medijima oštrot kritikovala određene odluke Doma, pokušavajući na taj način da Dom uvuče u domaću političku arenu. Ovakav način ponašanja od strane izvršnog ogranka vlasti veoma je neuobičajen u demokratskim društvima i to je još jedna naznaka hitne potrebe da se ojačaju sudske institucije.

Uglavnom je međunarodna zajednica ta koja je odgovorna za napredak koji je tokom godina postignut u pogledu stepena poštivanja odluka od strane organa vlasti, s obzirom da Aneks 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma ne sadrži prisilni mehanizam koji bi osigurao da odluke Doma budu ispoštovane. Federacija nastavlja prema cilju potpunog poštivanja odluka, mada neke posebne naredbe još uvijek ignorira. Republika Srpska odluke Doma i dalje izvršava uz velike poteškoće i uglavnom pod pritiskom međunarodne zajednice. Što se tiče Države, poštivanje odluka Doma ne postoji, mada joj je naređeno da preduzme pozitivne radnje samo u nekoliko predmeta zbog njene ograničene nadležnosti.

Finansijski, Dom je, kao i svih prethodnih godina, mogao da funkcioniра uglavnom zahvaljujući prilozima međunarodne zajednice. Država, uprkos njenoj obavezi prema Aneksu 6, nije mogla tokom cijele godine izdvijiti više od 100.000 KM za rad Doma.

Dom ima mandat koji ističe krajem 2003. godine. Imajući ovo na umu, Dom će svoja sredstva koncentrisati tako da obezbijedi da preostali predmeti koje rješava budu takvi predmeti koji će imati najveći uticaj na zaštitu ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

II ČLANOVI I SEKRETARIJAT DOMA

A. ČLANOVI DOMA

Dom za ljudska prava se sastoji od četrnaest članova kao što je predviđeno članom VII Aneksa 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Aneks A). Četiri člana je imenovala Federacija Bosne i Hercegovine, a dva Republika Srpska. Ostalih osam članova su međunarodni članovi koje je imenovao Savjet ministara Vijeća Evrope. Prema Aneksu 6, međunarodni članovi nisu državljeni Bosne i Hercegovine niti neke druge susjedne države. Predsjednicu Doma, gđu Michèle Picard, koja je Francuskinja, imenovao je Savjet ministara Vijeća Evrope iz reda međunarodnih članova. Imenovani članovi su istaknuti pravnici koji svoj doprinos Domu daju svojim širokim spektrom iskustva iz različitih sredina uključujući sudsku i akademsku oblast, privatnu pravnu praksu, upravu i politiku, kao i krivično pravo i ljudska prava. Lista članova i njihove kratke biografije su u prilogu ovog Izvještaja kao Aneks B.

B. SEKRETARIJAT DOMA

Sekretarijat Doma čini stalno osoblje sa sjedištem u Sarajevu uz još jedan ured u Banjoj Luci. U toku godine Sekretarijat je brojao 34 člana sa prosječno 8 međunarodnih članova zaposlenih u bilo kojem datom momentu, uključujući Izvršnog službenika, Arhivara i nekoliko pravnika koji rade u timu sa domaćim pravnicima. Dom je u 2001. godini takođe započeo program prakse za domaće studente prava koji rade u uredima u Sarajevu i Banjoj Luci. Lista osoblja Sekretarijata je u prilogu ovog Izvještaja kao Aneks C.

Dom nastavlja da se oslanja gotovo isključivo na direktno finansiranje pojedinih vlada radi pokrivanja troškova za plaće međunarodnog osoblja. U 2001. godini finansiranje međunarodnog osoblja osigurale su vlade Sjedinjenih Država, Njemačke i Holandije. Dat je poticaj drugim vladama da dodijele pravnike, ali bez uspjeha. U prethodnim godinama, Vijeće Evrope je Domu dodjeljivalo Arhivara, stavljujući mu na raspolaganje jednog člana Evropskog suda za ljudska prava za Arhivara Doma, i ono je snosilo njegove troškove. U septembru 2001. godine ovaj aranžman je prestao, a Dom je Arhivara zaposlio direktno, birajući pravnika koji je prethodno radio za Dom. U toku 2001. godine pripravnici iz Njemačke, Sjedinjenih Država i Bosne i Hercegovine dali su svoj doprinos radu Doma.

Bosna i Hercegovina je obezbijedila uredski prostor Domu za ljudska prava u zgradiji Predsjedništva u Sarajevu. U maju 2001. godine Dom je uselio u još 5 tek ispravnjenih susjednih prostorija, čime je donekle ublažena ozbiljna situacija proistekla iz otežanih uslova u kojima osoblje radi, a koji su rezultat nedostatka prostora. Međutim, dodatni prostor je još uvijek neophoran radi smještaja novog osoblja, posebno pravnika i prevodilaca, s obzirom da je broj novih registrovanih prijava u stalnom porastu. Dom zasjeda u zgradiji Predsjedništva u sali koju dijeli sa Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine. Javne rasprave se održavaju u Kantonalmnom sudu Sarajevo. Za svoj ured u Banjoj Luci Dom iznajmljuje privredni prostor.

III MANDAT I NADLEŽNOST DOMA

Mandat Doma za ljudska prava je formulisan u članu II Aneksa 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma. Dom ima mandat da razmatra navodna i očigledna kršenja ljudskih prava kako je to predviđeno Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima, i navodnu i očiglednu diskriminaciju u uživanju prava i sloboda predviđenih u Konvenciji i 15 drugih međunarodnih sporazuma navedenih u Dodatku uz Aneks 6. Dom može primati samo one prijave koje se tiču stvari koje su u okviru odgovornosti jedne od Strana potpisnica Aneksa 6 (Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska), i koje su se desile ili nastavile nakon što je Dejtonski mirovni sporazum stupio na snagu (14. decembra 1995. godine). Posebna prednost se daje navodima o naročito ozbiljnim ili sistematskim kršenjima, kao i onim koja su zasnovana na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama.

Dom može primati prijave u vezi takvih kršenja ljudskih prava direktno od svake od Strana potpisnica Aneksa 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma ili od pojedinaca, nevladinih organizacija ili grupa pojedinaca koji tvrde da su žrtve kršenja ljudskih prava, koje je počinila neka od Strana, ili koji djeluju u ime navodnih žrtava koje su preminule ili nestale.

Prema uvjetima iz Aneksa 6, kada primi prijavu, Dom mora odlučiti da li da je prihvati ili odbaci, uzimajući u obzir nekoliko kriterija navedenih u članu VIII. Ovi kriteriji uključuju: a) da li postoje djelotvorni pravni lijekovi i da li je podnositelj prijave dokazao da ih je iscrpio, i da je prijava podnesena Komisiji (Domu ili BiH Ombudsmanu) u roku od šest mjeseci od datuma donošenja konačne odluke; b) da li je prijava u suštini ista kao stvar koju je Dom već ispitivao; c) da li je prijava nespojiva sa Sporazumom o ljudskim pravima, potpuno neosnovana, ili predstavlja zloupotrebu prava na žalbu; i d) da li se prijava tiče stvari koja je trenutno pred nekim drugim međunarodnim tijelom za ljudska prava ili drugom Komisijom uspostavljenom Dejtonskim mirovnim sporazumom.

Procedura Doma sačinjena je po ugledu na Evropski sud za ljudska prava. Ako Dom na samom početku ne odluči da je prijava neprihvatljiva ili da je treba brisati, traže se pismena zapažanja od podnosioca prijave i od tužene Strane nakon čega Dom razmatra predmet i donosi odluku. Pored pismenog postupka, Dom može odlučiti da zakaže javnu raspravu kako bi strane iznijele usmene argumente, a svjedoci i vještaci predočili dokaze. Dom takođe može zatražiti pismene ili usmene podneske *amicus curiae*. Ukoliko Dom ustanovi povredu, on u svojoj odluci o meritumu izdaje naredbu u kojoj naznačava mjere koje tužena Strana mora poduzeti kako bi ispravila kršenje, uključujući naredbe da se sa određenim djelovanjem prestane ili da se od njega uzdrži ili davanje novčane naknade. U bilo kojoj fazi postupka Dom može narediti i privremene mjere ili pokušati da omogući prijateljsko rješenje zasnovano na poštivanju ljudskih prava. Odluke Doma su konačne i obavezujuće i tužene Strane ih moraju u potpunosti izvršiti. Odluke Doma se prosljeđuju Uredu Visokog predstavnika (OHR-u) i Organizaciji za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE-u) radi nadgledanja njihovog sprovođenja.

IV PRAVILA PROCEDURE DOMA

Aneksom 6 je predviđeno da će Dom "utvrditi pravične i djelotvorne procedure za rješavanje prijava" i da će tim procedurama biti "predviđeni odgovarajući pismeni podnesci i, po odluci Doma, saslušanje radi usmene rasprave ili predočenja dokaza." (član X, stav 1.) Prvobitno je Dom odlučivao o svojoj proceduri *ad hoc* i na osnovu privremenih Pravila procedure usvojenih u julu 1996. godine, u skladu sa principima sadržanim u Dejtonskom mirovnom sporazumu. Pravila procedure Doma (priložena uz ovaj Izvještaj kao Aneks D), usvojena u decembru 1996. godine i izmijenjena u maju i septembru 1998. godine i ponovo izmijenjena u martu 2001. godine, donesena su sa namjerom da omoguće djelovanje tih principa. Ona su sačinjena u velikoj mjeri po uzoru na pravila procedure bivše Evropske komisije i Suda za ljudska prava, iako su u značajnoj mjeri usklađena da bi odgovarala posebnom sastavu i okolnostima Doma.

Pravilima je propisana kombinacija pismenog i usmenog postupka, te razmatranje pitanja prihvatljivosti i merituma. Pravilima je takođe propisano, između ostalog, davanje prioriteta nekim posebnim prijavama, predviđene su privremene mjere, procedura na javnim raspravama, prijateljska rješenja, dosuđivanje novčanog obeštećenja, postupak za preispitivanje odluka Vijeća od strane plenarnog Doma. Postoji čitav niz mogućih ishoda postupka pred Domom kao što su odluka kojom se prijava odbacuje kao neprihvatljiva, prijateljsko rješenje predmeta, odluka o brisanju prijave sa spiska predmeta, ili odluka o meritumu. Odluke Doma o meritumu i odluke o preispitivanju, uručuju se na javnim raspravama.

V BROJ PREDMETA PRED DOMOM

Tokom godine registrovane su 1.803 prijave i time je na kraju godine ukupni broj prijava koje je Dom registrovao dosegao brojku od 8.481. Dom je dakle, u prosjeku, svakog mjeseca u toku 2001. godine primao preko 150 prijava u kojima se navodi povreda ljudskih prava. Krajem 2001. godine, rješavajući oko 1.280 prijava, Dom je donio

ukupno 1.031 odluku. (Jednom se odlukom može riješiti više od jedne posebne prijave s obzirom da Dom ima diskreciono pravo, kada je to odgovarajuće, da prijave spoji). Tako je na kraju 2001. godine pred Domom ostalo oko 7.200 prijava. Na početku 2002. godine broj primljenih prijava se dramatično povećao. U prva četiri mjeseca registrirano je 1.909 prijava što u prosjeku predstavlja 477 prijava mjesečno.

Tokom 2001. godine Dom je zasjedao u Sarajevu ukupno 11 puta u punom sastavu, a i oba njegova Vijeća su zasjedala 11 puta (Dom ne zasjeda u augustu). U toku svojih sjednica, Dom razmatra predmete koji su pred njim na zatvorenim sjednicama i na javnim raspravama. Na svojim zasjedanjima u 2001. godini, Dom je donio ukupno 358 konačnih i obvezujućih odluka koje uključuju odluke o prihvatljivosti, meritumu, brisanju, zahtjeve za preispitivanje i odluke o preispitivanju, rješavajući tako oko 400 pojedinačnih prijava. Znači, Dom je na svakom svom zasjedanju usvojio i/ili uručio prosječno oko 35 odluka.

Odluke o prihvatljivosti i meritumu i odluke o preispitivanju uručuju se javno svakog mjeseca nakon njihovog usvajanja (dijelovi tih odluka se čitaju na javnim raspravama), dok se sve druge vrste odluka usvajaju, ali se ne uručuju javno. Od 358 odluka koje su donesene tokom 2001. godine, 31 su odluke o prihvatljivosti i meritumu, a 3 su odluke o preispitivanju. Te odluke o prihvatljivosti i meritumu se odnose na imovinska pitanja, diskriminaciju pri zapošljavanju, dužinu postupka, neizvršavanje sudskih odluka, pravično suđenje, eksproprijaciju, nestala lica, loše postupanje prema zatočenima i vjersku diskriminaciju. Pored toga što na svakom zasjedanju sudije usvajaju i uručuju odluke, oni su takođe razmatrali stotine drugih predmeta koji su bili u različitim fazama postupka tokom godine. Takođe je razmatrano i stotine zahtjeva za izdavanje privremenih mjera.

Dom je u toku 2001. godine održao 7 javnih rasprava na kojima je saslušao svjedočke i primio dokaze u 8 predmeta koji su pred Domom, a koji uključuju gotovo 100 podnosiča prijava. Pitanja u tim prijavama tiču se imovinskih prava, pravičnog suđenja, lošeg postupanja prema licima u zatočeništvu, privatnog i porodičnog života, diskriminacije, mirnog uživanja imovine uključujući obradivo zemljište, stanova i dionica preduzeća. Do aprila 2002. godine Dom je donio odluke u svim predmetima u kojima je održao javne rasprave.

Tabela ispod ilustruje povećanje broja prijava koje su primljene i odluka koje su donesene u periodu od 6 godina. Aneks E u prilogu ovog Izvještaja daje statističke podatke u pogledu vrsta i brojeva odluka koje je Dom donio tokom 2001. godine.

Godina	Broj primljenih prijava	Broj donijetih odluka
1996	31	0
1997	83	19
1998	1.382	67
1999	1.953	206
2000	3.226	381
2001	1.803	358
Ukupno do 31. decembra	8.481	1.031
2001.		(ovim odlukama riješeno je 1.280 prijava)

VI STRATEGIJE ZA RJEŠAVANJE PREDMETA PRED DOMOM

Dom je razmatrao različite strategije i postupke za djelotvorno rješavanje ogromnog broja predmeta pred Domom, te je razvio nekoliko "modela" odluka za korištenje u određenim tipovima predmeta. Nedovoljni resursi, posebno u smislu osoblja i uredskog prostora znače da se ove strategije, postupci i mehanizmi za rješavanje tolikog broja predmeta mogu samo djelomično primijeniti. Štaviše, na strateški pristup Doma utjecali su i drugi važni faktori koji se odnose na svrhu i zakonski mandat Doma i njegovu ulogu u doprinisu vladavini prava u Bosni i Hercegovini.

Prema članu VIII(2)(e) Aneksa 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma, "Dom će nastojati prihvatići i dati posebnu prednost pritužbama na posebno teške ili sistematske povrede i onima koje se temelje na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama".

Nastrojaći zadovoljiti ovaj princip sadržan u njegovom osnovnom instrumentu, Dom je usvojio sljedeće neformalne smjernice za rješavanje predmeta:

- prioritet se daje navodima o posebno teškim povredama ljudskih prava, kao što su povrede prava na život, mučenje, nehumano i ponižavajuće ponašanje, nezakonit pritvor, nestanci osoba, ozbiljne povrede principa pravičnog suđenja;
- prioritet se daje navodima o diskriminaciji;
- štaviše, iako to nije izričito pomenuto u članu VIII(2)(e), Dom daje prioritet prijavama u kojima se
  - (a) pokreće neko novo pravno pitanje koje je od posebne važnosti za Bosnu i Hercegovinu, tako da odluka Doma može poslužiti kao pravni presedan ili kao smjernica za donošenje domaćih odluka, i pred organima uprave i pred sudovima; ili
  - (b) su od posebne važnosti za unapređenje vladavine zakona u Bosni i Hercegovini.

A. SISTEMATSKE POVREDE LJUDSKIH PRAVA

Što se tiče mandata da se daje prioritet navodima o sistematskim povredama ljudskih prava, Dom je zapazio da većina predmeta kojim se on bavi predstavlja pojedinačne primjere sistematskih (bar u smislu široke rasprostranjenosti) povreda ljudskih prava. Takvi su primjeri opstrukcija procesa povratka izbjeglica što za rezultat ima povrede prava na poštivanje doma i imovine osoba, zamrzavanje starih bankovnih računa, diskriminacija pri zapošljavanju, nestanci osoba, sistematski propusti sudova da u razumnom roku odluče o predmetima koje su podnijeli pripadnici manjina. Oko dvije trećine prijava registrovanih pred Domom podneseno je u ovakvim tipovima predmeta. U vezi sa ovim sistematskim povredama ljudskih prava, Dom vidi svoju ulogu u tome da odluci u "vodećim predmetima", odnosno pravnim presedanima, čime se obezbjeđuju principi koje treba da primijene oni koji donose odluke, bilo da su domaće ili međunarodne provenijencije, kako bi se riješili preostali takvi predmeti u kojima postoji isti činjenični obrazac. Rezultat odluke Doma u vodećim predmetima je promijenjeno zakonodavstvo u vezi sa JNA stanovima i u vezi sa zamrznutim bankovnim računima, jer su se mnogi žalbeni navodi odnosili na povrede ljudskih prava koje su oni prouzročili.

B. KATEGORIJE PREDMETA KOJI SE MOGU KVALIFICIRATI ZA "STANDARDIZOVANE" ODLUKE

- *Brisanje riješenih predmeta, posebno u slučaju vraćanja u posjed predratnih stanova i kuća*

Po članu VIII(3) Aneksa 6 Sporazuma o ljudskim pravima, Dom može brisati prijavu sa svoje liste predmeta kada je "stvar već riješena" i kada je u skladu sa poštivanjem ljudskih prava da se dalje ne nastavi sa razmatranjem te stvari. Približno 3.000 prijava čiji su predmeti u postupku rješavanja pred Domom tiče se vraćanja u posjed stana ili kuće. S obzirom na sporu ali stalnu stopu porasta primjene imovinskih zakona u Bosni i Hercegovini, mnogi od predmeta pred Domom su

vjerovatno predodređeni za odluku o brisanju jer je podnositac prijave vratio u posjed svoj stan ili se, u predmetima koji se tiču bivših JNA stanova, mogao uknjižiti kao vlasnik stana.

Dom donosi odluku o brisanju kada od podnositoca prijave dobije pismo o tome da je vraćen u posjed. Do decembra 2001. godine doneseno je 297 odluka o brisanju, od kojih se većina odnosi na vraćanje u predratne domove.

Konačno, i što je najvažnije, Dom zauzima sve aktivniji stav prema identificiranju predmeta u kojima je podnositac prijave vratio u posjed svoje predratno mjesto stanovanja. To uključuje uspostavljanje procedure u svrhu razmjene informacija sa bazom podataka o vraćanju u posjed koju ima CRPC. I ponovno, ova nova strategija će voditi do identifikacije brojnih riješenih predmeta.

■ *Model odluka u predmetima zamrznutih bankovnih računa*

Pred Domom se nalazi oko 2.000 "predmeta zamrznutih bankovnih računa". Dom je u maju 2000. godine uručio svoju odluku u prva četiri ovakva predmeta. Kako bi ispoštovala naredbe Doma o pravnim lijekovima koje su donesene u toj odluci, vlada i zakonodavno tijelo Federacije BiH su izmijenili i dopunili relevantno zakonodavstvo. Dom trenutno razmatra oko 30 dodatnih "predmeta zamrznutih bankovnih računa". U toku ovog procesa on će procijeniti da li, kao rezultat promjena zakona, i dalje postoji veliki teret dokazivanja na pojedinim imaočima stare devizne štednje, što predstavlja povredu njihovog prava na mirno uživanje imovine. Ako Dom utvrdi da više nema nikakve povrede, biće moguće napraviti model odluke, kojom se preostali predmeti stare devizne štednje proglašavaju neprihvatljivim.

Analogno, ako bi Dom našao da, čak i nakon promjene zakonodavstva, postoji povreda prava podnositaca prijava na mirno uživanje njihovih posjeda, Dom bi vjerovatno naredio pravni likj koji bi se, dok se formalno odnosi samo na prijave o kojima je donesena odluka, u osnovi odnosio na svih 2.000 prijava o zamrznutim bankovnim računima.

■ *Model odluka u predmetima implementacije odluka Komisije Aneksa 7*

Dom je napravio model odluke o prihvatljivosti i meritumu za predmete koji se tiču propusta stambenih organa vlasti da implementiraju odluke Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (Komisija Aneksa 7). Iako model odluke omogućava Domu da (relativno) brzo odluči o grupi takvih predmeta, postoje drugi razlozi koji bi mogli biti protiv toga. Ovi razlozi su vezani za izričito i obavezujuće uvođenje zahtjeva "kronološkog reda" za proces vraćanja u posjed u novom imovinskom zakonu za implementaciju zakona koji je Visoki predstavnik nametnuo u decembru 2001. godine. Kod donošenja takvih odluka - ako se koriste u organizovanoj proceduri - pojavljuje se rizik da implementacija odluka Doma u okviru rokova koje Dom postavi bude u raskoraku u pogledu zahtjeva određenog kronološkog reda. Ovo ponovno ilustruje okolnosti u kojima pristup broju predmeta Doma, gdje se teži ekspeditivnom donošenju odluka u što više predmeta, može biti kontrapunktiv u svjetlu šire slike.

■ *Model odluka o prihvatljivosti i brisanju*

Dom je izradio model odluka za standardne odluke o neprihvatljivosti i brisanju, koji u znatnoj mjeri ubrzava proces pravljenja nacrta u standardnim situacijama. Ovi modeli odluka se tiču npr. predmeta koji su van nadležnosti Doma *ratione temporis*, gdje je podnositac prijave propustio da iscrpi domaće pravne lijekove, gdje podnositac prijave traži od Doma da postupa kao dodatna žalbena instanca u domaćem pravosudnom sistemu ili u predmetima gdje se podnositac prijave žali na deložiciju iz stana koji treba da napusti kako bi se omogućio povratak predratnog nosioca stanarskog prava.

■ *Prijave gdje postoji jasno propuštanje da se iscrpe domaći pravni lijekovi*

Dom je uvijek primao veliki broj predmeta gdje podnositoci prijava podnose prijavu Domu ne sačekavši konačnu odluku u svom predmetu pred domaćim organima vlasti, upravnim i sudskim. Po članu VIII(2)(a) Sporazuma o ljudskim pravima, od podnositaca prijava se traži da iscrpe efikasne domaće pravne lijekove prije nego što se obrate Domu. U svojoj praksi

Dom ima naglašen zahtjev da dostupni pravni lijekovi budu efikasni, i razmatrao je u meritumu mnoge prijave u kojima domaći pravni lijekovi formalno nisu bili iscrpljeni jer su izgledi za udovoljenje osnovanim žalbenim zahtjevima bili nejasni.

Međutim, Dom trenutno prima znatan broj prijava u kojima podnosioci prijava potpuno ignoriraju postojanje sistema domaćih sudova nadležnog za bavljenje njihovim pritužbama, ili se obraćaju Domu manje više u isto vrijeme kada pokreću postupak pred domaćim organima vlasti. U mnogim od ovih predmeta, ne postoji *prima facie* nikakav razlog da bi se sumnjalo da domaći pravni lijek ne bi mogao biti efikasan. Ispostavlja se da su ove prijave, prema tome, jasno neprihvatljive.

Dom bi mogao povećati broj odluka kojima se identificuju ovi predmeti i proglašavaju neprihvatljivim, posebno ako bi imao više domaćih pravnika. Međutim, može se postaviti pitanje da li su resursi Doma dobro iskorišteni pri donošenju brojnih odluka gdje se jasno neprihvatljive prijave odbijaju. Mogao bi se iznijeti argument da povećan broj odluka o neprihvatljivosti može obeshrabriti buduće prijave iste vrste o zlostavljanju. Međutim:

- (a) većinu podnositelja prijava ne zastupaju pravnici pa oni i nisu svjesni zahtjeva o prihvatljivosti;
- (b) podnošenje prijave Domu ne uključuje nikakve troškove, a troškovi advokata i sudski troškovi su za mnoge ljudе prepreka da se tuže pred domaćim sudovima. Prema tome, njih se ne može tako lako obeshrabriti da, umjesto pred domaćim sudskim sistemom, podnose prijave pred Domom.

C. USPOSTAVLJANJE RAVNOTEŽE IZMEĐU KOLIČINE ODLUČENIH PREDMETA I UTJECAJA ODLUKA

Dom može povećati broj odlučenih predmeta tako što će veći dio svojih ionako nedovoljnih resursa (tj. radne sate pravnika i prevodilaca) odrediti za donošenje odluka u predmetima koji uključuju brisanje, predmetima u kojima se mogu napraviti standardizovane odluke, te u predmetima koji su jasno neprihvatljivi. Međutim, ako bi slijedio ovakav "kvantitativno orijentiran" pristup. Dom bi uglavnom odlučivao o predmetima o kojima je već odlučio sa stanovišta suštine (zato što je stvar zapravo već riješena ili zato što je Dom već naveo zakon u vodećoj odluci koja se bavi istim pitanjem, te je time u suštini odlučio i o drugim identičnim predmetima) ili pak o predmetima koji ni izbliza ne otkrivaju povredu Sporazuma o ljudskim pravima.

Dom trenutno svoje resurse uglavnom usmjerava na donošenje odluka u

- (a) predmetima koji uključuju zahtjeve za privremene mjere, koje po njihovoј prirodi treba hitno rješavati; i
- (b) predmetima koji uključuju navode o posebno ozbiljnim povredama ljudskih prava i diskriminaciju, i predmetima koji pokreću nova pravna pitanja, gdje odluka Doma može poslužiti kao pravni presedan za domaće sudove, i konačno u drugim predmetima koji obećavaju da će imati poseban uticaj na vladavinu zakona u Bosni i Hercegovini.

Pošteno bi bilo reći da ukupna procedura (pisмена procedura koja uključuje strane, moguća usmena rasprava, istraživanje domaćih i međunarodnih zakona od strane pravnika, pravljenje nacrta memoranduma i odluka, razmatranje sudaca) kod odlučivanja o prihvatljivosti i meritumu u jednom predmetu uključuje iste resurse Doma (vrijeme pravnika, prevodilaca i sudija) koliko je potrebno da bi se odlučilo o 40 ili 50 prijava koje bi mogle biti riješene standardiziranim odlukom.

Ipak, utjecaj Doma na poštivanje ljudskih prava i vladavinu zakona u Bosni i Hercegovini obezbjeđuje se prvenstveno ovim "velikim" odlukama, koje zahtijevaju veće angažovanje resursa, a ne sa petnaest do trideset odluka o neprihvatljivosti i brisanju koje Dom doneće svakog mjeseca.

Zato je neophodno da Dom nađe mjeru između dvije sukobljene potrebe: na jednoj strani da rješi važne predmete za koje ima mandat da im da prioritet, predmete koji pokreću nova pitanja i koji će uspostaviti presedane, odnosno predmete koji su od osobitog značaja za vladavinu zakona u Bosni i Hercegovini, i, na drugoj strani, da odluči o što više "manjih", "standardnih", neprihvatljivih predmeta i onih za brisanje, kako bi se ograničio nekontrolisani porast broja neriješenih predmeta.

D. OGRANIČENJA POVEĆAVANJA UČINKOVITOSTI

Vrijedi pomenuti da Dom razmatra pravnu izvodljivost mnogo radikalnijih mjera za povećanje učinkovitosti njegovih procesa, koje bi dotakle samu srž sudske procedure pred Domom, tj. uvođenje sistema sudije izvještača, ili malih vijeća za standardne odluke o neprihvatljivosti i brisanju (koja bi možda bila sastavljena samo od domaćih sudaca). Međutim, odredbe Anekса 6 stavljuju kruta ograničenja na zakonsku mogućnost da se punovažno promijeni postupak pred Domom s tim u vezi. Osim toga, postoji i sumnja u pogledu toga da li bi te promjene zaista povećale sposobnost Doma da rješava više suštinskih predmeta nego što ih rješava sada.

VII SURADNJA SA DRUGIM INSTITUCIJAMA

■ *Ured Visokog predstavnika (OHR)*

OHR je još 1997. godine, u okviru svoga Odjela za ljudska prava i vladavinu zakona ustanovio poziciju Koordinatora za institucije koje se bave ljudskim pravima. Ovo je u velikoj mjeri doprinijelo odnosima suradnje između Doma i OHR-a. Ta suradnja se proširila i na takva pitanja kao što su osiguranje finansiranja Doma, vođenje računa o tome da domaći organi vlasti ispoštuju odluke Doma, kao i unapređivanje odnosa između Doma i zastupnika tuženih Strana. OHR je tokom 2001. godine, posebno u pogledu implemenacije odluka Doma, nastavio igrati aktivnu ulogu, intervenišući kod domaćih organa vlasti kad god je to bilo potrebno, ulažući napore da osigura njihovo izvršavanje. Krajem 2000. godine OHR je uspješno osigurao pristanak sve tri Strane potpisnice Aneksa 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma da se produži mandat Doma za ljudska prava za još tri godine, do 31. decembra 2003. godine.

■ *Organizacija za sigurnost i suradnju u Evropi (OSCE)*

Tokom cijele ove godine OSCE je kao institucija nastavio pružati aktivnu podršku Domu. Koordinirani putem Odjela za ljudska prava misije u Sarajevu, službenici OSCE-a na terenu su nastavili sa aktivnom ulogom u prenošenju informacija o Domu i distribuiranjem njegovih odluka širom zemlje, obezbjeđivali su Domu informacije o specifičnim predmetima i upućivali potencijalne podnosioce prijava u Dom. Kada se naredi prvermene mjere, službenici na terenu, ponekad odmah po primanju obavijesti, kretali su u nadgledanje odgovarajućih lokalnih organa vlasti da vide da li se one poštuju. Tokom 2001. godine OSCE je u nekoliko slučajeva preuzeo i inicijativu da izvrši pritisak na domaće organe vlasti da ispoštuju odluke Doma. Redovni sastanci između osoblja Doma i stručnjaka za imovinska pitanja iz OSCE-a doveli su do razmjene pogleda o kompleksnim pravnim pitanjima.

■ *Komisija za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih osoba (Komisija Anekса 7)*

Osoblje Doma i Komisije Anekса 7 redovito se sastaje da bi raspravljalo o pitanjima - kako pravnim tako i proceduralnim - od zajedničkog interesa. Dom takođe, u vezi sa svojim predmetima, redovito traži od Komisije Anekса 7 podatke u vezi sa izdavanjem odluka Komisije Anekса 7, te o stvarnom vraćanju u posjed. Dom je u aprilu 2002. godine sa Komisijom Anekса 7 zaključio Memorandum o razumijevanju kojim se osigurava razmjena informacija o predmetima koji uključuju vraćanje u posjed povratnika. Ovaj proces omogućava identifikaciju predmeta koji su riješeni.

■ *Misija Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNMIBH)*

Misija Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini, posebno Međunarodne policijske snage UN-a (IPTF), bile su aktivno angažovane u nastojanjima da se osigura da Republika Srpska ispoštuje prvu odluku koju je Dom ikad donio - *Matanović protiv Republike Srpske* - a takođe i kasniju odluku - *Avdo i Esma Palić protiv Republike Srpske* - uručenu u januaru 2001. godine. U odluci *Matanović* Dom je naredio Republici Srpskoj da poduzme istragu o nestanku svećenika i njegovih roditelja u septembru 1995. godine. Predloženi dokazi u ovom predmetu ukazivali su na to da su oni u pritvoru organa vlasti Republike Srpske nakon što je Dejtonski mirovni sporazum stupio na snagu. U predmetu *Palić* Dom je naredio Republici

Srpskoj da poduzme istragu o nestanku vojnog komandanta Armije Republike Bosne i Hercegovine dok je pregovarao o evakuaciji civilnog stanovništva iz Žepačke enklave u julu 1995. godine. Kao i u predmetu *Matanović* dokazi su ukazivali na to da je on u pritvoru organa vlasti Republike Srpske nakon što je Dejtonski mirovni sporazum stupio na snagu. Dom je naredio Republici Srpskoj da gđi Palić isplati kompenzaciju, što su oni i učinili nakon što je OHR izvršio snažan pritisak na odgovorne organe vlasti da to učine. Nažalost, vlade koje su se smjenjivale u Republici Srpskoj nisu bile voljne da poduzmu temeljitu istragu ni u jednom od ova dva predmeta, tako da odluke ostaju u većem dijelu i dalje neizvršene. Zahvaljujući uglavnom istrajnosti IPTF-a i uprkos tome što je prošlo dosta vremena i što je bilo i drugih prepreka, tijela Matanovića su otkrivena u septembru 2001. godine u jednom bunaru i konačno sahranjena na groblju. IPTF je ranije, u maju 2001. godine, zabranio vršenje poziva trojici policajca iz Prijedora radi njihove umiješanosti u predmet *Matanović*. Vlasti Republike Srpske još nisu poduzele korake da se otvori istraga u predmetu *Palić*.

■ *Ustavni sud Bosne i Hercegovine*

Dom i Ustavni sud surađuju i razmjenjuju informacije u odnosu na predmete koje svaka od tih institucija razmatra da bi se osiguralo da se isti predmeti ne nađu pred oba suda. Osoblje Doma i Ustavnog suda se takođe susreće redovito kako bi raspravljali o drugim pravnim i proceduralnim pitanjima od zajedničkog interesa.

■ *Ombudsman za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu*

Od 3. januara 2001. godine, Ombudsman za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu pridržava se Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine koji je nametnuo Visoki predstavnik. Dom je pokrenuo pitanje da li će ovaj novi Zakon imati implikacije na odnos između dvije institucije, Doma i BiH Ombudsmana, kao i da ta moguća promjena nije u dovoljnoj mjeri razmotrena prije nego što je taj zakon nametnut. Ranije je mandat obje institucije proisticao iz Aneksa 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma, a zajedno su sačinjavale Komisiju za ljudska prava. Pravila procedure koja su određivala odnos između ove dvije institucije sadražana su u Aneksu 6, te se postavilo pitanje da li su ova pravila još uvijek važeća. Iako puni efekat ovog novog Zakona na međuodnose između dvije institucije tek treba u potpunosti procijeniti, neke promjene procedure su već uslijedile. Na primjer, Ombudsman za BiH više ne prosljeđuje predmete Domu, niti učestvuje u postupku Doma kako je predviđeno Aneksom 6. Da li je ovo posljedica novog Zakona ili interne politike Ombudsmana, ostaje da se vidi. Takođe nije jasno da li se pravilo šestomjesečnog roka - kojim je reguliran rok u okviru kojeg podnosioci prijava moraju podnijeti prijavu bilo Domu, bilo Ombudsmanu na koje se kolektivno upućuje kao na Komisiju za ljudska prava - sada odnosi samo na Dom. Nesigurnost u pogledu toga koje proceduralne odredbe još važe veoma je zbnujuća za podnosioce prijava, a pojavljuje se i prostor za nova tumačenja. Što se tiče profesionalnog nivoa, odnosi ove dvije institucije se i dalje odvijaju u duhu saradnje.

■ *Vijeće Evrope*

Dom svakih 6 mjeseci objavljuje zbirke koje sadrže puni tekst njegovih odluka o prihvatljivosti i meritumu, kao i izbor odluka o prihvatljivosti na engleskom i na domaćim jezicima. Ovi svesci sa odlukama se uz pomoć Vijeća Evrope distribuiraju širom Bosne i Hercegovine sucima, advokatima i tužiocima, međunarodnim organizacijama, domaćim ministarstvima, ambasadama, međunarodnim i domaćim nevladinim organizacijama i drugim zainteresiranim institucijama. Na taj način pravna praksa Doma vrši edukativnu ulogu u pogledu primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima i drugih međunarodnih instrumenata, kao i razvitku vladavine prava u Bosni i Hercegovini.

VIII ODNOSI SA TUŽENIM STRANAMA

Suradnja sa tuženim Stranama - Federacijom Bosne i Hercegovine, Republikom Srpskom i Državom Bosnom i Hercegovinom - uglavnom se odvija isključivo preko imenovanih zastupnika koji zastupaju Strane u postupcima pred Domom za ljudska prava. Dom obavještava zastupnike o prijavama protiv Strane koju oni zastupaju i poziva ih da podnesu svoja pismena zapažanja o prihvatljivosti i meritumu prijava. Zastupnici se takođe pozivaju da se pojave na javnim raspravama i da iznesu usmene dokaze. Ako Dom ustanovi povredu ljudskih prava u odluci o meritumu, može narediti tuženoj Strani ili Stranama protiv kojih je odluka donesena da preduzmu mjere za uklanjanje povrede i/ili da isplate kompenzaciju. Zastupnici su odgovorni za informiranje tuženih Strana o odlukama koje je Dom donio i njihovoj obavezi da u potpunosti izvrše naredbe Doma i za obavještavanje Doma o koracima koje su poduzele u izvršavanju odluka.

■ *Federacija Bosne i Hercegovine*

Zastupnik Federacije Bosne i Hercegovine je nastavila i tokom 2001. godine sa istim djelotvornim procedurama za izvršavanje njenih obaveza prema Domu koje su uspostavljene prethodnih godina. Između Doma i zastupnika Federacije postojala je tokom ove godine općenito dobra komunikacija, što je olakšavalo rad Doma. Međutim, pred kraj godine, Zastupnik Federacije se skoro svakodnevno pojavljivala u televizijskim programima i veoma često je citirana u štampi kritikući nekoliko odluka Doma i sugerujući da su motivisane političkim razlozima. Čak je rečeno i da neke odluke neće biti izvršene. Međutim, nikada nije pojašnjeno da li su ove izjave izražavale stav vlade Federacije ili lični stav zastupnika Federacije. U vezi sa izvršavanjem odluka Doma općenito govoreći tokom 2001. godine rezultat je bio dobar, iako su pojedine odluke ostale neizvršene. U martu 2002. godine zastupnik Federacije je smijenjena sa dužnosti, a imenovana je zamjena. Ostaje da se vidi kako će se razvijati odnosi između Doma i novog zastupnika.

■ *Republika Srpska*

Suradnja između predstavnika Republike Srpske i Doma je tokom 2001. godine bila zadovoljavajuća. Odgovor na zahtjeve za pismena zapažanja o proslijedenim predmetima je bio ograničen. Postupanje u skladu sa odlukama Doma se čini nasumičnim, a gotovo u svakom predmetu se to dogodilo znatno nakon isteka roka datog za izvršenje. Mnogi podnosioci prijava koji su dobili odluke Doma u svoju korist još uvijek čekaju da budu vraćeni u posjed, a mnoge druge odluke ostaju neizvršene.

■ *Država Bosna i Hercegovina*

Bosnu i Hercegovinu u postupcima pred Domom zastupaju tri zastupnika. Međutim, pismena komunikacija koja stiže i zastupanje na javnim raspravama vrši se i dalje putem dva od tri zastupnika. Što se tiče postupanja u skladu sa odlukama Doma, rezultat države ne postoji. Dom je naredio Državi da poduzme pozitivne korake u smjeru ispravljanja kršenja ljudskih prava u četiri odluke u vezi sa 16 podnositaca prijava u kojima je Dom utvrdio odgovornost Države. Do postupanja po naredbama u vezi sa bilo kojim od podnositaca prijava nije došlo.

IX PREDMETI PRED DOMOM U 2001. GODINI

Namjera ovog dijela izvještaja je da pruži širu sliku rada Doma tokom godine, te da istakne glavne tokove kojima se razvijala njegova praksa. Spisak svih odluka koje je Dom tokom godine donio o prihvatljivosti ili meritumu, zahtjevima za preispitivanje, brisanju predmeta i odlukama o preispitivanju uključen je u Izvještaj kao Aneks F. Kratki sadržaji odabranih odluka o meritumu predmeta, uključeni su kao Aneks G. Potpuni tekstovi svih odluka o meritumu, kao i izbor odluka o prihvatljivosti nalaze se u dva dopunska sveska sa odlukama (januar-juni 2001. i juli-decembar 2001.). Kopije odluka Doma mogu se dobiti na zahtjev u Sekretarijatu.

1. Privremene mjere

Članom X, stav I Aneksa 6 Domu se daje ovlašćenje da naređuje privremene mjere. Ovo se može učiniti u bilo kojoj fazi postupka. Govoreći općenito, Dom će narediti privremenu mjeru samo ako postoji *prima facie* naznaka da je povrijedeno neko od zaštićenih prava ili da postoji opasnost da će ono biti povrijeđeno, odnosno ako se čini vjerovatnim da će podnositelj prijave pretrpjeti ozbiljnu ili nenadoknadivu štetu ako takva naredba ne bude izdata. Takve se naredbe najčešće koriste da bi se sačuvao *status quo* dok Dom ne odluči o predmetu i one su pravno obavezujuće. Prema članu XI, stav I (b) Aneksa 6, Dom ima i posebno ovlašćenje da naredbu za privremene mjere uvrsti u svoju konačnu odluku o meritumu predmeta. Ovo ovlašćenje se može koristiti radi regulisanja položaja strana prije nego što odluka postane konačna i obavezujuća ili do potpunog izvršenja odluke.

Dom je i tokom ove godine primio znatan broj zahtjeva za privremene mjere, posebno u predmetima sa stambenom problematikom gdje je podnosiocu prijave prijetila deložacija. Nakon izmjena u stambenim zakonima, a posebno nakon ukidanja zakonodavstva o napuštenoj imovini, većina takvih zahtjeva je odbijena. Mnogi od tih zahtjeva odnose se na zakonite deložacije naređene da bi se omogućio povratak predratnom korisniku imovine. U takvim predmetima naredba za privremenu mjeru izdaje se samo u vanrednim okolnostima. Međutim, svi predmeti koji sadrže takve zahtjeve razmatraju se prioritetno u skladu sa članom VIII, stav 2(f) Aneksa 6.

2. Pitanja prihvatljivosti

Kada se predmet nađe pred njim, Dom mora odlučiti da li će ga prihvati, uzimajući u obzir kriterije prihvatljivosti sadržane u članu VIII, stav 2 Aneksa 6. Glavni kriteriji odnose se na: iscrpljivanje djelotornih domaćih pravnih lijekova; podnošenje prijave u roku od šest mjeseci od donošenja konačne odluke u domaćem postupku; da li je prijava spojiva sa Aneksom 6, te da li je očigledno neosnovana. Ove su odredbe slične, ali ne i identične, odredbama Evropske konvencije o ljudskim pravima u pogledu prihvatljivosti prijava upućenih Evropskom sudu za ljudska prava.

U svim predmetima (osim onih koje podnese Strana potpisnica Sprazuma iz Aneksa 6) Dom vrši prethodno ispitivanje prihvatljivosti prijave prije nego što odluči o daljoj proceduri. On može u toj fazi odbaciti prijavu kao neprihvatljivu, bez proslijedivanja predmeta tuženoj Strani. Međutim, ako proslijedi predmet tuženoj Strani za zapažanja, Dom očekuje od Strane o kojoj se radi da u svojim pismenim zapažanjima iznese sve prigovore koje ima u pogledu prihvatljivosti predmeta, te ukoliko to propusti neće moći iznijeti te prigovore u kasnijoj fazi postupka.

Tokom ove godine donezen je značajan broj odluka o pitanjima prihvatljivosti u kojima je razmatran obim odgovornosti Strana prema Sporazumu. U predmetu *Zornić* (predmet br. CH/99/1961) podnositelj prijave se žalila da se ne može vratiti u posjed stana koji se nalazi u zoni Dobrinje o čijem su se statusu sporile Federacija i Republika Srpska. Zona je bila pod *de facto* kontrolom Republike Srpske, ali je Federacija tvrdila da je ona *de jure* dio teritorije Federacije. Postavilo se pitanje da li je Republika Srpska odgovorna za stvari na koje su se odnosili žalbeni navodi. Slijedeći praksu Evropskog suda za ljudska prava Dom je smatrao da odgovornost Strane može biti uključena aktima njenih organa vlasti koji djeluju izvan njenih vlastitih granica. U skladu s tim, bez obzira na to da li se predmetna zona nalazi unutar teritorije Republike Srpske ili ne, njeni je odgovornost bila uključena stvarnom okupacijom te zone. Predmet *Spahalić i drugi* (predmet br. CH/00/4116 et al.) ticao se između ostalog stambene problematike u Distriktu Brčko. Dom je smatrao da je Republika Srpska bila odgovorna za to do 19. septembra 2000. godine, kada su Strane potpisale Memorandum o razumijevanju kojim se odgovornost za to prenosi na organe vlasti Distrikta. Nakon toga, odgovornost je prešla na Bosnu i Hercegovinu.

U predmetu *Miholić i drugi* (predmet br. CH/97/60 et al.) postavilo se pitanje da li se Federacija može smatrati odgovornom za zakonodavstvo nametnuto odlukom Visokog predstavnika. Podnosioci prijave su se žalili da ih je to sprječilo da uknjiže svoje vlasništvo nad stanovima i da se vrati u posjed istih koje su otkupili od Jugoslovenske narodne armije (JNA). Oni su tvrdili da je ova situacija posljedica primjene amandmana na zakon koji je nametnuo Visoki predstavnik. Federacija je istakla da je Dom ranije proglašio neprihvatljivim, zbog nespojivosti sa Sporazumom *ratione personae*, žalbene navode u vezi odluka Visokog predstavnika o takvim stvarima kao što je smjenjivanje zvaničnika sa položaja. Federacija je ustvrdila da Dom treba tako postupiti i u ovom predmetu. Dom je, pozivajući se na praksu Ustavnog suda, smatrao da Visoki

predstavnik kada donosi zakone djeluje umjesto domaćih organa vlasti. Zakon koji je on donio imao je status zakona Federacije kako po obliku tako i po suštini, te da je Federacija odgovarajuća tužena Strana u ovom predmetu.

3. Brisanje itd.

Dom je nastavio sa čestom upotrebotom svojih ovlasti prema članu VIII, stav 3 Aneksa 6. Prema toj odredbi Dom može prekinuti razmatranje, odbaciti ili brisati prijavu na osnovu toga što podnositelj prijave ne želi nastaviti sa predmetom, što je stvar riješena ili što iz bilo kojeg drugog razloga više nije opravdano nastaviti sa razmatranjem prijave. Dom može donijeti takvu odluku samo ako se uvjeri da je to u skladu sa ciljem poštivanja ljudskih prava. Tokom godine donijeto je 96 odluka o brisanju. Takve se odluke najčešće zasnivaju na tome što je podnositelj prijave povukao predmet ili što je propustio da odgovori na saopštenja Doma, što je dovelo do zaključka da podnositelj prijave ne namjerava da nastavi postupak u predmetu ili je predmet riješen odnosno što je postignut prvenstveni cilj podnositelja prijave (kao što je povrat imovine).

4. Pitanja koja se postavljaju u meritumu

Dom i dalje rješava veliki broj različitih predmeta. Slijedi kratki pregled izabranih materija od većeg značaja kojima se Dom bavio.

a) Imovinska i stambena problematika

Kao i proteklih godina Dom je obradio znatan broj predmeta koji se odnose na stambenu problematiku. S jedne strane primljeni su brojni predmeti privremenih korisnika kojima prijeti deložacija, a sa druge strane od osoba koje su se žalile da se ne mogu vratiti u posjed svoje imovine. U većini predmeta, ako nije bilo nikakvih izuzetnih okolnosti, Dom je žalbine navode prve kategorije odbacivao kao očigledno neosnovane tamo gdje se činilo da su domaći organi vlasti djelovali u skladu sa zakonom radi vraćanja u posjed prijeratnog korisnika. Što se tiče druge kategorije, Dom je često nalazio povrede Sporazuma nastale zbog propusta domaćih organa vlasti da ispoštuju rokove i druge zakonske obaveze u odnosu na vraćanje u posjed prijeratnih korisnika, uključujući posebno neizvršavanje odluka Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica ustanovljene prema Aneksu 7 Dejtonskog sporazuma.

U jednom predmetu u kojem je tokom ove godine donesena odluka, *Miholić i drugi* (predmet br. CH/97/60 et al.) radilo se o mjerama koje je Federacija poduzela nakon ranijih odluka o poništenju prodaje JNA stanova. Podnositoci prijave su se žalili da nisu mogli uknjižiti svoje vlasništvo niti se vratiti u posjed stanova koje su otkupili od JNA. Njihovi ugovori o kupoprodaji poništeni su zakonodavstvom koje je donijeto 1995. godine. U predmetu *Medan i drugi* (predmet br. CH/96/3 et al., odluka od 3. novembra 1997. godine, Odluke mart - decembar 1997.) Dom je smatrao da je predmetno zakonodavstvo povrijedilo prava podnositelja prijave iz člana 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju. Nakon odluke *Medan* doneseni su zakoni koji su omogućili većini osoba čiji su kupoprodajni ugovori bili poništeni zakonima iz 1995. godine da se uknjiže kao vlasnici i da se vrati u posjed predmetnih stanova. Međutim, osobe izvjesnih kategorija, uključujući podnositelje prijave u predmetu *Miholić*, nisu bile obuhvaćene tim pravima. U suštini je zakonodavstvo, onako kako je primjenjivano, isključivalo osobe koje nisu bili državljanji Bosne i Hercegovine na dan 30. aprila 1991. godine, a bili su na taj datum u aktivnoj službi JNA, a takođe je isključivalo osobe koje su bile u aktivnoj vojnoj službi bilo kojih oružanih snaga izvan Bosne i Hercegovine nakon decembra 1995. godine. Nakon javne rasprave, te nakon razmatranja podnesaka OHR-a i UNHCR-a kao *amicus curiae*, Dom je smatrao da je bilo povrijeđeno pravo podnositelja prijave na mirno uživanje posjeda prema članu 1 Protokola br. 1, a da su takođe bili i diskriminirani.

Jedan drugi predmet, *Ubović i drugi* (predmet br. CH/99/2425 et al.) odnosio se na pokušaje podnositelja prijave da povrate imovinu koja se nalazi u zoni Glamoča, koja je bila određena za vojni poligon Vojske Federacije. Dom je našao da su neki od podnositelja prijave bili *de facto* lišeni izvjesne imovine, jer je Federacija ušla u posjed iste i izvodila na njoj različite radove. U pogledu neke druge imovine Dom je našao da, iako podnositoci prijave nisu bili lišeni imovine, postojalo je uplitvanje u njihovo pravo na mirno uživanje posjeda kao rezultat odluka kojima se proglašava opći interes za eksproprijaciju i dopušta Ministarstvu obrane da uđe u posjed. Ovim je odlukama u praksi u znatnoj mjeri onemogućeno podnositocima

prijava da koriste i raspolažu svojom imovinom. Pošto organi vlasti nisu postupili u skladu sa proceduralnim zahtjevima domaćeg zakona niti u jednom od ovih predmeta, Dom je našao da se uplitanja u prava podnositelja prijava prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju ne mogu opravdati, te da je ova odredba bila povrijeđena. Dom je tako našao da su bila povrijeđena i prava nekih od podnositelja prijava na poštivanje njihovih domova, prema članu 8 Konvencije.

b) Pitanja u vezi radnog odnosa

Dom je tokom godine rješavao znatan broj predmeta koji se odnose na radni odnos. U Evropskoj konvenciji nema prava kojim se garantuje zaposlenje, te se, govoreći općenito, Dom može baviti samo onim žalbenim navodima koji se odnose na oduzimanje posla ili odbijanje da se neko zaposli ako je navedeno da je postojala diskriminacija suprotna članu II, stav (2)(b) Aneksa 6 u vezi sa nekom od odredbi koje se odnose na zaposlenje u drugim poveljama na koje se poziva u Aneksu 6. Predmeti u kojima je podnositelj prijave naveo povredu prava iz radnog odnosa, ali nije naveo diskriminaciju ili je nije dovoljno potkrijepio, često su bili proglašeni neprihvatljivim.

U nekim predmetima se usprkos tome mogu postaviti pitanja iz Evropske konvencije. Kada, npr., neki pojedinac bude lijen svoga ugovornog prava na plaću može se postaviti pitanje prema pravu na imovinu koje je zaštićeno članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Dom je našao povredu ove odredbe u predmetu *Softić* (predmet br. CH/97/76). Pitanja su bila pokrenuta i u pogledu sudskega postupka vezanog za materiju iz radnog odnosa, posebno u odnosu na pravo na pristup sudu u parničnim postupcima, kao i u vezi odlučivanja o predmetima u okviru "razumnog roka" prema članu 6 Evropske konvencije.

Jedan od predmeta u kojima je Dom tokom ove godine donio odluku, *Kajtaz i drugi* (predmet br. CH/98/1309 et al.) odnosio se na postupak imenovanja u jednom ministarstvu Države Bosne i Hercegovine. Svi devet podnositelja prijava je bilo u radnom odnosu u Ministarstvu pravde i opštih uprave Republike Bosne i Hercegovine. Nakon osnivanja novog Ministarstva civilnih poslova i komunikacija Države u decembru 1997. godine, podnosioci prijava su nastavili raditi u novom Ministarstvu. Neki od uposlenika starog Ministarstva bili su formalno postavljeni u novo Ministarstvo, no podnosioci prijava nisu, tako da su konačno, 1999. godine, bili otpušteni. Jedan od faktora koji su uzeti u obzir kod odlučivanja koji će radnici biti postavljeni u novo Ministarstvo bio je i nacionalna pripadnost dotičnih osoba. Dom je ustanovio da različito postupanje koje je proizašlo iz pokušaja da budu zastupljene većinske nacionalne grupe u javnoj službi može predstavljati legitiman cilj. Međutim, da bi se taj cilj ostvario na legitiman način, proces mora biti transparentan, pravičan i objektivan. Ovdje to nije bio slučaj. Među drugim pogreškama u postupcima, Dom je zapazio da nije dato nikakvo obrazloženje za odluke da se podnosioci prijava ne zaposle, niti su oni pozvani na razgovor niti su im uručene formalne odluke. Nema nikakvih odredbi za postupanje prema osobama miješanog nacionalnog porijekla, kakvi su bili neki od podnositelja prijava. Dom je zaključio da je izbor vršen samovoljno i da su podnosioci prijava bili diskriminirani u uživanju prava na pristup javnoj službi prema članu 25 (c) Međunarodnog ugovora o građanskim i političkim pravima. Dom je takođe našao da je podnosiocima prijave bilo uskraćeno pravo na pristup sudu prema članu 6 Konvencije zbog toga što ne postoji sud na nivou Države, te zbog neizvjesnosti u pogledu nadležnosti entitetskih sudova.

c) Nestale osobe

Dom je primio povećani broj predmeta koje su podnijeli rođaci osoba koje su nestale u ratu u Bosni i Hercegovini. Iako Dom nema nadležnost *ratione temporis* da rješava žalbene navode koji se tiču događaja koji su se desili prije 14. decembra 1995. godine, on može razmatrati takve predmete ako postoje dokazi da je osoba o kojoj se radi nakon toga datuma bila u pritvoru jedne od tuženih Strana. Dom takođe može razmatrati da li su organi vlasti koji su rješavali zahtjeve rođaka za informacijama postupali prema tim rođacima na način koji je u skladu sa njihovim pravima prema Sporazumu. U tom pogledu mogu se pojaviti pitanja prema članu 3 Evropske konvencije (zabranu nehumanog i ponizavajućeg postupanja), te članu 8 (poštivanje privatačnog i porodičnog života).

U jednom takvom predmetu, *Palić* (predmet br. CH/99/3196), u kojem je donesena odluka tokom ove godine, radilo se o pukovniku Paliću, oficiru Armije Bosne i Hercegovine, koga su snage bosanskih Srba odvele i pritvorile u julu 1995. godine. U prijavi Domu koju je podnijela njegova supruga, u svoje ime i u ime svoga nestalogu supruga, Dom je našao na

osnovu dokaza pred njim da je bilo utvrđeno da je pukovnik Palić još uvijek bio u pritvoru u Republici Srpskoj nakon 14. decembra 1995. godine. Dom je našao da je bilo povrijeđeno njegovo pravo na slobodu i ličnu sigurnost, da je on bio podvrgnut nehumanom i ponižavajućem postupanju i, s obzirom na dužinu vremena koje je proteklo bez ikakve informacije o tome gdje se on nalazi i šta se s njim desilo, da je bilo povrijeđeno i njegovo pravo na život. Dom je takođe ustanovio da je i sama podnositelj prijave bila žrtva nehumanog i ponižavajućeg postupanja zbog straha i tjeskobe koje je pretrpjela zbog nerazjašnjene sudsbine svoga supruga, te da je tužena Strana, time što joj je samovoljno uskratila informacije o tome šta se s njim desilo i gdje se on nalazi, takođe povrijedila njeno pravo na poštivanje njenoga privatnog i porodičnog života. Pored ostalih naredbi, Dom je naredio tuženoj Strani da sproveđe potpunu instragu, a dosudio je i kompenzaciju.

Još jedan takav predmet, *Unković* (predmet br. CH/99/2150), proizašao je iz ubistva članova porodice podnositelja prijave koje se desilo 1992. godine. Vijeće II Doma je ustanovilo da je podnositelj prijave bio žrtva nehumanog i ponižavajućeg postupanja zbog propusta organa vlasti tužene Strane da istraže i na vrijeme utvrde šta se desilo sa tom porodicom. Zbog postupka preispitivanja koji je u toku pred Domom, ova odluka do kraja ove godine nije postala konačna i obavezujuća.

d) Sloboda vjeroispovijesti

Plenarni Dom je preispitao odluku Vijeća II u vezi pokušaja Islamske zajednice da obnovi džamije na lokalitetima u ili kod Zvornika u Republici Srpskoj (*Islamska zajednica*, predmet br. CH/98/1062). Ovaj predmet pokrenuo je važna pitanja o tome koji su odgovarajući pravni lijekovi. Vijeće II je smatralo da je Republika Srpska povrijedila prava podnositelja prijave time što ih je spriječila da koriste lokalite uništenih džamija i da na njima obnove te džamije. Na dva od predmetnih lokaliteta podignute su dvije velike zgrade, na jednom višespratnica, a na drugom pravoslavna crkva. Vijeće II je naredilo tuženoj Strani da im stavi na raspolaganje druge odgovarajuće lokacije. Podnositoci prijave su ustvrdili da je Dom trebao narediti tuženoj Strani da ukloni te zgrade i da im se dozvoli da ponovo podignu džamije na njihovim prvobitnom lokacijama. Plenarni Dom je u suštini potvrdio odluku Vijeća, našavši vrlo uvjerljive smjernice za tu materiju u domaćem imovinskom zakonu.

U jednom drugom predmetu koji je Islamska zajednica podnijela protiv Republike Srpske (*Islamska zajednica*, predmet br. CH/00/4889), Dom je ustanovio da su bila povrijeđena prava podnositelja prijave na slobodu vjeroispovijesti i na mirno uživanje posjeda zbog nedozvoljenog sahranjivanja izvjesnog broja umrlih pacjenata jedne institucije za smještaj mentalno retardiranih osoba, koji nisu bili muslimani a sahranjeni su u muslimanskom groblju.

5. Prijateljska rješenja

Tokom ove godine nije postignuto nijedno formalno rješenje prema članu IX Aneksa 6, ali je kao i prethodnih godina mnogo predmeta bilo riješeno i brisano sa liste Doma.

6. Pravni lijekovi

Članom XI, stav 1 (b) predviđa se da će Dom ako nađe povredu Sporazuma odrediti u svojoj odluci "koje korake treba da poduzme tužena Strana da bi tu povredu ispravila, uključujući naredbe da se sa takvim djelovanjem prestane ili da se od njega odustane, novčane naknade (za materijalnu i nematerijalnu štetu) i privremene mjere".

Pravni lijek koji Dom najčešće dosuđuje i dalje je kompenzacija, a takođe i vraćanje imovine u postavljenom roku, mada su odluke sadržavale i široki dijapazon drugih naredbi. Na primjer, Dom je u predmetu *Ubović* (sup.cit.) dao tuženoj Strani da bira koje će korake poduzeti. Naredio je tuženoj Strani (a) da u roku od šest mjeseci odluči da li će nastaviti sa eksproprijacijom imovine podnositelja prijave u skladu sa relevantnim domaćim zakonodavstvom ili neće nastaviti sa eksproprijacijom, te će podnositocima prijave vratiti njihovu imovinu i isplatiti im kompenzaciju za svu štetu koju su pretrpjeli i pod (b) da u svakom od ova dva slučaja poduzme korake da postupi u skladu sa posljedicama svojih odluka i da stavi na raspolaganje sredstva za isplatu kompenzacije podnositocima prijave.

U predmetu *Palić*, Dom je naredio Republici Srpskoj da odmah sprovede potpunu istragu u kojoj će se istražiti sve činjenice vezane za sudbinu pukovnika Palića od dana kada je nasilno odveden, a počinoci privesti pred lice pravde, da pusti pukovnika Palića na slobodu, ako je još uvijek živ, a ako nije, da njegove posmrtnе ostatke stavi na raspolaganje gđi Palić, te da gđi Palić da sve informacije i nalaze koji se odnose na sudbinu pukovnika Palića i na to gdje se on nalazi. Dosuđena je i kompenzacija u iznosu od 65.000 KM.

U predmetu *Miholić i drugi*, Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da poduzme neophodne zakonodavne i upravne korake da bi se stavilo van snage poništenje kupoprodajnih ugovora podnositelaca prijava i da im omogući da se uknjiže kao vlasnici tih stanova.

7. Postupak preispitivanja

Ako o predmetu odlučuje Vijeće, plenarni Dom može odlučiti, u skladu sa članom X, stav 2 Aneksa 6, da preispita odluku. Pravilom 64 Pravila procedure Doma predviđa se da Dom neće prihvati zahtjev za preispitivanje osim ako smatra da predmet postavlja ozbiljno pitanje u vezi tumačenja ili primjene Sporazuma odnosno ozbiljno pitanje od općeg značaja, te da cijelokupne okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke. U praksi, Dom vrlo štedljivo koristi svoja ovlašćenja za preispitivanje.

8. Provedba odluka

Prema članu XI, stav 6 Aneksa 6, strane moraju "u potpunosti provoditi odluke Doma". Govoreći općenito, Dom daje rok za izvršenje datih naredbi, koji počinje teći od datuma odluke, odnosno ako odluku donosi Vijeće, od datuma kada odluka postane konačna i obavezujuća. Ovaj posljednji datum je datum kada ističe rok za pokretanje postupka preispitivanja, odnosno datum okončanja pokrenutog postupka preispitivanja. Takođe je praksa Doma da naredi tuženoj Strani da u okviru datog roka izvijesti Dom o koracima koje je poduzela da provede odluku. Ako ne pristigne odgovarajući odgovor, stvar preuzima Ured Visokog predstavnika (OHR). Takođe je praksa Doma da obavijesti OHR, kao i OSCE i UNMIBH/IPTF, o svim naredbama za privremene mjere da bi se moglo pratiti da li su ih Strane ispoštovale.

Situacija u pogledu provedbe odluka Doma još uvijek daje povoda za zabrinutost. Dom je do kraja 2001. godine donio ukupno 122 odluke o prihvatljivosti i meritumu (neke od njih su se odnosile na više od jedne prijave). U 111 od tih odluka zahtjevalo se da tužena Strana poduzme neke korake. Tužene Strane o kojima se radilo u potpunosti su ispoštovale 65 od ovih odluka. U preostalih 46 odluka, odgovarajuće Strane djelomično su ispoštovale 22 odluke, dok 24 odluke nisu uopšte ispoštovane. U većini odluka iz ove posljednje grupe, rokovi dati tuženim Stranama da postupe u skladu sa njima su istekli.

X FINANSIJSKI STATUS DOMA

Dom je dobio dovoljno doprinosa za svoje funkcioniranje u toku 2001. godine. Kao i prethodnih godina, doprinose su skoro isključivo dali međunarodni donatori bez kojih Dom ne bi mogao funkcionirati. Vlada Bosne i Hercegovine je Domu za ljudska prava dala samo 100.000 KM iz državnog budžeta za 2001. godinu. To predstavlja smanjenje obaveza Države u odnosu na prošle godine u obezbjeđivanju sredstava za finansiranje Doma.

Od svog početka, Dom nije nikada unaprijed znao da li će dobiti dovoljno doprinosa da bi mogao funkcionirati sljedeće godine. Tokom većine godina, uključujući i 2001., ta nesigurnost u postojanje Doma uglavnom ne bi bila rješena skoro do kraja prve polovine godine. Srećom, doprinosi su svake godine konačno bili uplaćeni i sredstva za finansiranje dobijena. Međutim, stalna finansijska nesigurnost tokom godina, koja je prijetila samom opstanku Doma, značila je da se nije moglo u potpunosti razmatrati dugoročno strategijsko planiranje. Ipak, Dom je bio prilično snalažljiv u planiranju i optimalno je koristio sredstva koja je imao na raspolaganju kako bi osigurao rješavanje prijava koje primi na što je moguće djelotvorniji i pravičniji način.

U prilogu ovog Izvještaja, kao Aneks H, nalazi se lista donatora i njihovih doprinosa i sažetak troškova Doma za 2001. godinu.

XI ZAKLJUČAK

Bosna i Hercegovina je 24. aprila 2002. godine postala 44. članica Vijeća Evrope. Reforma sudstva i puno izvršenje odluka Doma su bile dva od mnogih uvjeta koje je ova zemlja morala ispuniti prije prijema. Ova dva uvjeta nisu ispunjena prije prijema i sada su dio post-prijemnih uvjeta koje treba naknadno ispuniti. Što se tiče odluka Doma, izvršenje može biti ocijenjeno kao dobro u Federaciji i osrednje u Republici Srpskoj iako mnoge odluke, posebno one koje se tiču obnove džamija, diskriminacije u pravu na rad i policijske istrage o maltretiranju od strane službenika i o nestalim osobama, još uvijek nisu u potpunosti izvršene. Čini se da je organima vlasti bilo lakše da vrati povratnike u njihove domove i isplate kompenzaciju koju je naredio Dom, iako još uvijek postoje naredbe takve vrste u kojima je rok za izvršenje davno istekao.

U pogledu sudstva u Bosni i Hercegovini, trenutna situacija se po kvalitetu mnogo ne razlikuje od one koja je postojala 1996. godine. Sud Bosne i Hercegovine još uvijek nije formiran, određene odluke domaćih sudova još uvijek se ne izvršavaju, a politički utjecaj na sudstvo je još uvijek ubičajena stvar. Načinjen je nesiguran pomak, a planirana je sistematičnija reforma sudstva pod pokroviteljstvom Neovisne komisije za sudstvo. Međutim, potrebni su konkretni rezultati prije nego što se bude moglo reći da sudstvo pruža pouzdane pravne lijekove kako bi se ispravila nepravda počinjena od strane organa vlasti.

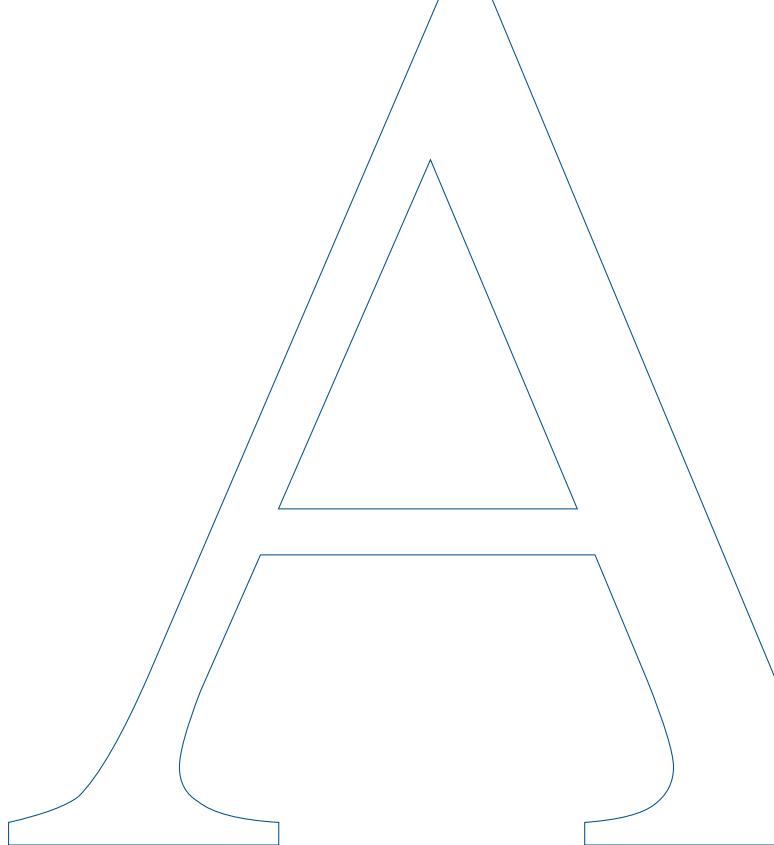
U međuvremenu Dom nastoji ispuniti tu prazninu, koja se očituje u hiljadama prijava podnesenih Domu. Biće potrebna jaka politička volja, ne samo međunarodne zajednice već i samih domaćih organa vlasti, kako bi se izvršila sistematska i suštinska reforma potrebna da bi se stvorilo zaista neovisno sudstvo u Bosni i Hercegovini. Samo tada može prevladati vladavina prava u ovoj zemlji. U suprotnom, neće biti riješeni problemi kojima se sada bavi Dom, te će ih Vijeće Evrope i Evropski sud za ljudska prava samo naslijediti.

ANEKSI

- A.** Aneks 6 Općeg okvirnog mirovnog sporazuma za BiH
- B.** Članovi Doma za ljudska prava
- C.** Osoblje sekretarijata Doma za ljudska prava
- D.** Pravila procedure
- E.** Statistički pregled
- F.** Odluke donesene u 2001.
- G.** Kratki pregled odabranih odluka o meritu
- H.** Doprinosi i troškovi u 2001.

A

Aneks 6 Općeg okvirnog
mirovnog sporazuma za BiH

ANEKS 6

SPORAZUM O LJUDSKIM PRAVIMA

Republike Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska ("Strane") složile su se kako slijedi:

POGLAVLJE I: POŠTIVANJE LJUDSKIH PRAVA

Članak 1 Temeljna prava i slobode

Strane će osigurati svim osobama pod svojom jurisdikcijom najviši stupanj međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda, uključujući prava i slobode utvrđene u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i u njezinim Protokolima i u drugim međunarodnim dokumentima navedenim u Dodatku ovome Aneksu. Ta prava i slobode uključuju:

- (1) Pravo na život.
- (2) Pravo da ne budu podvrgavane mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.
- (3) Pravo da ne budu držane u ropstvu ili podčinjenosti, te pravo da ne obavljuju prisilan ili obvezantan rad.
- (4) Pravo na slobodu i sigurnost osobe.
- (5) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim postupcima i druga prava vezana za krivične postupke.
- (6) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.
- (7) Slobodu mišljenja, savesti i vjere.
- (8) Slobodu izražavanja.
- (9) Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja.
- (10) Pravo na ženidbu i udaju, te osnivanje obitelji.
- (11) Pravo na imovinu.
- (12) Pravo na obrazovanje.
- (13) Pravo na slobodu kretanja i boravka.
- (14) Uživanje prava i sloboda utvrđenih u ovome članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu Ustava treba se osigurati bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

POGLAVLJE II: KOMISIJA ZA LJUDSKA PRAVA Dio A: OPĆE ODREDBE

Članak 2 Osnivanje Komisije

- Da bi si pomogle u poštivanju svojih obveza po ovom Sporazumu, Strane ovim osnivaju Komisiju za ljudska prava ("Komisija"). Komisija će se sastojati od dva dijela: Ureda Ombudsmana i Suda za ljudska prava.
- Ured Ombudsmana i Sud za ljudska prava razmatrat će sljedeće:
  - navodne i očigledne povrijede ljudskih prava zajamčenih u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i u njezinim Protokolima, ili
  - navodnu ili očiglednu diskriminaciju po bilo kojoj osnovi - kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status koji proizilazi iz uživanja bilo kojih prava ili sloboda utvrđenih u međunarodnim sporazumima navedenim u Dodatku ovome Aneksu - kad se za dotičnu povrijedu tvrdi ili je očigledno da su je počinile Strane, uključujući bilo kojeg dužnosnika ili organ Strana, veležupa, općina ili bilo kojeg pojedinca koji djeluje po ovlaštenju takvog dužnosnika ili organa.
- Strane priznaju pravo svim osobama da Komisiji i drugim tijelima za ljudska prava podnose žalbe glede navodnih povrijeda ljudskih prava, u skladu s postupkom navedenim u ovome Aneksu i s postupkom takvih tijela. Strane neće poduzimati nikakvu kaznenu radnju uperenu protiv osoba koje namjeravaju podnijeti, ili su podnijele, takve žalbe.

Članak 3 Objekti, osoblje, izdaci

- Komisija će imati odgovarajuće objekte i stručno osposobljeno osoblje. Imat će Izvršnog dužnosnika, kojeg zajednički postavljaju Ombudsman i Predsjednik Suda, a koji će biti odgovoran za sva potrebna administrativna rješenja koja se tiču objekata i osoblja. Izvršni dužnosnik podliježe direktivi Ombudsmana i Predsjednika Suda u stvarima koje se tiču njihovog administrativnog i stručnog uredskog osoblja.

2. Plaće i izdatke Komisije i njezinog osoblja zajednički utvrđuju Strane, a snosi ih Bosna i Hercegovina. Plaće i izdaci moraju biti u potpunosti dostatni za provođenje mandata Komisije.
3. Komisija će imati svoj stožer u Sarajevu, uključujući i stožer Ureda Ombudsmana i objekte Suda. Ombudsman će imati najmanje još jedan dodatni ured na teritoriju Federacije i Republike Srpske i u drugim mjestima bude li on to smatrao za potrebno. Sud se može sastajati i na drugim mjestima ako prosudi da potrebe nekog posebnog slučaja to zahtijevaju, a može se sastati na bilo kojem mjestu koje smatra podesnim za pregled imovine, dokumenata ili drugih stvari.
4. Ombudsman i svi članovi Suda neće biti krivično ili građanski odgovorni ni za kakva djela koja budu počinili u okviru svojih dužnosti. Ako Ombudsman ili članovi Suda nisu državljeni Bosne i Hercegovine, njima i njihovim obiteljima trebaju se odobriti povlastice i imuniteti kakve uživaju diplomatski predstavnici i njihove obitelji prema Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima.
5. Uz puno uvažavanje potrebe da sačuva nepristrasnost, Komisija može primati pomoć, bude li smatrala to za potrebno, od bilo koje vladine, međunarodne ili nevladine organizacije.

Dio B: OMBUDSMAN ZA LJUDSKA PRAVA

Članak 4 Ombudsman za ljudska prava

1. Strane ovim osnivaju Ured Ombudsmana za ljudska prava ("Ombudsman").
2. Ombudsmana će imenovati za neobnovljiv petogodišnji mandat Predsjedatelj Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESSION), nakon dogовора са Stranama. On će biti samostalno odgovoran за izbor svog osoblja. Do prijenosa opisanog u članku 14 dolje, Ombudsman ne može biti državljanin Bosne i Hercegovine ili bilo koje susjedne države. Nakon prijenosa ombudsmane će postavljati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
3. Članovi Ureda Ombudsmana moraju biti osvjeđeni visokih moralnih kvaliteta i biti stručnjaci za područje međunarodnih ljudskih prava.
4. Ured Ombudsmana bit će neovisna agencija. Ni jedna osoba ili organ Strana ne može se miješati u njegove funkcije dok on izvršava svoj mandat.

Članak 5 Nadležnost Ombudsmana

1. Žalbe o povredama ljudskih prava, koje primi Komisija, po pravilu će se upućivati Uredu Ombudsmana, osim ako podnositelj izričito ne navede Sud.
2. Ombudsman može provoditi istragu - bilo na vlastitu inicijativu ili kao odgovor na žalbu bilo koje Strane ili osobe, nevladine organizacije, ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtva povrijedje od strane bilo koje Strane, ili pak nastupaju u ime navodnih žrtava koje su umrle ili nestale - o navodnim ili očiglednim povrijedama ljudskih prava u okviru stavka 2 članka 2. Strane se obvezuju da ni na kakav način neće ometati učinkovito korištenje ovog prava.
3. Ombudsman će odlučiti koje prijave zahtijevaju istragu i po kojim prioritetima, dajući poseban prioritet pritužbama na naročito grube ili sustavne povrijedje i onima koje se temelje na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama.
4. Po završetku istrage Ombudsman će bez odlaganja objaviti nalaze i zaključke. Strana za koju se utvrdi da je povrijedila ljudska prava mora, u navedenom roku, pismeno objasniti kako će udovoljiti zaključcima.
5. Ako primi pritužbu koja spada u nadležnost Suda za ljudska prava, Ombudsman je može proslijediti Sudu u bilo kojem trenutku.
6. Ombudsman može također podnositи posebna izvješća u bilo koje vrijeme bilo kojem nadležnom državnom organu ili dužnosniku. Oni koji prime takva izvješća moraju odgovoriti u roku koji navede Ombudsman, uključujući i posebne odgovore na zaključke koje dostavi Ombudsman.
7. Ombudsman će objavljivati izvješća, koje će, u slučaju da neka osoba ili subjekt ne postupi prema njegovim zaključcima i preporukama, biti proslijeđeno Visokom predstavniku opisanom u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva služba postoji, a također će biti dostavljeno i Predsjedništvu dotične Strane na daljnji postupak. Ombudsman može također pokrenuti postupak pred Sudom za ljudska prava na temelju takvog Izvješća. Ombudsman može također intervenirati kod bilo kojeg postupka pred Sudom.

Članak 6 Ovlašti

1. Ombudsman će imati pristup i moći pregledati sve službene dokumente, uključujući i one povjerljive, kao i sudske i administrativne spise, a može zahtijevati od bilo koje osobe, uključujući i državnog dužnosnika, da surađuje tako što će pružiti relevantne podatke, dokumente i spise. Ombudsman može prisustvovati saslušanjima u upravnom postupku kao i sjednicama drugih organa, a može ući i pregledati svako mjesto gdje su zatočene ili rade osobe lišene slobode.
2. Ombudsman i osoblje je dužno čuvati tajnost svih dobivenih povjerljivih podataka, osim kad se oni traže naredbom Suda, a postupat će sa svim dokumentima i spisima u skladu s primjenljivim pravilima.

Dio C: SUD ZA LJUDSKA PRAVA**Članak 7
Sud za ljudska prava**

1. Sud za ljudska prava sastojat će se od četrnaest članova.
2. U roku od 90 dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, Federacija Bosne i Hercegovine će imenovati četiri člana, a Republika Srpska će imenovati dva člana. Odbor ministara Vijeća Europe, temeljem rezolucije (93)6, a nakon dogovora sa Stranama, imenovat će preostale članove, koji ne smiju biti državljani Bosne i Hercegovine ili bilo koje susjedne zemlje i odredit će jednog od njih za predsjednika Suda.
3. Svi članovi Suda moraju imati kvalifikacije koje se traže za postavljanje na visoku sudsku dužnost ili biti pravnici priznate stručnosti. Članovi Suda imenjuju se na period od pet godina, a mogu biti ponovno imenovani.
4. Nakon prijenosa opisanoga u članku 14 dolje, članove će postavljati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.

**Članak 8
Nadležnost Suda**

1. Sud će primati, na razmatranje ili rješavanje, žalbe na navodne ili očigledne povrijede ljudskih prava iz stavka 2 članka 2, preko Ombudsmana u ime tužitelja, ili izravno od bilo koje Strane ili osobe, nevladine organizacije, ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrijede od strane bilo koje Strane, ili koje nastupaju u ime navodnih žrtava koje su umrle ili nestale.
2. Sud će odlučiti koje žalbe prihvati i kojim ih redoslijedom rješavati. Pri tome će Sud uzimati u obzir sljedeće kriterije:
  - (a) Postoje li učinkoviti pravni lijekovi, kao i to je li podnositelj dokazao da ih je sve iscrpio i da je žalba podnesena Komisiji u roku od šest mjeseci nakon donošenja konačne odluke.
  - (b) Sud neće razmatrati žalbu koja je u biti ista kao i stvar koju je Sud već ispitao, ili je već podnesena u nekom drugom postupku, ili je već predmet međunarodne istrage ili rješenja.
  - (c) Sud će također odbiti svaku žalbu koju bude smatrao nespojivom s ovim Sporazumom, ili koja je očito neutemeljena, ili predstavlja zlouporabu prava žalbe.
  - (d) Komisija može odbiti ili prekinuti daljnje razmatranje ako se žalba odnosi na neku stvar koja se trenutno rješava pred nekim drugim međunarodnim tijelom za ljudska prava nadležnim za rješavanje žalbi ili donošenje presuda o slučajevima, ili pred bilo kojom drugom Komisijom osnovanom temeljem Aneksa Općeg okvirnog sporazuma.
  - (e) U načelu Sud će nastojati prihvatići i dati posebnu prednost pritužbama na posebno teške ili sustavne povrijede i onima koje se temelje na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama.
  - (f) Žalbe koje povlače za sobom zahtjeve za privremenim mjerama razmatrat će se prioritetno kako bi se utvrdilo (1) trebaju li biti primljene, te ako trebaju (2) je li opravдан veliki prioritet za zakazivanje rasprave o zahtjevu za privremenim mjerama.
3. Sud u bilo kojem trenutku svog postupka može obustaviti razmatranje neke žalbe, odbaciti je ili brisati iz razloga (a) što podnositelj namjerava odustati od žalbe; (b) što je stvar već riješena; ili (c) što iz bilo kojeg drugog razloga, koji utvrđi Sud, nije više opravданo nastaviti s razmatranjem žalbe; pod uvjetom da je takav rezultat u skladu s ciljem poštivanja ljudskih prava.

**Članak 9
Miroljubivo rješavanje**

1. Na početku procesa ili u bilo kojem trenutku tijekom postupka, Sud može pokušati ishoditi miroljubivo rješenje predmeta na temelju poštivanja prava i sloboda navedenih u ovom Sporazumu.
2. Ako Sud uspije ihoditi takvo rješenje, on će objaviti izvješće i proslijediti ga Visokom predstavniku opisanom u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva funkcija postoji, OEŠS-u i Glavnom tajniku Vijeća Europe. Takvo izvješće će obuhvaćati kratko iznošenje činjenica i postignuto rješenje. Međutim, izvješće o rješenju u datom slučaju može biti povjerljivo u cijelini ili djelomično, ako to bude potrebno radi zaštite ljudskih prava ili ako se tako dogovore Sud i zainteresirane stranke.

**Članak 10
Postupak pred Sudom**

1. Sud će utvrditi pravičnu i učinkovitu proceduru za rješavanje žalbi. Takva procedura mora predvidjeti mogućnost odgovarajućih pismenih podnesaka i, po odluci Suda, saslušanje radi usmene rasprave ili podnošenja dokaza. Sud će imati ovlast da naredi privremene mjere, da imenuje vještake i da prisili na privođenje svjedoka i davanje dokaza.
2. Sud će normalno zasjedati u vijećima od po sedam članova; dva člana iz Federacije, jedan iz Republike Srpske i četiri člana koji nisu građani Bosne i Hercegovine ili neke susjedne države. Kad o nekoj žalbi odlučuje vijeće, Sud u punom sastavu može odlučivati, na prijedlog jedne od stranaka u postupku ili Ombudsmana, da se odluka preispita; to preispitivanje može uključivati i uzimanje dodatnih dokaza ako Sud tako odluči. Riječ "Sud" u ovome Aneksu može se u odgovarajućem slučaju odnositi i na vijeća, s tim da ovlast za donošenje općih pravila, propisa i procedure ima samo Sud kao cijelina.
3. Osim u izuzetnim okolnostima u skladu s pravilima, saslušanja u Sudu bit će javna.
4. Podnositelje žalbi mogu u postupku zastupati odvjetnici ili drugi predstavnici po njihovu izboru, ali moraju također biti i osobno nazočni osim ako ih Sud na ispriča zbog neke poteškoće, nemogućnosti ili nekog drugog opravdanog razloga.
5. Strane se obvezuju da će pruziti sve relevantne informacije Sudu i da će s njima u potpunosti surađivati.

Članak 11 Odluke

1. Po zaključenju postupka, Sud će odmah objaviti odluku koja će konstatirati:
  - (a) ukazuju li utvrđene činjenice na povrijedu obveza od strane dotične Strane i ukoliko je tako,
  - (b) koje će korake ta Strana poduzeti da bi ispravila tu povredu, uključujući naredbe da se prestane i odustane, novčanu naknadu (uključujući novčane i nenovčane štete) i privremene mjere,
2. Sud svoje odluke donosi većinom glasova svojih članova. U slučaju neriješenog ishoda glasovanja o nekoj odluci, Predsjednik Suda ima odlučujući glas.
3. Pod uvjetom da je izvršeno preispitivanje predviđeno u stavku 2 članka 10, odluke Suda su konačne i obvezujuće.
4. Svaki će član imati pravo dati izdvojeno mišljenje o svakom slučaju.
5. Sud će obrazložiti svoje odluke. Njegove će odluke biti objavljene i dostavljene zainteresiranim stranama, Visokom predstavniku navedenom u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma sve dok takva funkcija postoji, Glavnom tajniku Vijeća Europe i OEŠS.
6. Strane će u potpunosti provoditi odluke Suda.

Članak 12 Pravila i propisi

Sud će donijeti pravila i propise u skladu s ovim Sporazumom, potrebne za obavljanje njegovih funkcija, uključujući i odredbe o preliminarnim saslušanjima, ubrzanim odlukama o privremenim mjerama, odlukama vijeća Suda i preispitivanju odluka donesenih od strane tih vijeća.

POGLAVLJE III: OPĆE ODREDBE

Članak 13 Organizacije koje se bave ljudskim pravima

1. Strane će promicati i poticati aktivnosti nevladinih i međunarodnih organizacija za zaštitu i promicanje ljudskih prava.
2. Strane se pridružuju pozivu Visokoj komisiji UN-a za ljudska prava, OEŠS-u, Visokom povjereniku UN-a za izbjeglice i drugim međudržavnim i regionalnim misijama ili organizacijama za ljudska prava da ponovo prate stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini između ostalog i putem otvaranja lokalnih ureda i postavljanja promatrača, izviđača ili drugih relevantnih osoba na stalnoj osnovi ili od misije i da im osiguraju pune i djelotvorne olakšice, pomoći i pristup.
3. Strane će omogućiti pun i djelotvoran pristup nevladim organizacijama radi istraživanja i nadgledanja stanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, i neće ih spriječavati ili ometati u vršenju njihovih funkcija.
4. Sve nadležne vlasti u Bosni i Hercegovini surađivat će i osigurati neograničen pristup organizacijama osnovanim ovim Aneksem Općeg okvirnog sporazuma; svim međunarodnim mehanizmima za nadgledanje ljudskih prava uspostavljenim za Bosnu i Hercegovinu; nadzornim tijelima uspostavljenim bilo kojim međunarodnim instrumentom navedenim u Dodatu ovome Aneksu, Međunarodnom sudu za bivšu Jugoslaviju; i bilo kojoj drugoj organizaciji ovlaštenoj od strane Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda s mandatom koji se tiče ljudskih prava ili humanitarnog prava.

Članak 14 Prijenos

Pet godina nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma Vlada Bosne i Hercegovine preuzet će odgovornost za nastavak rada Komisije osnovane u Poglavlju II ovog Aneksa, osim ako se Strane drugačije ne dogovore. U ovome drugom slučaju, Komisija će nastaviti raditi kako je gore predviđeno.

Članak 15 Obavijesti

Strane će djelotvorno obznaniti odredbe ovog Sporazuma širom Bosne i Hercegovine.

Članak 16 Stupanje na snagu

Ovaj Sporazum stupa na snagu nakon potpisivanja.

DODATAK**SPORAZUM O LJUDSKIM PRAVIMA**

Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948.

Ženevske konvencije I-IV o zaštiti žrtava rata iz 1949. i Ženevski protokoli I-II uz Konvencije iz 1977.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Protokoli uz Konvenciju iz 1950.

Konvencija o statusu izbeglica iz 1951. i Protokol uz Konvenciju iz 1966.

Konvencija o državljanstvu udatih žena iz 1957.

Konvencija o smanjenju broja lica bez državljanstva iz 1961.

Međunarodna konvencija o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije iz 1965.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966. i Dodatni protokoli uz Pakt iz 1966. i 1989.

Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966.

Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979.

Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, nehumanih i ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja iz 1984.

Evropska konvencija o sprečavanju mučenja i nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja iz 1987.

Konvencija o pravima djeteta iz 1989.

Konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica iz 1990.

Evropska povelja o regionalnim jezicima ili jezicima manjina iz 1992.

Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina iz 1994.

B

Članovi Doma za ljudska prava

Prof. Dr. Rona Aybay*Član od marta 1996. godine do danas**Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Turske*

Gospodin Aybay se školovao u Istanbulu i Sjedinjenim Američkim Državama, gdje je stekao magisterij komparativnog prava na Columbia univerzitetu. Neki od položaja na kojima je bio su; vanredni dekan Fakulteta političkih nauka Univerziteta Ankara; dekan Fakulteta administrativnih nauka na Bliskoistočnom tehničkom univerzitetu; potpredsjednik Advokatske komore Istambula; član Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije; vanredni profesor sa Fulbrightovom stipendijom na Pravnom fakultetu Univerziteta Iowa u SAD. Trenutno je profesor na Pravnom fakultetu istambulskog Bilgi univerziteta i predsjednik Aybay fondacije za studij prava. Autor je više knjiga i članaka iz oblasti ljudskih prava, ustavnog prava i privatnog međunarodnog prava.

Dr. Hasan Balić*Član od marta 1996. godine do danas**Imenovan od strane Federacije Bosne i Hercegovine*

Gospodin Balić je nakon diplomiranja na Pravnom fakultetu u Sarajevu završio postdiplomski studij krivičnog prava na Univerzitetu u Sarajevu 1975. godine, a zatim je doktorirao na katedri krivičnog prava 6. decembra 1999. godine. Nakon što je bio sudija Opštinskog suda u Foči i Opštinskog suda I u Sarajevu, izabran je za sudiju Okružnog suda u Sarajevu (1975. - 1981.); Suda udruženog rada u BiH (1981. -1984.) i od 1984. do 1995. godine, sudiju Vrhovnog suda Republike Bosne i Hercegovine i predsjednika krivičnog vijeća koje je odlučivalo po molbama Haškog tribunalna. Također je bio član komisije za polaganje pravosudnog ispita. Objavio je i dvije knjige o radnom pravu i stanarskom pravu i učestvovao sa člancima u domaćim i međunarodnim pravnim časopisima. Autor je knjige " Bosanska kataklizma studija slučaja Foča". Profesor je na Pravnom fakultetu u Sarajevu gdje predaje međunarodno krivično pravo i viktimalogiju.

Gospodin Mehmed Deković*Član od marta 1996. godine do danas**Imenovan od strane Federacije Bosne i Hercegovine*

Gospodin Deković je rođen u Podgorici 1. marta 1938. godine. Školovao se u Sarajevu. Na pravnom fakultetu u Sarajevu diplomirao 30. juna 1959. godine. Radio kao sudski i advokatski pripravnik, nakon čega je položio Advokatski ispit 1963. godine. Obavljao dužnost referenta, a od 1967. godine rukovodi pravnom službom Republičkog zavoda za socijalno osiguranje. Imenovan za sudiju Okružnog privrednog suda Sarajevo 1971. godine. Od 1975. godine radio kao sudija Privrednog suda BiH, a od 1980. godine kao sudija Suda udruženog rada BiH i od 1982. godine kao sudija Vrhovnog suda BiH. Od 1996 godine sudija Doma za ljudska prava BiH. Glavni i odgovorni urednik časopisa "Pravna misao". Napisao deset knjiga iz oblasti radnih i stambenih odnosa i registracije privrednih subjekata. Saradnik i član redakcije više pravnih časopisa u kojima je objavio preko 200 stručnih priloga /"Informator" Zagreb, "Savremena praksa" Beograd, ZIPS i "Pravna misao" Sarajevo/. Kao predavač učestvovao na više međunarodnih i domaćih savjetovanja. Od 1987. do 1990. godine bio predsjednik Republičke izborne komisije. Bio član Komisije za polaganje pravosudnog ispita, te komisije za državne sužbenike i sudske za prekršaje.

Profesor Dr. Giovanni Grasso*Član od marta 1996. godine do danas**Potpredsjednik od decembra 1998. godine do danas**Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Italije*

Gospodin Grasso je magistar pravnih nauka sa Univerziteta Catania. Od 1987. godine je redovni profesor krivičnog prava na Univerzitetu Catania; pravni savjetnik za međunarodnu saradnju u krivičnim pitanjima italijanskog Ministra unutarnjih poslova; član Advokatske komore Catania; Naučnog vijeća ISISC (instituta za krivično pravo) i Španskog evropskog instituta; i Predsjednik Centra evropskog krivičnog prava u Cataniu. Bio je i član Istraživačke grupe koju je uspostavila Evropska komisija kako bi dala preporuke "Evropskom pravnom prostoru." Raniji član Komiteta eksperata Vijeća Evrope i brojnih komisija i delegacija. Bio je pravni savjetnik Zastupnika italijanske Vlade pred Evropskom komisijom i Sudom za ljudska prava od 1987. do 1989., i u 1992. godini. Autor je nekoliko knjiga, komentara na italijanski Krivični zakon, te brojnih publikacija u oblasti krivičnog prava, ljudskih prava i međunarodnog prava.

Gospodin Andrew William Grotrian*Član od decembra 1997. godine do danas**Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Ujedinjenog Kraljevstva*

Gospodin Grotrian je diplomirao pravo (LLB) 1966. godine na Univerzitetu St. Andrews (Kraljičin koledž, Dundee), i 1970. godine je primljen na Advokatski fakultet (Škotska). Gospodin Grotrian je radio kao advokat u periodima od 1970. do 1974. i od 1984. do 1996. godine. Od 1974. do 1984. godine je radio kao pravnik u Sekretariatu Evropske komisije za ljudska prava. Kasnije se pridružio Nezavisnim pravnicima Ujedinjenih nacija za Namibiju kao asistent, gdje je imenovan i u UN Misiju za zatvorenike. Od 1996. do 1997. godine je radio kao Arhivar Doma za ljudska prava.

Gospodin Želimir Juka*Član od marta 1996. godine do danas**Imenovan od strane Federacije Bosne i Hercegovine*

Stekavši obrazovanje na Univerzitetu u Sarajevu, gospodin Juka je imenovan za sudiju Općinskog suda II u Sarajevu do 1969. godine. Nakon toga je postavljen za zamjenika opštinskog i okružnog tužioca u Splitu, te republičkog javnog tužioca od 1983. do 1994. godine, kada je imenovan za sudiju Ustavnog suda Republike BiH. Povukao se iz Ustavnog suda 1996. godine. Radio je i kao zamjenik javnog tužioca Federacije BiH, ali je dao ostavku u 1998. godini.

Profesor Dr. Viktor Masenko-Mavi*Član od marta 1997. godine do danas**Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Mađarske*

Nakon što je specializirao međunarodno pravo na Državnom univerzitetu u Kijevu, gdje je stekao doktorsku titulu, gospodin Masenko-Mavi je od 1989. godine radio kao viši savjetnik za istraživanja na Institutu za pravne i administrativne nauke pri Mađarskoj akademiji nauka. Obavljao je predavačke aktivnosti istovremeno sa istraživačkim radom. Trenutno je na međunarodnoj katedri Budapest univeziteta za ekonomiju i javnu upravu. Od 1991. godine je član Komiteta za unapređenje ljudskih prava pri Vijeću Evrope i Zamjenik direktora Mađarskog centra za ljudska prava. Objavio je tri knjige i bezbroj članaka i izvještaja o različitim problemima međunarodnog prava.

Gospodin Jakob Möller*Član od marta 1996. godine do danas,**Potpredsjednik od decembra 1996. - decembra 1997. godine,**Vršilac dužnosti Predsjednika od jula do oktobra 1997. godine**Imenovan od strane Vijeća Evrope, sa Islanda*

Pravnik i sudija sa Islanda, gospodin Möller ja radio kao Šef Odjeljenja za komunikacije UN u periodu između 1974. i 1996. godine i Sekretar Komisije za ljudska prava UN (1995.-1996.). Bio je i predavač za UN i držao predavanja na univerzitetima i institutima o programima UN za zaštitu ljudskih prava. Gospodin Möller piše članke i komentare za nekoliko međunarodnih pravnih publikacija o ljudskim pravima.

Profesor Dr. Manfred Nowak*Član 1996. godine do danas**Potpredsjednik od decembra 1997. godine do decembra 1998. godine**Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Austrije*

Gospodin Nowak je stekao magisterij i doktorate na Univerzitetu u Beču i Columbia univerzitetu u New Yorku. Trenutno je profesor prava na Austrijskoj federalnoj akademiji javne uprave (od 1989.) i Direktor Ludwig-Boltzmann instituta za ljudska prava u Beču (od 1992.). Član je Međunarodne komisije pravnika, Radne grupe UN za nestanke i dobitnik "Nagrade UNESCO-a za podučavanje o ljudskim pravima" 1994. godine. Između ostalog je bio Direktor Holandskog instituta za ljudska prava Univerziteta Utrecht (1987.-1989.), član Austrijske delegacije u Komisiji Ujedinjenih nacija za ljudska prava (1986.-1994.), i stručnjak UN za nestale osobe u bivšoj Jugoslaviji (1994.-1997.). Autor je brojnih knjiga i članaka u oblasti ljudskih prava, javnog i međunarodnog prava i politike.

Gospodin Miodrag Pajić*Član od marta 1996. godine do danas**Imenovan od strane Republike Srpske*

Nakon diplomiranja na Pravnom fakultetu, gospodin Pajić je radio kao zastupnik, zatim kao direktor pravno-kadrovskog sektora proizvodnog preduzeća u Brčkom. Gospodin Pajić je 1990. godine imenovan za direktora Sekretarijata za imovinsko pravne poslove i katastar nekretnina Opštine Brčko i član vlade Opštine Brčko. Obavljao je i funkciju sekretara Skupštine Opštine Brčko. U periodu od marta 1994. do kraja 1997. godine je Predsjednik Skupštine Opštine Brčko. Uspostavom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine imenovan je za člana multietničke vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, a potom za potpredsjednika prelazne Skupštine Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Gospodica Michèle Picard*Član od marta 1996. godine do danas**Predsjednica od novembra 1997. godine do danas**Imenovana od strane Vijeća Evrope, iz Francuske*

Nakon što je stekla magisterij na Univerzitetu Paris II, gospodica Picard je imenovana za sudiju 1982. godine. Pridružila se Kasacionom суду kao viši pravni asistent 1984. godine. Od 1987. do 1989. godine je radila pri Ministarstvu privrede i finasija na privrednom i društvenom pravu. Gospodica Picard, 1989. godine, počinje raditi za Ministarstvo inostranih poslova u pravnom odjelu, gdje se bavila međunarodnim ljudskim pravima, uključujući predmete pred Evropskim sudom za ljudska prava i Vijećem UN za ljudska prava. Od 1995. do 2001. godine gospodica Picard radi kao sudija na Višem građanskom sudu u Parizu. Od 2001. godine ona je potpredsjednica Višeg građanskog suda u Nanterre.

Profesor Dr. Vitomir Popović*Član od marta 1996. godine do danas**Imenovan od strane Republike Srpske*

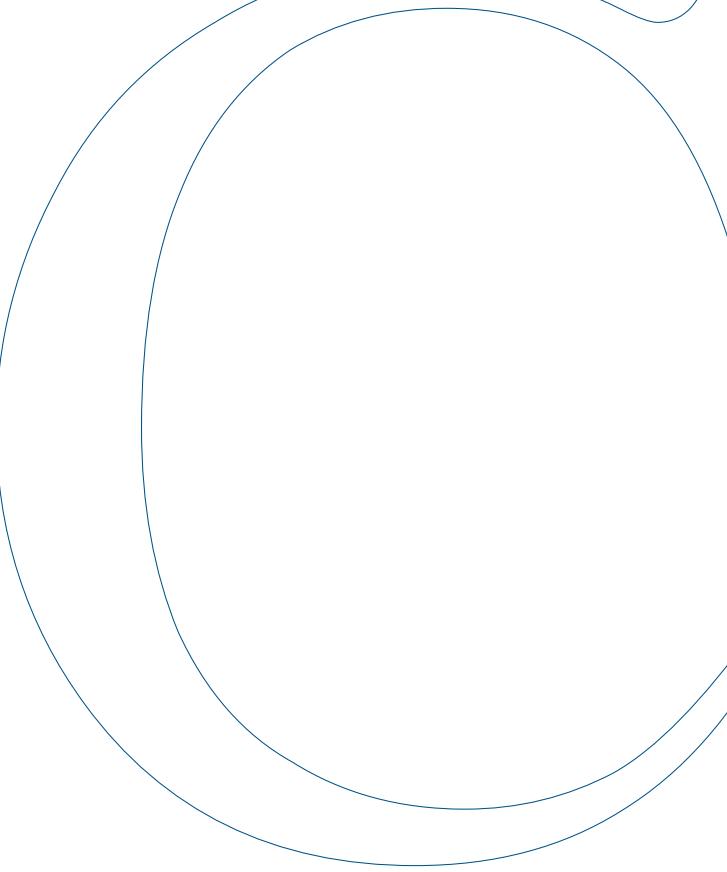
Gospodin Popović je magistar nauka sa pravnog fakulteta u Banja Luci i doktorirao je međunarodnopravredno pravo na Univerzitetu u Beogradu. Bio je Predsjednik i sudija Osnovnog suda u Banja Luci i Potpredsjednik Vlade Republike Srpske za unutrašnju politiku; direktor Instituta za međunarodno pravo i međunarodnu poslovnu saradnju u Banja Luci; arbitar Republike Srpske za oblast Brčko, arbitar spoljnotrgovinske arbitraže pri privrednoj komori SR Jugoslavije i Makedonske arbitraže; stalno je zaposlen kao profesor međunarodnog trgovinskog prava na Pravnom fakultetu Univerziteta u Banja Luci; sudija je Ustavnog suda BiH. Objavio je nekoliko knjiga te veći broj stručnih i naučnih radova u zemlji i inostranstvu iz oblasti domaćeg i međunarodnog prava. Rukovodio i učestvovao u izradi nekoliko projekata iz oblasti osnivanja slobodnih carinskih zona i stranih ulaganja u Republici Srpskoj.

Profesor Dr. Dietrich Rauschning*Član od marta 1996. godine do danas**Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Njemačke*

Dr. Rauschning je stekao pravno obrazovanje na univerzitetima u Hamburgu, Munchenu, Vancouveru kao i sudovima Hamburga. Stekavši doktorsku titulu na Univerzitetu u Hamburgu dobio je habilitaciju na Pravnom fakultetu Kiel. Od 1970. je redovni profesor javnog prava i Direktor Instituta za javno međunarodno pravo na Univerzitetu Göttingen. Bio je, *inter alia*, dekan svog fakulteta, vanredni dekan Pravnog fakulteta u Haleu/Saal i pravni savjetnik za Vladu pokrajine Donja Saksonija. Knjige i članci koje je objavio se uglavnom tiču tema iz javnog međunarodnog prava u ustavnog prava.

Gospodin Mato Tadić*Član od juna 1999. godine do danas**Imenovan od strane Federacije Bosne i Hercegovine*

Nakon što je diplomirao na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu 1977. godine, gospodin Tadić je radio u Općinskom javnom tužiteljstvu u Brčkom. Krajem 1978. naimenovan je za zamjenika javnog tužitelja, a od početka 1983. godine obnaša dužnost javnog tužitelja u Brčkom. Godine 1990. postavljen je za zamjenika Republičkog javnog tužitelja Bosne i Hercegovine u Sarajevu. Od 1994. do konca 1998. gospodin Tadić obavlja funkciju Ministra pravde u Republici odnosno Federaciji Bosne i Hercegovine. Član je Komisije za Superviziju propisa u Brčko Distriktu sukladno Arbitražnoj odluci za Brčko Distrikt, član više ekspertnih skupina za reformu pravosuđa u FBiH i BiH, posebno u kazneno - pravnoj oblasti. Autor je nekoliko radova iz oblasti kaznenog prava, ustavnog prava, lokalne samouprave i ljudskih prava.

C

Osoblje sekretarijata
Doma za ljudska prava

Izvršni dužnosnik: Therese Nelson

Arhivar: Peter Kempees (do septembra 2001)
Ulrich Girms

Zamjenik Arhivar: Olga Kapić

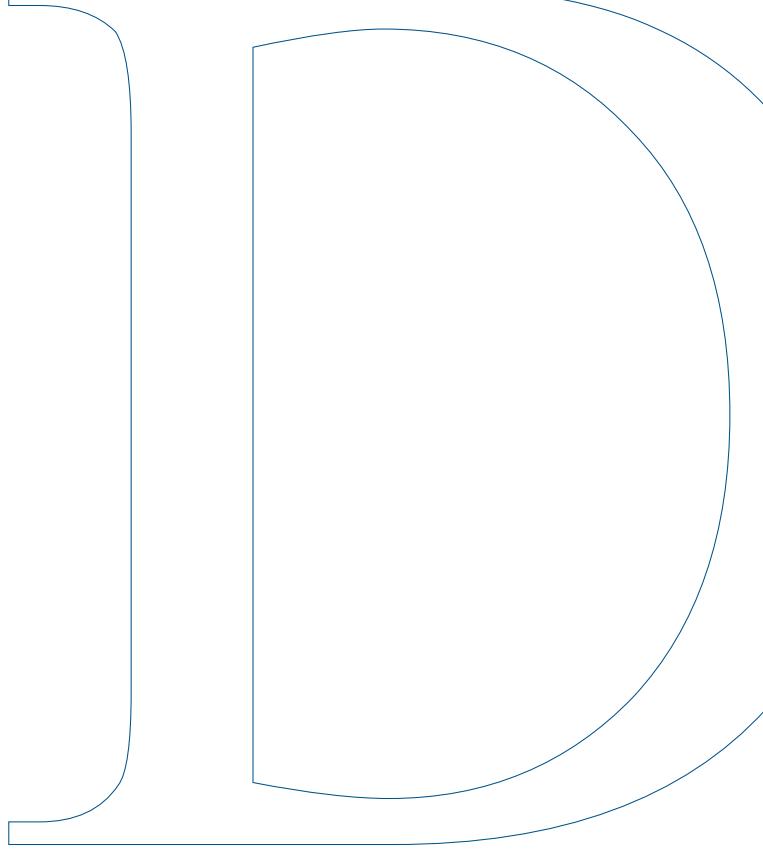
Pravnici:
 Andreas Busch
 Mira Čondrić
 Antonia De Meo
 Vanesa Ibrišimović
 Ljiljana Jakšić
 Cara Jordan
 Sanela Kovač
 Andreas Ljungholm
 Katharina Peschke
 Mirjana Prijić-Mikić
 Čedomir Radnić (do septembra 2001)
 Ralph Roche (do februara 2001)
 Sheri Rosenberg
 Steven Weiss
 Erda Začiragić

Odgovorni prevodilac: Brankica Bjeloš (do februara 2001)
Mirsada Panjeta

Prevodioci:
 Azra Abdulahagić
 Jelena Avlijaš
 Hidajeta Demirović
 Ivana Falatar
 Dubravka Fijala
 Suzana Karamehmedović
 Borjana Stanišljević

Finansijski službenik:
 Šef ureda: Tatjana Luledžija
 Izvršni asistent: Branko Čupović
 Upisničari: Jasmina Hadžić
 Nirmela Borišić
 Bojan Lisac
 Koordinator ureda u Banja Luci/ Finansijski asistent: Katarina Jovanović
 Recepioneri/Sekretari:
 Azra Zornić
 Mladen Prodan
 Odgovorni vozač:
 Nedžmedin Zaimović
 Vozač/administrativni asistent:
 Izet Bibić
 Radnici na obezbjedenju:
 Dragiša Dujaković
 Rajko Runić
 Veličko Markičević

Stažisti:
 Goran Behmen
 Brett Dakin
 Ćazim Hasanspahić
 Gregor Kemper
 Aysun Sengoz
 Sonja Stamenić
 Belma Zvrko

D

Pravila procedure

Pravila procedure

Sadržaj

PREAMBULA

DIO I - ORGANIZACIJA DOMA

Poglavlje 1 - Dom

- Pravilo 1 - Neovisnost Doma
- Pravilo 2 - Dom u punom sastavu i vijeća

Poglavlje 2 - Članovi Doma

- Pravilo 3 - Nesmjenjivost članova i svečana zakletva
- Pravilo 4 - Redoslijed prvenstva
- Pravilo 5 - Ostavka člana

Poglavlje 3 - Predsjedništvo Doma

- Pravilo 6 - Dužnosti Predsjednika Doma
- Pravilo 7 - Predsjedavanje vijećima
- Pravilo 8 - Izbor Potpredsjednika Doma i vijeća
- Pravilo 9 - Dužnosti Potpredsjednika Doma i vijeća
- Pravilo 10 - Zamjena za Predsjednika i Potpredsjednika
- Pravilo 11 - Članovi koji su spriječeni da predsjedavaju
- Pravilo 12 - Povlačenje Predsjednika ili Potpredsjednika

Poglavlje 4 - Sekretarijat Doma

- Pravilo 13 - Imenovanje Izvršnog dužnosnika, Arhivara i ostalog osoblja
- Pravilo 14 - Dužnosti Arhivara
- Pravilo 15 - Registriranje prijava

DIO II - RAD DOMA

Poglavlje 1 - Opća pravila

- Pravilo 16 - Sjedište Doma
- Pravilo 17 - Zasjedanja Doma
- Pravilo 18 - Povjerljivost rasprava
- Pravilo 19 - Glasanje
- Pravilo 20 - Zapisnici sa razmatranja i rasprava
- Pravilo 21 - Jamstvo nepristrasnosti članova
- Pravilo 22 - Povlačenje članova
- Pravilo 23 - Kvorum nakon povlačenja članova

Poglavlje 2 - Dom u punom sastavu

- Pravilo 24 - Prijave koje rješava Dom u punom sastavu
- Pravilo 25 - Kvorum Doma u punom sastavu

Poglavlje 3 - Vijeća

- Pravilo 26 - Uspostava vijeća
- Pravilo 27 - Nasljednici članova vijeća
- Pravilo 28 - Kvorum i zasjedanje vijeća
- Pravilo 29 - Proslijđivanje prijava Domu u punom sastavu i vijećima

DIO III - PROCEDURA

Poglavlje 1 - Opća pravila

- Pravilo 30 - Zvanični jezici
- Pravilo 31 - Zastupanje Strana u Sporazumu
- Pravilo 32 - Podnošenje prijava; zastupanje podnositelaca prijava
- Pravilo 32 bis - Prijave upućene Komisiji za ljudska prava
- Pravilo 32 ter - Amici curiae
- Pravilo 33 - Postupanje Doma u posebnim slučajevima

Pravilo 34	-	Spajanje prijava
Pravilo 35	-	Prioritet određenih prijava
Pravilo 36	-	Privremene mjere
Poglavlje 2	-	Rasprave
Pravilo 37	-	Javna priroda i organizacija rasprava
Pravilo 38	-	Propust strane da se pojavi
Pravilo 39	-	Pozivanje pojedinih podnosiča prijava, vještaka i svjedoka
Pravilo 40	-	Svečana zakletva za svjedoke i vještake
Pravilo 41	-	Vođenje rasprava
Pravilo 42	-	Zapisnici sa rasprava
Pravilo 43	-	Troškovi
Poglavlje 3	-	Prijateljska rješenja
Pravilo 44	-	Prijateljska rješenja
Poglavlje 4	-	Podnošenje i sadržaj prijava
Pravilo 45	-	Oblik prijava
Pravilo 46	-	Sadržaj prijava
Poglavlje 5	-	Postupak prihvatanja prijave
Pravilo 47	-	Prijave Strane protiv Strane
Pravilo 47 bis	-	Prijave u postupku pred Ombudmanom za ljudska prava
Pravilo 48	-	Informacije tuženoj Strani u hitnim predmetima
Pravilo 49	-	Prvo razmatranje i pismeni dio postupka
Pravilo 50	-	Dalji pismeni postupak ili rasprave u pojedinim predmetima
Pravilo 51	-	Vremenski rokovi
Pravilo 52	-	Odluka o prihvatljivosti
Poglavlje 6	-	Postupak nakon prihvatanja prijave
Pravilo 53	-	Razmatranje merituma
Pravilo 54	-	Privremena mišljenja
Pravilo 55	-	Odluke prema članu VIII stav 3 Sporazuma
Poglavlje 7	-	Odluka Doma o meritumu
Pravilo 56	-	Propust strane da se pojavi ili prezentira svoj predmet
Pravilo 57	-	Forma odluke o meritumu
Pravilo 58	-	Sadržaj odluke o meritumu
Pravilo 59	-	Odluka o novčanoj naknadi (obeštećenju)
Pravilo 60	-	Uručenje odluke
Pravilo 61	-	Izdvojena mišljenja i izjave o neslaganju
Poglavlje 8	-	Objavljivanje odluka
Pravilo 62	-	Objavljivanje odluka
Poglavlje 9	-	Postupak preispitivanja
Pravilo 63	-	Zahtjev za preispitivanje
Pravilo 64	-	Postupak odlučivanja po zahtjevu za preispitivanje
Pravilo 65	-	Postupak nakon prihvatanja zahtjeva za preispitivanje
Pravilo 66	-	Konačna i obavezujuća priroda odluka (Pravomoćnost)
DIO IV	-	ODNOSI DOMA SA UREDOM OMBUDSMANA
Pravilo 67	-	Veze sa Uredom Ombudsmana
Pravilo 68	-	Proceduralni položaj Ombudsmana
ZAVRŠNI DIO		
Pravilo 69	-	Izmjena i suspendiranje ovih pravila
Pravilo 70	-	Saopćenje o ovim pravilima

PRAVILA PROCEDURE

DOMA ZA LJUDSKA PRAVA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Usvojena 13. decembra 1996. godine
(Izmijenjena i dopunjena 15. maja i 11. septembra 1998. i 8. marta 2001. godine)

PREAMBULA

Dom za ljudska prava,

S obzirom na:

- Sporazum o ljudskim pravima (Aneks 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini) između Republike Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u daljem tekstu Sporazum;
- shodno članu X st. 1. i 2. i članu XII Sporazuma,

Usvaja ova Pravila:

DIO I ORGANIZACIJA DOMA

Poglavlje 1. Dom

*Pravilo 1.
Neovisnost Doma*

Ustanovljen po Sporazumu kao sudsko tijelo, Dom djeluje u potpunoj neovisnosti.

*Pravilo 2.
Dom u punom sastavu i vijeća*

1. Dom zasjeda u punom sastavu i u vijećima uspostavljenim po članu X stav 2. Sporazuma.
2. Osim ako je drugačije određeno, izrazi "Dom" i "Predsjednik" u ovim pravilima znače "vijeće" i "Predsjednik vijeća" u odnosu na predmete koji su upućeni na vijeće, i "Dom" i "Predsjednik Doma" u odnosu na predmete upućene Domu.

Poglavlje 2. Članovi Doma

*Pravilo 3.
Nesmjenjivost članova i svečana zakletva*

1. Članovi Doma rade u okviru vlastite sposobnosti kao sudije i ne mogu biti razriješeni svoje dužnosti za vrijeme trajanja mandata kako je definirano u članu VII (3) Sporazuma.
2. Prije preuzimanja dužnosti, članovi Doma, na prvom sastanku Doma kojem prisustvuju nakon imenovanja, daju sljedeću svečanu izjavu: "Svečano izjavljujem da će sve obaveze i dužnosti izvršavati časno i vjerno, nepristrasno i savjesno i da će čuvati tajnu svih postupaka pred Domom."

*Pravilo 4.
Redoslijed prvenstva*

1. Članovi Doma imaju prednost iz Predsjednika i Potpredsjednika ovisno o dužini vremena provedenog na dužnosti.
2. Članovi koji su na dužnosti isto vrijeme imaju prednost prema životnoj dobi.
3. Ponovno imenovani članovi imaju prednost s obzirom na trajanje njihovog prethodnog mandata.

*Pravilo 5.
Ostavka člana*

O ostavci člana obavještava se Predsjednik Doma koji tu obavijest proslijede Stranama, generalnim sekretarima Vijeća Europe i Organizacije za sigurnost i suradnju u Evropi (OSCE) i Visokom predstavniku o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog Sporazuma, dok takva funkcija postoji.

**Poglavlje 3.
Predsjedništvo Doma**

*Pravilo 6.
Dužnosti Predsjednika Doma*

Predsjednik Doma upravlja radom Doma i predsjedava na zasjedanjima.

*Pravilo 7.
Predsjedavanje vijećima*

1. Predsjednik takođe predsjedava na zasjedanjima jednog vijeća. Potpredsjednik predsjedava na zasjedanjima drugog vijeća.
2. Izraz "Predsjednik" u ovim Pravilima, tamo gdje odgovara, podrazumijeva svakog člana koji vrši dužnost Predsjednika.

*Pravilo 8.
Izbor Potpredsjednika Doma i vijeća*

1. Dom bira svog Potpredsjednika na mandat od godinu dana.
2. Svako vijeće, glasajući odvojeno, bira svog Potpredsjednika čim vijeća budu konstituirana u skladu sa pravilom 26. stav 3.
3. Izbori se obavljaju tajnim glasanjem, a u njemu učestvuju samo prisutni članovi.
4. Izbor je na osnovu apsolutne većine glasova. Ako ni jedan član ne dobije takvu većinu, obavlja se drugo glasanje. Član koji dobije najviše glasova je time izabran. U slučaju jednakog glašanja, bira se član koji ima prednost po pravilu 4.

*Pravilo 9.
Dužnosti Potpredsjednika Doma i vijeća*

1. Potpredsjednik zauzima mjesto Predsjednika Doma ako je on spriječen u obavljanju svojih dužnosti Predsjednika ili ako je mjesto Predsjednika upražnjeno.
2. Potpredsjednik vijeća preuzima predsjedavanje vijećem ako je Predsjednik, odnosno Potpredsjednik, spriječen u obavljanju svojih dužnosti ili ako je mjesto Predsjednika vijeća upražnjeno.
3. Predsjednik Doma može povjeriti izvjesne dužnosti Potpredsjedniku.

*Pravilo 10.
Zamjena za Predsjednika i Potpredsjednika*

1. Ako su Predsjednik Doma i Potpredsjednik u isto vrijeme spriječeni da obavljaju svoje dužnosti ili ako su njihova mjesta istovremeno upražnjena, dužnosti Predsjednika Doma obavlja drugi član u skladu sa poretkom prednosti iz pravila 4.
2. Ako su osobe koje predsjedavaju sastancima vijeća prema pravilima 7. i 9. spriječene u obavljanju svojih dužnosti u pogledu tog vijeća, ili ako su njihova mjesta istovremeno upražnjena, njihove dužnosti obavlja drugi član u skladu sa poretkom prednosti iz pravila 4.

*Pravilo 11.
Članovi koji su spriječeni da predsjedavaju*

Članovi Doma ne predsjedavaju u predmetima koji se tiču Strane koja ih je imenovala.

*Pravilo 12.
Povlačenje Predsjednika i Potpredsjednika*

Kada Predsjednik Doma ili Potpredsjednik iz nekih posebnih razloga smatraju da ne bi trebali predsjedavati u određenom predmetu, zamjenjuju se u skladu sa odredbama iz pravila 9. i pravila 10.

Poglavlje 4. Sekretarijat Doma

Pravilo 13. Imenovanje izvršnog dužnosnika, Arhivara i ostalog osoblja

1. Izvršnog dužnosnika (i zamjenika izvršnog dužnosnika) Komisije za ljudska prava zajednički imenuju Ombudsman i Predsjednik Doma.
2. Sekretarijat Doma se sastoji od Arhivara, zamjenika Arhivara i drugog administrativnog i stručnog osoblja imenovanog po članu III stav 1. Sporazuma.
3. Arhivara i zamjenika Arhivara imenuje Dom.
4. Osoblje Doma, osim Arhivara i zamjenika Arhivara, imenuje Predsjednik Doma nakon konsultacije sa Arhivarom.
5. Arhivar se u pogledu Sekretarijata Doma rukovodi uputama Predsjednika Doma.
6. Sekretarijat je smješten u sjedištu Doma u Sarajevu.

Pravilo 14. Dužnosti Arhivara

1. Arhivar je, pod rukovodstvom Predsjednika, odgovoran za rad Sekretarijata a posebno:
  - (a) pomaže Domu i njegovim članovima u ispunjavanju njihovih dužnosti;
  - (b) predstavlja put za sve komunikacije koje se tiču Doma;
  - (c) vodi brigu o arhivi Doma.
2. Arhivar je odgovoran za objavljivanje:
  - (a) odluka Doma;
  - (b) svakog drugog dokumenta kako odluči Dom.

Pravilo 15. Registriranje prijava

U Sekretarijatu se vodi poseban registar u kojem su zavedeni datum registriranja svake prijave i datum prestanka relevantnog postupka pred Domom.

DIO II RAD DOMA

Poglavlje 1. Opća pravila

Pravilo 16. Sjedište Doma

1. Sjedište Doma je u Sarajevu.
2. Dom, ako to smatra podesnim, može odlučiti da drži zasjedanja negdje drugo.
3. Dom može odlučiti, u bilo kojem stadiju ispitivanja prijave, da je neophodno da istragu ili neku drugu djelatnost sproveđe negdje drugo ili da to učini jedan ili više njegovih članova.

Pravilo 17. Zasjedanja Doma

1. Dom određuje broj i datume zasjedanja.
2. Odlukom Predsjednika Dom se sastaje u drugom terminu ako to okolnosti nalažu. Dom zasjeda i ako to zahtijeva najmanje trećina njegovih članova.
3. Članovi koji su zbog bolesti ili nekih drugih ozbiljnih razloga spriječeni da prisustvuju cijelom ili dijelu zasjedanja Doma, ili da obave neku drugu dužnost, o tome obavještavaju Arhivara što je moguće ranije, a on obavještava Predsjednika.

Pravilo 18. Povjerljivost rasprava

1. Sve diskusije Doma su i ostati će povjerljive. Na sastancima Doma, osim ako Dom ne odluči drugačije, mogu biti prisutni samo Arhivar, članovi Sekretarijata, prevodioci i osobe koje pružaju tehničku ili sekretarsku pomoć.
2. U bilo kojoj fazi ispitivanja prijave, Arhivar može saopćiti informacije štampi u mjeri koja je primjerena legitimnim interesima strana i prema posebnim uputama Doma.

*Pravilo 19.
Glasanje*

1. Nakon svake diskusije, a prije nego se obavi glasanje po nekom pitanju u Domu, Predsjednik može zatražiti od članova da o tome iznesu svoje mišljenje.
2. Ako je isti broj glasova, obavlja se glasanje prozivkom, a Predsjednik ima odlučujući glas.
3. U odlukama o prihvatljivosti prijave ili izražavanju mišljenja o kršenju Sporazuma, članovi ne mogu ostati uzdržani.

*Pravilo 20.
Zapisnici sa razmatranja i rasprava*

1. Zapisnici sa diskusija su svedeni na zapisnik o predmetu diskusija, obavljenom glasanju, imenima onih koji su glasali za i protiv prijedloga, kao i svaku izjavu datu isključivo za zapisnik.
2. Zapisnici sa rasprava sadrže imena prisutnih članova i svake osobe koja se pojavi; kratak izvještaj o toku rasprave i svaku donesenu odluku.

*Pravilo 21.
Jamstvo nepričasnosti članova*

1. Članovi ne učestvuju u ispitivanju prijave pred Domom ako:
  - a) imaju neki lični interes u predmetu;
  - b) su u nekoj odluci o činjenicama na kojima je prijava utemeljena učestvovali kao savjetnik bilo koje Strane ili kao član nekog suda ili istražnog tijela.
2. U slučaju bilo kakve sumnje s obzirom na stav 1. ovog pravila ili pod nekim drugim okolnostima za koje se čini da bi mogle utjecati na nepričasnost članova u ispitivanju prijave, ako ti članovi ili Predsjednik smatraju da oni ne bi trebali učestvovati, odlučuje Dom.

*Pravilo 22.
Povlačenje članova*

Kada, iz nekih posebnih razloga osim onih iz pravila 21., članovi smatraju da ne bi trebali učestvovati ili nastaviti učešće u ispitivanju predmeta, o tome obavještavaju Predsjednika.

*Pravilo 23.
Kvorum nakon povlačenja članova*

Svaki član, koji po odredbama pravila 21. ili pravila 22. ne učestvuje u ispitivanju prijave, ne čini dio kvoruma za vrijeme takvog ispitivanja.

**Poglavlje 2.
Dom u punom sastavu**

*Pravilo 24.
Prijave koje rješava Dom u punom sastavu*

Dom u punom sastavu rješava prijave:

- (a) koje podnese strana u skladu sa članom II stav 2. i članom VIII stav 1. Sporazuma;
- (b) kada se vijeće odreklo nadležnosti po pravilu 29. stav 2. Pravila procedure;
- (c) kada je predmet proslijeđen Domu po pravilu 63.

*Pravilo 25.
Kvorum Doma u punom sastavu*

Kvorum Doma u punom sastavu čini osam članova.

Poglavlje 3. Vijeća

Pravilo 26. Uspostava vijeća

1. Po članu X stav 2. Sporazuma uspostavljaju se dva vijeća.
2. Vijeća se sastoje od četiri člana koja je imenovao Savjet ministara Vijeća Evrope, dva člana koja je imenovala Federaciju Bosne i Hercegovine i jednog člana kojeg je imenovala Republika Srpska.
3. Vijeća se konstituiraju za utvrđeni period koji odredi Dom.
4. Dom može organizirati vijeća na poseban način u pogledu sastava, ako bude smatrao prikladnim.

Pravilo 27. Naslijednici članova vijeća

Kada članovi vijeća prestanu da budu članovi Doma prije isteka roka za koji je vijeće konstituirano, njihovi naslijednici u Domu ih nasljeđuju kao članove vijeća.

Pravilo 28. Kvorum i zasjedanje vijeća

1. Kvorum vijeća čine četiri člana.
2. Vijeća se po pravilu sastaju za vrijeme zasjedanja Doma u punom sastavu.
3. Kada to okolnosti zahtijevaju, vijeće, a ako ono ne zasjeda, Predsjednik vijeća, može odlučiti, nakon konsultacija sa Predsjednikom Doma, da se vijeće sastane i kada Dom u punom sastavu ne zasjeda.

Pravilo 29. Proslijedivanje prijava Domu u punom sastavu i vijećima

1. Prijave se obično upućuju na vijeće u skladu sa općim smjernicama koje je donio Dom u punom sastavu.
2. Kada predmet u postupku pred vijećem postavlja ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja Sporazuma, ili nekog od međunarodnih sporazuma na koji se on poziva, ili ako bi rješavanje pitanja pred vijećem moglo imati ishod koji je u suprotnosti sa ranijom jurisprudencijom Doma, vijeće se, prije donošenja konačne odluke, može odreći nadležnosti u korist Doma u punom sastavu.
3. Predsjednik može odlučiti da, u skladu sa pravilom 49., proslijedi na razmatranje Domu u punom sastavu svaku prijavu koja još nije bila pred vijećem, za koju joj se učini
  - (a) da postavlja ozbiljna pitanja u vezi sa tumačenjem Sporazuma ili bilo kojeg drugog međunarodnog sporazuma na koji se on poziva, ili
  - (b) da iziskuje donošenje konačne odluke bez prekomjernog odlaganja, ili
  - (c) da je iz bilo kojeg drugog opravdanog razloga takav postupak potreban.
4. Predsjednik može, u bilo kojоj fazi postupka, proprio motu ili po prijedlogu jednog od vijeća, odlučiti da prenese prijavu sa jednog na drugo vijeće ukoliko smatra da je takav postupak uputan kako bi se spriječilo pojavljivanje različite prakse, ili kako bi se ispravila neujednačenost u broju predmeta, ili iz nekog drugog opravdanog razloga.

DIO III PROCEDURA

Poglavlje 1. Opća pravila

Pravilo 30. Zvanični jezici

1. Zvanični jezici Doma su bosanski, engleski, hrvatski i srpski.
2. Predsjednik može dozvoliti članu da govori drugim jezikom.
3. Predsjednik može dozvoliti strani ili osobi koja zastupa stranu, da koristi neki drugi jezik osim službenog jezika na raspravama ili u dokumentima. Svaki takav dokument se podnosi kao original uz najmanje dvije kopije.
4. Arhivar je ovlašten da u prepisci s podnosiocem prijave koristi drugi jezik osim službenog jezika.
5. Tumači ili prevodioci koje Dom zaposli za zasjedanja ili rasprave prije stupanja na dužnost daju sljedeću izjavu:
"Svečano izjavljujem da ču svoje dužnosti tumač ili prevodioca izvršavati vjerno, neovisno, nepristrasno i uz puno poštivanje povjerljivosti".

*Pravilo 31.**Zastupanje Strana u Sporazumu*

Strane iz Sporazuma pred Domom zastupaju njihovi zastupnici, kojima mogu pomagati savjetnici.

*Pravilo 32.**Podnošenje prijava; zastupanje podnositelaca prijava*

1. Osobe, nevladine organizacije, ili grupe osoba koje tvrde da su žrtva povrede koju je počinila neka od Strana ili koje nastupaju u ime navodnih žrtava koje su umrle ili nestale, mogu podnijeti prijave i nastaviti sa postupkom po članu VIII stav 1. Sporazuma.
2. Takve podnosioci prijave mogu imenovati advokate ili druge zastupnike po vlastitom izboru koji će ih zastupati u postupcima pred Domom.
3. Svaki takav podnositelac prijave ili zastupnik se osobno pojavljuje pred Domom:
  - (a) kako bi prezentirao prijavu na raspravi koju je zakazao Dom, ili
  - (b) nekim drugim povodom, ako ga pozove Dom.
4. Dom može oslobođiti podnosioca prijave da prisustvuje uslijed nesreće, spriječenosti ili drugog valjanog razloga.
5. U drugim odredbama ovih Pravila izraz "podnositelac prijave", tamo gdje odgovara, podrazumijeva zastupnike podnosioca prijave.

*Pravilo 32. bis**Prijave upućene Komisiji za ljudska prava*

Arhivar proslijeđuje Ombudsmanu za ljudska prava sve prijave, koje primi Dom, a upućene su Komisiji za ljudska prava, osim ako je podnositelac prijave izričito naveo da predmet rješava Dom.

*Pravilo 32. ter**Amici curiae*

1. Dom može u bilo kojoj fazi postupka dozvoliti ili pozvati neko vladino ili nevladino tijelo ili organizaciju, pojedinca, ili grupu pojedinaca, a naročito Ombudsmana za ljudska prava, koga je imenovala Federacija Bosne i Hercegovine ili Republika Srpska, da učestvuju kao *amicus curiae*.
2. Takvo učešće se može ograničiti na činjenična ili pravna pitanja naznačena odlukom Doma.
3. Odluka Doma u predmetu sadržava proceduru koja će se slijediti.

*Pravilo 33.**Postupanje Doma u posebnim slučajevima*

1. Dom može, *proprio motu* ili na zahtjev strane, preduzeti svaku radnju koju smatra primjerenom ili potrebnom za propisno obavljanje svojih dužnosti po Sporazumu.
2. Dom može odrediti jednog ili više svojih članova da preduzmu neku od takvih radnji u njegovo ime, posebno da saslušaju svjedoči ili vještak, pregledaju dokumente ili posjete neko mjesto. Takav član ili članovi pravovremeno izvještavaju Dom.
3. U hitnom slučaju, kada Dom ne zasjeda, Predsjednik Doma, ili ako je on spriječen u obavljanju svojih dužnosti, Potpredsjednik može preduzeti potrebne radnje u ime Doma. Čim Dom ponovo bude zasjedao, biće mu predložena svaka radnja koja je poduzeta prema ovom stavu.

*Pravilo 34.**Spajanje prijava*

Dom može, ako smatra potrebnim, odrediti spajanje dvije ili više prijave.

*Pravilo 35.**Prioritet određenih prijava*

1. Dom rješava prijave po redu kako budu spremne za ispitivanje.
2. Dom ipak može odlučiti da određenoj prijavi da prednost.
3. Dom daje posebnu prednost navodima o naročito teškim i sistematskim povredama i onima koji se temelje na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama.

*Pravilo 36.**Privremene mjere*

1. Prijave koje sadrže zahtjeve za privremene mjere razmatraju se prioritetno. Dom, a ako Dom ne zasjeda, Predsjednik određuje posebno da li bi takve prijave trebalo prihvati i ako je tako, da li je hitnost za zakazivanje postupka za donošenje traženih privremenih mjeropravdane.
2. Dom, a kada ne zasjeda, Predsjednik odlučuje, u interesu strana ili zbog propisnog vođenja postupka, da li treba narediti privremene mjere po članu X stav 1. Sporazuma.

3. Dom, a kada ne zasjeda, Predsjednik svim dostupnim sredstvima obavještava o takvoj naredbi stranu na koju se ona odnosi, kako bi osigurao njenu djelotvornu implementaciju u skladu sa Sporazumom.
4. Kada Predsjednik naredi neku privremenu mjeru o tome obavještava Dom po stavu 3. pravila 33.

Poglavlje 2. Rasprave

Pravilo 37. Javna priroda i organizacija rasprava

1. Rasprave pred Domom se održavaju javno.
2. Štampa i javnost mogu biti isključeni sa cijele ili dijela rasprave u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, gdje to zahtjeva interes maloljetnika ili zaštita privatnog života strana, ili isključivo po procjeni Doma u posebnim okolnostima gdje bi publicitet naškodio interesima pravde.
3. Ako je podnositac prijave nevladina organizacija ili grupa osoba, Dom utvrđuje da li oni koji se pred njim pojavljuju imaju pravo da ih zastupaju.
4. Dom može ograničiti broj zastupnika ili savjetnika strana koji mogu prisustvovati kada smatra da je to u interesu propisnog vođenja rasprave.
5. Strane se na vrijeme obavještavaju o odluci Doma da održi raspravu. Najmanje deset dana prije početka rasprave, strane dostavljaju Domu imena i funkcije osoba koje će se u njihovo ime pojaviti na raspravi.
6. Odredbe ovih pravila se primjenjuju *mutatis mutandis* na raspravama pred delegatima Doma u skladu sa pravilom 33. stav 2.

Pravilo 38. Propust strane da se pojavi

Kada strana propusti da se pojavi bez opravdanog razloga, Dom može nastaviti sa raspravom pod uvjetom da je takav tok zadovoljavajući i u skladu s odgovarajućim dijeljenjem pravde.

Pravilo 39. Pozivanje pojedinih podnositaca prijava, vještaka i svjedoka

1. Arhivar poziva svakog pojedinog podnosioca prijave, vještaka ili drugu osobu koju Dom želi saslušati kao svjedoka. Pozivi sadrže:
  - (a) strane u prijavi;
  - (b) činjenice ili pitanja u vezi kojih će dotična osoba biti saslušana;
  - (c) pripreme koje su napravljene, u skladu sa pravilom 43. stav 1. ili 2., kako bi se dotičnim osobama nadoknadili troškovi koje su pretrpjeli.
2. Predsjednik može dozvoliti svakoj od tih osoba, ako ne zna dovoljno neki od službenih jezika, da govori nekim drugim jezikom.

Pravilo 40. Svečana zakletva za svjedoke i vještake

Nakon utvrđivanja identiteta svjedoka ili vještaka, Predsjednik ili opunomoćeni član o kojem je riječ u pravilu 33. stav 2. traži da oni daju sljedeću izjavu:

- (a) za svjedoke:
"Svečano izjavljujem po časti i savjesti da ću govoriti istinu, samo istinu i ništa drugo do istinu."
- (b) za vještake:
"Svečano izjavljujem po časti i savjesti da će moja izjava biti u skladu sa mojim iskrenim i profesionalnim uvjerenjem."

Pravilo 41. Vođenje rasprava

1. Predsjednik ili opunomoćeni član vodi raspravu ili ispitivanje svake osobe koja se saslušava. On određuje redoslijed po kojem će strane biti pozvane da govore.
2. Svaki član može postavljati pitanja stranama ili osobama koje se saslušavaju s dopuštenjem Predsjednika ili opunomoćenog člana.
3. Strana može takođe postavljati pitanja bilo kojoj osobi koja se saslušava uz dopuštenje Predsjednika ili opunomoćenog člana.

Pravilo 42. Zapisnici sa rasprava

1. Arhivar je odgovoran za zapisnik sa doslovno zabilježenom raspravom pred Domom.
2. Rasprave pred Domom se snimaju na traku. Strane ili njihovi zastupnici, gdje je to odgovarajuće, dobijaju natrт doslovnog zapisnika njihovih argumenata, izjava ili dokaza kako bi mogli Arhivaru dostaviti predložene ispravke u vremenskom roku koji je odredio Predsjednik. Nakon potrebnih ispravki, ako ih ima, tekst predstavlja ovjereni materijal zapisnika.

Pravilo 43.
Troškovi

1. Troškove koje je pretrpjela osoba koju je Dom saslušao u svojstvu svjedoka ili vještaka na zahtjev strane, snosi ili ta strana ili Dom, o čemu Dom odlučuje.
2. Troškove koje je pretrpjela takva osoba koju Dom saslušava *proprio motu* snosi Dom.
3. Kada Dom pribavlja pismeno mišljenje vještaka ili se to čini na njegov zahtjev, sve nastale troškove snosi Dom.
4. Kada strana na zahtjev Doma podnese pismene dokaze, sve troškove snosi ili ta strana ili Dom, o čemu Dom odlučuje.
5. Kada pismene dokaze, uključujući i nalaz vještaka, dostavi strana, ali ne na zahtjev Doma, sve troškove snosi ta strana, osim ako Dom ne odluči drugačije.
6. Iznos svih troškova i izdataka koje plaća Dom po ovom Pravilu odobrava Predsjednik.

Poglavlje 3.
Prijateljska rješenja

Pravilo 44.
Prijateljska rješenja

1. Na početku spora ili u bilo kojoj fazi u toku postupka, Dom može pokušati da omogući prijateljsko rješenje problema na osnovu poštivanja prava i sloboda navedenih u Sporazumu.
2. Ako Dom uspije u ostvarivanju takvog rješenja, objavljuje Izvještaj i šalje ga Visokom predstavniku o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva funkcija postoji, generalnim sekretarima Organizacije za sigurnost i suradnju u Evropi (OSCE) i Vijeća Europe, kao i stranama iz spora.
3. Izvještaj Doma uključuje kratak pregled o činjenicama i postignutom rješenju.
4. Međutim, izvještaj o rješenju u datom predmetu može biti povjerljiv bilo u cijelosti ili djelimično zbog zaštite ljudskih prava ili zbog sporazuma između Doma i strana kojih se tiče.
5. Prijateljsko rješenje u predmetu, postignuto posredovanjem Doma, ima zakonsku snagu jednaku konačnoj odluci Doma.

Poglavlje 4.
Podnošenje i sadržaj prijave

Pravilo 45.
Oblik prijava

1. Svaka prijava po članu VIII stav 1. Sporazuma se podnosi pismeno i potpisuje je podnositelj prijave ili njegov zastupnik.
2. Kada prijavu podnese nevladina organizacija ili grupa osoba, potpisuju je one osobe koje su nadležne da zastupaju takvu organizaciju ili grupu. Dom određuje da li su osobe koje su potpisale prijavu ovlaštene da to učine.
3. Kada podnosioci prijave imaju zastupnika u skladu sa stavom 2. pravila 32., punomoć advokata ili pismeno ovlaštenje pribavlja njihov zastupnik ili zastupnici.

Pravilo 46.
Sadržaj prijava

1. Svaka prijava po članu VIII stav 1. Sporazuma sadrži:
  - (a) identitet podnosioca prijave i navodne žrtve uključujući, gdje to odgovara, ime, dob, zanimanje i adresu dotične osobe;
  - (b) ime, zanimanje i adresu zastupnika, ako ga ima;
  - (c) ime Strane protiv koje je podnesena prijava;
  - (d) izjavu o činjenicama;
  - (e) izjavu o pravima po Sporazumu koja su navodno prekršena i sve relevantne argumente;
  - (f) izjavu o privremenim mjerama ili drugim traženim pravnim lijekovima; i svim relevantnim dokumentima.
2. Podnosioci prijave osim toga:
  - (a) dostavljaju informaciju o tome da li su zadovoljeni kriteriji postavljeni u članu VIII stav 2. tačka (a) Sporazuma;
  - (b) naznačavaju da li je predmet prijave već bio podnesen Domu, uredu Ombudsmana, nekoj drugoj komisiji ustanovljenoj po Aneksima Općeg okvirnog sporazuma ili u nekom drugom međunarodnom postupku presuđivanja, istrage ili rješavanja;
  - (c) navode na kojem službenom jeziku žele da prime odluku Doma;
  - (d) navode da li se protive ili ne da njihov identitet bude objelodanjen javnosti;
3. Prijave, osim onih koje podnese Strana ili ih Domu uputi Ombudsman, bi normalno trebale biti popunjene na obrascu prijave koji je pripremio Arhivar.
4. Propust da se ispoštuju zahtjevi postavljeni u gore navedenim stavovima od 1. do 3. može dovesti do toga da prijava ne bude registrirana i ispitana od strane Doma.

5. Datumom podnošenja prijave se generalno smatra datum prve obavijesti od podnosioca prijave koji, iako ukratko, navodi predmet prijave. Pored toga, Dom može zbog važnog razloga odlučiti da se neki drugi datum smatra datumom podnošenja prijave.
6. Podnosioci prijava redovno obavještavaju Dom o svakoj promjeni adrese ili nekim drugim okolnostima relevantnim za prijavu.

Poglavlje 5. Postupak prihvatanja prijave

Pravilo 47. Prijave Strane protiv Strane

1. Kada, prema članu VIII stav 1. Sporazuma, prijavu Domu podnese Strana, Predsjednik Doma o takvoj prijavi obavještava Stranu protiv koje je prijava podnesena i poziva je da podnese Domu pismena zapažanja o prihvatljivosti takve prijave. Tako dobivena zapažanja dostavljaju se Strani koja je podnijela prijavu kako bi mogla u odgovoru dati svoja pismena zapažanja.
2. Prije odlučivanja o prihvatljivosti prijave, Dom u punom sastavu može pozvati Strane da podnesu dodatna zapažanja, bilo pismeno ili na raspravi.

Pravilo 47. bis Prijave u postupku pred Ombudsmanom za ljudska prava

U pogledu prijava, koje Domu nije proslijedio Ombudsman za ljudska prava, postupa se na sljedeći način:
Dom može proglašiti neprihvatljivom ili odgoditi razmatranje svake prijave koja se tiče navoda o povredi ljudskih prava, a trenutno je u postupku pred Ombudsmanom za ljudska prava.

Pravilo 48. Informacije tuženoj Strani u hitnim predmetima

Arhivar može, u slučaju hitnosti, ne prejudicirajući preduzimanje nekih drugih koraka u proceduri, obavijestiti tuženu Stranu iz prijave, svim dostupnim sredstvima, o podnošenju prijave i kratkom sadržaju predmeta te prijave.

Pravilo 49. Prvo razmatranje i pismeni dio postupka

1. Svaka prijava podnesena prema članu VIII stav 1. Sporazuma, osim one koju je podnijela Strana u Sporazumu, upućuje se Domu koji će razmotriti prihvatljivost prijave i proceduru koja će uslijediti.
2. Dom može odmah proglašiti prijavu neprihvatljivom po drugom stavu člana VIII Sporazuma ili može odlučiti da prekine razmatranje, odbaci ili briše prijavu po stavu 3. člana VIII.
3. Alternativno, Dom može:
  - (a) zatražiti relevantne informacije o stvarima koje su povezane sa prijavom, bilo od podnosioca prijave ili dotične tužene Strane. Tako dobivena informacija od tužene Strane dostavlja se podnosiocu prijave na komentar;
  - (b) obavijestiti tuženu Stranu o prijavi koja je protiv nje podnesena i pozvati tu Stranu da podnesе pismena zapažanja o prijavi. Tako dobivena zapažanja se dostavljaju podnosiocu prijave da u odgovoru da pismena zapažanja.

Pravilo 50. Dalji pismeni postupak ili rasprave u pojedinim predmetima

1. Prije odlučivanja o prihvatljivosti prijave Dom može pozvati strane da:
  - (a) dostave dodatna pismena zapažanja;
  - (b) daju druga zapažanja o pitanjima prihvatljivosti prijave usmeno na raspravi i u isto vrijeme o meritumu prijave, ako tako odluči Dom.

Pravilo 51. Vremenski rokovi

Dom određuje vremenski rok za sve informacije, zapažanja ili komentare zatražene po pravilu 49. ili pravilu 50.

Pravilo 52. Odluka o prihvatljivosti

1. Svaka odluka Doma o prihvatljivosti po stavu 2. člana VIII Sporazuma donosi se u pismenoj formi i Arhivar je dostavlja podnosiocu prijave i tuženoj Strani.
2. Stav 1. ovog pravila primjenjuje se *mutatis mutandis* na svaku odluku Doma po stavu 3. člana VIII o odlaganju razmatranja, odbacivanju ili brisanju prijave koja već nije bila proglašena prihvatljivom.

3. U odluci Doma se navodi da li je donesena jednoglasno ili većinom, a navode se i razlozi ili oni slijede kasnije.
4. Svaki član koji je učestvovao u razmatranju predmeta ima pravo da odluci o prihvatljivosti doda izdvojeno mišljenje o slaganju ili neslaganju sa tom odlukom ili samo izjavu o neslaganju.

Poglavlje 6.
Postupak nakon prihvatanja prijave

Pravilo 53.
Razmatranje merituma

1. Po odluci da prihvati prijavu, Dom može odlučiti o postupku koji slijedi:
  - (a) za ispitivanje prijave po članu XI stav 1. tačka (a) Sporazuma o tome da li ustanovljene činjenice ukazuju ili ne da je tužena Strana prekršila svoje obaveze po Sporazumu;
  - (b) s ciljem da osigura prijateljsko rješenje predmeta po članu IX st. 1. i 2.
2. Dom može pozvati strane da dostave nove dokaze ili zapažanja. Dom odlučuje u svakom pojedinom predmetu da li bi ta zapažanja trebala biti dostavljena u pismenoj formi ili usmeno na raspravi.
3. Dom postavlja rok u kome strane dostavljaju dokaze i pismena zapažanja.

Pravilo 54.
Privremena mišljenja

Kada smatra odgovarajućim, Dom može raspravljati s ciljem donošenja privremenog mišljenja o meritumu spora.

Pravilo 55.
Odluke prema članu VIII stav 3. Sporazuma

Kada Dom odluči da odgodi razmatranje, odbaci ili briše prijavu po članu VIII stav 3. Sporazuma odluka treba da sadrži razloge za to. Arhivar dostavlja odluku stranama.

Poglavlje 7.
Odluka Doma o meritumu

Pravilo 56.
Propust strane da se pojavi ili prezentira svoj predmet

Kada strana propusti da se pojavi ili da prezentira svoj predmet, Dom, prema odredbama iz pravila 55., donosi svoju odluku u predmetu.

Pravilo 57.
Forma odluke o meritumu

Odluka sadrži:

- (a) imena Predsjednika i članova prisutnih na zasjedanju Doma ili vijeća kao i ime Arhivara, a gdje je potrebno i njegovog zamjenika;
- (b) datume kada je usvojena i uručena;
- (c) opis strane ili strana;
- (d) imena zastupnika strana;
- (e) prikaz provedenog postupka;
- (f) kratak pregled podnesaka strana;
- (g) činjenice predmeta;
- (h) razloge prema zakonu;
- (i) izreku odluke;
- (j) odluku u pogledu troškova, ako postoji;
- (k) broj članova koji čine većinu.

Pravilo 58.
Sadržaj odluke o meritumu

Razlozi prema zakonu i izreka odluke posebno su usmjereni na sljedeće:

- (a) da li utvrđene činjenice ukazuju na to da je tužena Strana prekršila svoje obaveze iz Sporazuma; i, ako je tako,
- (b) kakve će korake preduzeti ta Strana kako bi ispravila takav prekršaj, uključujući naredbe da se sa određenim djelovanjem prestane i od njega uzdrži, kao i naredbe za privremene mjere.

Pravilo 59.
Odluka o novčanoj naknadi (obeštećenju)

Kada Dom utvrdi da postoji kršenje Sporazuma, on u istoj odluci određuje i novčanu naknadu (uključujući materijalne i nematerijalne štete), ako je to pitanje spremno za odlučivanje. Ako pitanje nije spremno za odlučivanje, Dom zadržava pravo u cijelosti ili djelomično da utvrdi dalju proceduru.

Pravilo 60.
Uručenje odluke

1. Odluku potpisuju Predsjednik i Arhivar.
2. Odluku čita Predsjednik, ili neki drugi član Doma kojeg je on ovlastio, na javnoj raspravi na jednom od službenih jezika. Nije neophodno da ostali članovi budu prisutni. Strane se pravovremeno obavještavaju o datumu i vremenu uručenja odluke.
3. Međutim, u pogledu odluke koja se odnosi samo na novčanu odštetu prema pravilu 59., Predsjednik može dati uputstvo da se obavijest predviđena stavom 4. ovog pravila računa kao uručenje.
4. Arhivar dostavlja odluke Stranama i Visokom predstavniku o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva funkcija postoji, generalnom sekretaru Vijeća Europe i OSCE-a i Ombudsmanu.
5. Original, propisno potpisani i zapečaćeni, pohranjuje se u arhivu Doma.

Pravilo 61.
Izdvojena mišljenja i izjave o neslaganju

Svaki član koji je učestvovao u razmatranju predmeta ima pravo da odluci o meritumu doda izdvojeno mišljenje bilo o slaganju ili neslaganju sa tom odlukom ili samo izjavu o neslaganju.

Poglavlje 8.
Objavljivanje Odluka

Pravilo 62.
Objavljivanje odluka

1. Arhivar je odgovoran za objavljivanje odluka Doma.
2. Svaka odluka o meritumu i odluka kojom se prijava proglašava prihvatljivom ili neprihvatljivom je dostupna javnosti. Ostale odluke će biti dostupne javnosti ako Dom tako odluči.
3. Od Strana u Sporazumu može se zatražiti da objave odluke Doma u svojim Službenim glasilima.

Poglavlje 9.
Postupak preispitivanja

Pravilo 63.
Zahtjev za preispitivanje

1. Na prijedlog strane u sporu ili Ombudsmana Dom u punom sastavu može odlučiti da preispita:
  - odluku vijeća o proglašavanju prijave neprihvatljivom po članu VIII stav 2. Sporazuma;
  - odluku vijeća o odbacivanju prijave po članu VIII stav 3. Sporazuma;
  - odluku vijeća o meritumu prijave, uključujući i odluku o novčanoj naknadi ili drugim pravnim lijekovima, po članu XI Sporazuma.
2. Svaki takav zahtjev za preispitivanje navodi osnove zahtjeva.
3. Svaki takav zahtjev za preispitivanje se podnosi:
  - a) ukoliko je upućen protiv odluke uručene na javnoj raspravi u skladu sa pravilom 60. stav 2. u roku od mjesec dana počev od prvog radnog dana nakon onog dana kada je obrazložena odluka vijeća uručena na taj način;
  - b) u svim ostalim slučajevima: u roku od mjesec dana počev od prvog radnog dana nakon onog dana kada je obrazložena odluka vijeća uručena Stranama u pismenoj formi.

Pravilo 64.
Postupak odlučivanja po zahtjevu za preispitivanje

1. Svaki zahtjev za preispitivanje po pravilu 63. upućuje se vijeću koje nije donijelo predmetnu odluku, a to vijeće daje preporuku Domu u punom sastavu da li odluku treba preispitati ili ne.
2. Dom u punom sastavu razmatra zahtjev za preispitivanje i preporuku vijeća i odlučuje da li će prihvati zahtjev ili ne. Ne prihvata zahtjev osim ako ne smatra da (a) predmet pokreće ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljno pitanje od općeg značaja i (b) da sveukupna situacija opravdava preispitivanje odluke.

Pravilo 65.
Postupak nakon prihvatanja zahtjeva za preispitivanje

1. Ako Dom u punom sastavu prihvati zahtjev za prispitivanje on odlučuje kakav će postupak preduzeti. On može pozvati strane da podnesu pismena ili usmena zapažanja ili dodatne dokaze o svim aspektima predmeta.
2. Tokom postupka preispitivanja Dom u punom sastavu može izdati naredbe za privremene mjere koje smatra odgovarajućim.
3. Dom u punom sastavu odlučuje o svakom predmetu u kome prihvati zahtjev za preispitivanje. Odredbe pravila 55. do 61. se primjenjuju *mutatis mutandis*.

Pravilo 66.
Konačna i obavezujuća priroda odluka (Pravomoćnost)

1. Odluke Doma su konačne i obavezujuće u skladu sa članom XI stav 3. Sporazuma.
2. Odluke vijeća koje se mogu preispitati po pravilu 63. postaju konačne i obavezujuće:
  - (a) kada strane izjave da neće tražiti preispitivanje;
  - (b) kada vremenski rok iz pravila 63. stav 3. istekne bez zahtjeva za preispitivanje;
  - (c) kada se odbije zahtjev za preispitivanje po pravilu 64.
3. Kada vijeće doneše odluku koja se može podvrći preispitivanju po pravilu 63., ono može, ako smatra potrebnim, odrediti odgovarajuće privremene mjere kako bi se zaštitili interesi strana dok odluka ne postane konačna i obavezujuća u skladu sa prethodnim stavom.
4. Nakon zahtjeva za preispitivanje Dom u punom sastavu može izdati naredbu za privremene mjere i može opozvati ili promijeniti takvu naredbu koju je dalo vijeće koje je donijelo odluku koja se preispituje.

DIO IV
ODNOSI DOMA SA UREDOM OMBUDSMANA

Pravilo 67.
Veze sa Uredom Ombudsmana

Predsjednik Doma uspostavlja bliske veze sa Uredom Ombudsmana.

Pravilo 68.
Proceduralni položaj Ombudsmana

1. U slučaju kada Ombudsman:
  - (a) pokrene postupak na osnovu Izvještaja u skladu sa članom V stav 7. Sporazuma; ili
  - (b) proslijedi predmet Domu u ime podnosioca prijave po članu VIII stav 1. Sporazuma, odredbe ovih pravila koje se odnose na postupke koje su pokrenule druge strane, se primjenjuju *mutatis mutandis* kao i kada je Ombudsman strana u postupku.
2. U slučajevima propisanim stavom 1. ovog pravila pod tačkom (a), Ombudsman ima pravo da proslijedi na razmatranje Domu dio pitanja ili sva pitanja koja su pokrenuta prvo bitnom prijavom.
3. U svakom slučaju, osim onih koji su propisani stavom 1. ovog pravila, Ombudsman može u svakom trenutku intervenirati kao *amicus curiae*.
4. Dom može u svakom predmetu zatražiti pomoći Ombudsmana kao *amicus curiae*. Posebno može zahtijevati takvu pomoći putem upotrebe istražne ovlasti Ombudsmana date po članu VI Sporazuma.

ZAVRŠNI DIO

Pravilo 69.
Izmjena i suspendiranje ovih pravila

1. Svako pravilo može biti izmijenjeno i dopunjeno po unaprijed najavljenom prijedlogu kada takav prijedlog usvoji na sjednici Doma u punom sastavu apsolutna većina članova Doma. Najava o takvom prijedlogu se u pismenom obliku dostavlja Arhivaru najmanje mjesec dana prije zasjedanja na kojem će se o tome raspravljati. Po primitku tog prijedloga od Arhivara se traži da obavijesti sve članove Doma što je prije moguće.
2. Dom ili Vijeće mogu svako pravilo suspendirati nakon prijedloga bez najave ako je odluka donesena jednoglasno. Suspendiranje pravila u ovom slučaju se ograničava u svom djelovanju na posebnu svrhu za koju je traženo.

Pravilo 70.
Saopćenje o ovim pravilima

1. Ova Pravila i njihove izmjene i dopune se, po usvajanju od strane Doma u punom sastavu saopćavaju Stranama u Sporazumu, generalnim sekretarima Vijeća Evrope i Organizacije za sigurnost i suradnju u Evropi, Visokom predstavniku o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini dok takva funkcija postoji, i Uredu Ombudsmana.
2. Od Strana u Sporazumu se zahtijeva da objave ova Pravila i njihove izmjene i dopune u Službenim glasilima.

E

Statistički pregled

Statistički pregled

zaključno sa 31 decemrom 2001

Registrirane prijave u Domu (od marta 1996)	8,481
--	--------------

Odluke Doma

- Rješava 1,280 prijava*	1,031
--------------------------	-------

Odluke o prihvatljivosti

- prihvatljivo (20)	533
- neprihvatljivo (513)	

Odluke o prihvatljivosti i meritumu	122
-------------------------------------	-----

Odluke o zahtjevu za preispitivanje

- prihvaćen (6)	63
- odbačen (57)	

Odluke o preispitivanju	4
-------------------------	---

Odluke o brisanju	297
-------------------	-----

Odluke o odvojenim zahtjevima za kompenzaciju	11
---	----

Izvještaji o prijateljskom rješenju	1
-------------------------------------	---

* Jednom odlukom može biti rješeno više predmeta

F

Odluke donesene u 2001.

- CH/97/43 Šujanski protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. januara 2001.
- CH/97/44 Husedžinović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i brisanju, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/97/55 Stojanović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2001.
- CH/97/60, CH/98/276, 287, 362 i CH/99/1766 Miholić, Čorapović, Čirić, Ristić i Buzić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 7. decembra 2001.
- CH/97/71 Banjac protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. maja 2001.
- CH/97/73 Bojkovski protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 6. aprila 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. juna 2001.
- CH/97/76 Softić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 12. oktobra 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. decembra 2001.
- CH/97/103 Kuprež protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. maja 2001.
- CH/97/112 Pajo protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/97/114 Ramić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 7. septembra 2001.
- CH/98/132 Mirkov protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. maja 2001.
- CH/98/133 Vujović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2001.
- CH/98/139 Muratagić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2001.
- CH/98/187 Rakovec protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2001.
- CH/98/198 Avdić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 3. jula 2001.
- CH/98/232 i 480 Banjac i M.M. protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 6. jula 2001.
- CH/98/234 Leberl protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i brisanju, usvojena 3. jula 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/98/239 Bajramović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2001.
- CH/98/246 Jović protiv BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. septembra 2001.

- CH/98/247 Zulić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/98/248 Perić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2001.
- CH/98/250 Salković protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2001.
- CH/98/252 Bilić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2001.
- CH/98/265 Sendić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2001.
- CH/98/286 Randželović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2001.
- CH/98/323 Kapetinić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/98/347 Redžić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/98/361 J.F. protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2001.
- CH/98/383 Adžajp protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2001.
- CH/98/403 Sefedini protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i brisanju, usvojena 3. jula 2001.
- CH/98/482 M.S. protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 5. juna 2001.
- CH/98/493 Štiks protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2001.
- CH/98/511 Tabaković protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2001.
- CH/98/536 Šimunović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2001.
- CH/98/575 Odobašić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 11. maja 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 6. jula 2001.
- CH/98/582 Kukurika protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/98/617 Lončar protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 9. marta 2001.
- CH/98/660 Babić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. februara 2001.
- CH/98/669 Banjac protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. juna 2001.

- CH/98/708 Goronja protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/98/726 D.D. protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. aprila 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/98/744, 864, 913, 979, 1032, 1428, CH/99/1457, 2192, 2575 i 2745 Kudumija, Pantelić, Vrbanić, Salihbegović, Didović, Pirić, Martinović, Mocanoski, Okić i Rakovec protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. decembra 2001.
- CH/98/779 Reljić-Biondi protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2001.
- CH/98/780 Raković protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/98/834 O.K.K. protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 9. marta 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 10. maja 2001.
- CH/98/865 Pervan protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/98/972 Bojić protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2001.
- CH/98/976 Čarapić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. maja 2001.
- CH/98/1018 Pogarčić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 6. aprila 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. septembra 2001.
- CH/98/1019 Cp.L., J.L.,Cb.L. i A.L. protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 6. aprila 2001.
- CH/98/1060 Majstorović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 3. jula 2001.
- CH/98/1062 Islamska zajednica protiv Republike Srpske
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 9. februara 2001.
Odluka o preispitivanju, uručena 12. oktobra 2001.
- CH/98/1063 Todić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 11. oktobra 2001.
- CH/98/1066 Kovačević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 11. maja 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 6. jula 2001.
Odluka o preispitivanju, uručena 12. oktobra 2001.
- CH/98/1068 Šošo protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2001.
- CH/98/1238 D.S. protiv BiH, Federation BiH i Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/98/1239 Dragić protiv Federacije BiH
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. juna 2001.

- CH/98/1242 Savić protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 5. juna 2001.
- CH/98/1272, 1280, 1380, 1486, 1496, 1686, 1698, 1782, 1796, 1864, 1876, 1882
Zrnić, Vranješ, Stupar, Vrhovac, Kos, Gračanin, Kršić, Keser, Gajić, Bilbija, Ž.D. i Cvijanović protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 9. februara 2001.
- CH/98/1309, 1312, 1322, 1314, 1318, 1319, 1321, 1322, 1323 i 1326
Kajtaz, Bijedić, Sivčević, Mešić, Begić, Dević, Cvijetić, Šljivo i Šehović protiv BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 7. septembra 2001.
- CH/98/1310 Mehmedinović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. januara 2001.
- CH/98/1335 Rizvić protiv Federacije BiH
Djelimična odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/98/1370 Huskić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/99/1441 Vuković protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/99/1505 Šabančević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/99/1532 Milošević protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. juna 2001.
- CH/99/1555 Begović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. januara 2001.
- CH/99/1560 Lesko protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/99/1561 Žerić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. juna 2001.
- CH/99/1568 Čoralić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 7. decembra 2001.
- CH/99/1584 N.N. protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2001.
- CH/99/1659 J.P. protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/99/1675 Tuzlić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/98/1802 Radovanović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. januara 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 10. maja 2001.
- CH/98/1826 Oljača protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2001.
- CH/99/1834 Švarc protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 10. januara 2001.
- CH/99/1860 "L.U.Z." protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2001.

- CH/99/1896 Vučković protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. mart 2001.
- CH/99/1919 Šućur i Lučić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. januara 2001.
- CH/99/1935 Davidović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. aprila 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 11. oktobra 2001.
- CH/99/1941, 2365, 2384 i 2391 Kovačević, Ćetojević, Lazić i Krndija protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/99/1947 Dokić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. septembra 2001.
- CH/99/1955 Pačavra protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/99/1961 Zornić protiv BiH, Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. februara 2001.
- CH/99/1981 Ilić protiv Republike Srpske
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. juna 2001.
- CH/99/2106 Skoko protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2001.
- CH/99/2117 Herak protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/99/2150 Unković protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 9. novembra 2001.
- CH/99/2184, 2185 i 2201 Mraović, Galušić i Teodorović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. septembra 2001.
- CH/99/2236 Todorović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/99/2272 Ilić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/99/2303 Basta protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/99/2307 Grab protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. septembra 2001.
- CH/99/2327 Knežević protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2001.
- CH/99/2336 S.P. protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 2. jula 2001.
- CH/99/2340 Živanović protiv Republike Srpske
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 10. maja 2001.
- CH/99/2366 Rujević protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 10. januara 2001.

- CH/99/2381 Bogojević protiv Republike Srpske i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/99/2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2433, 2434 i 2435
Ubović, Ubović, Ubović, Hajder, Travar, Krčmar, Juzbašić, Hajder, Šavija i Radičić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 7. septembra 2001.
- CH/99/2448 Pandurević protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 10. januara 2001.
- CH/99/2604 Jakovljević protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/99/2625 Suljović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/99/2633 Bratić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. juna 2001.
- CH/99/2656 Islamska zajednica protiv Republike Srpske
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 8. marta 2001.
- CH/99/2675 Tahirović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. maja 2001.
- CH/99/2696 Brkić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 12. oktobra 2001.
- CH/99/2736 Kapetanović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. februara 2001.
- CH/99/2737 Orešković protiv BiH, Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 4. aprila 2001.
- CH/99/2805 Sefić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/99/2834 Simović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. juna 2001.
- CH/99/2934 Cindrić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 11. oktobra 2001.
- CH/99/2985 Brkić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i brisanju, usvojena 3. jula 2001.
- CH/99/2999 Tomaž protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2001.
- CH/99/3016 Božinković protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. januara 2001.
- CH/99/3050 Mujagić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 9. marta 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 10. maja 2001.
- CH/99/3196 Palić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 11. januara 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 8. marta 2001.

- CH/99/3213 Kaltak protiv Republike Srpske i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. maja 2001.
- CH/99/3218 Šimičević protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. septembra 2001.
- CH/99/3410 Žuža protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/99/3425 Hadžabdić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. februara 2001.
- CH/00/3487 Gajić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/00/3546 Tuzlić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. februara 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. septembra 2001.
Odluka o preispitivanju, uručena 7. decembra 2001.
- CH/00/3701 Garača protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/00/3708 Lazarević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 9. marta 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 10. maja 2001.
- CH/00/3733, 4994, 5146, 5635, 5978, 6017 i 6615 Marjanović, Vuković, Sarić, Popović, Travar, Milosavljević i K.M.
protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 9. novembra 2001.
- CH/00/3790 Miljković protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/00/3875 Teodosić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/00/3895 M.P. i B.M. protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/00/3933 Srpska Radikalna Stranka protiv BiH
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. juna 2001.
- CH/00/3976 Delibašić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.
- CH/00/4116, 4117, 4077 i 4115 Spahalić, Spahalić, Toskić i Ušanović protiv BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 7. septembra 2001.
- CH/00/4243 K.D. protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2001.
- CH/00/4371 Gračanin protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o djelimičnoj prihvatljivosti, usvojena 7. novembra 2001.
- CH/00/4464 Bikaljević protiv BiH
Odluka o brisanju, usvojena 4. aprila 2001.
- CH/00/4863 Islamska zajednica protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.

- CH/00/4889 Islamska zajednica protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 12. oktobra 2001.
- CH/00/4895 Kalmeta i Duričković protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/00/5010 Bugarin protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/00/5035 Mostarac protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. septembra 2001.
- CH/00/5049 Utržan protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. juna 2001.
- CH/00/5098 M.S. protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. januara 2001.
- CH/00/5114 Tufekčić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2001.
- CH/00/5163 Glavnić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/00/5233 Čehić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2001.
- CH/00/5245 Šehović protiv Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/00/5251 Gutalj protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/00/5301 Salkić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. februara 2001.
- CH/00/5324 Jovanović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. juna 2001.
- CH/00/5337 Merunka protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/00/5403 Janjetović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/00/5408 Salihagić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 11. maja 2001.
- CH/00/5480 Dautbegović i 51 drugi mještanin sela Duge protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 6. jula 2001.
- CH/00/5585 Sigmund protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. juna 2001.
- CH/00/5587 Zorić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/00/5605 Ljuca protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/00/5616 Sukno protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.

- CH/00/5630 Paštar protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. aprila 2001.
- CH/00/5796 Lukenda i Bevanda protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. jula 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. septembra 2001.
- CH/00/5816 Vejzović protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 8. maja 2001.
- CH/00/5882 Šišić protiv Federacije BiH
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 5. aprila 2001.
- CH/00/5888 Višekruna protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/00/6015 Bojić protiv BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/00/6070 Tamamović protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/00/6141 Grahovac protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/00/6142 D. i M. Petrović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 9. marta 2001.
- CH/00/6143 i 6150 Turundžić i Frančić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. februara 2001.
- CH/00/6144 Leko protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 9. marta 2001.
- CH/00/6145 Šantić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/00/6146 Ostojić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/00/6147 Zovko protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/00/6148 Dasović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/00/6151 Milutinović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/00/6229 Lazić i Ostojić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/00/6258 Babić protiv Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 6. jula 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 11. oktobra 2001.
- CH/00/6283 Višnjić protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 7. marta 2001.
- CH/00/6326 Šabanović protiv Federacije BiH
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 6. jula 2001.

- CH/00/6394 Spahić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. juna 2001.
- CH/00/6410 Dedović protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 7. marta 2001.
- CH/00/6518 Ferhatović protiv BiH, Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. aprila 2001.
- CH/00/6524 Fajković protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 8. marta 2001.
- CH/00/6540 Selmanović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. aprila 2001.
- CH/00/6559 Hardauš protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/00/6569 Ademović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. januara 2001.
- CH/00/6577 Kajanija protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. januara 2001.
- CH/00/6592 Džafić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. januara 2001.
- CH/00/6604 Lučić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/01/6628 Čekić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/00/6635 Kasumović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. marta 2001.
- CH/00/6656 Durmić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/6661 Suljević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/01/6662 Huremović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/00/6664 Šljivo protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. februara 2001.
- CH/01/6672 Garača protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 2. aprila 2001.
- CH/01/6674 Bulić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. marta 2001.
- CH/01/6682 Zukić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/6687 Nešković protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. septembra 2001.

- CH/00/6709 Turbić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. februara 2001.
- CH/00/6710 Zec protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. januara 2001.
- Ch/01/6734 Banović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.
- CH/01/6736 D.M. protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. septembra 2001.
- CH/00/6740 M.A. protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. maja 2001.
- CH/01/6742 Janjić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/6744 Čukojević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. februara 2001.
- CH/01/6749 Hot protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. juna 2001.
- CH/01/6758 Ormanović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. februara 2001.
- CH/01/6760 Zec protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. februara 2001.
- CH/01/6766 Cerović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. februara 2001.
- CH/01/6784 Zulčić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. februara 2001.
- CH/01/6785 Zulčić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. februara 2001.
- CH/01/6794 Mandžo protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. februara 2001.
- CH/01/6795 Durmić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. februara 2001.
- CH/01/6796 Halilagić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/6834 Žerić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/6835 Duraković protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/6837 Čičić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/6861 Bekan protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. juna 2001.

- CH/01/6863 Muhić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/01/6866 Lihić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/6867 Hadžić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/6909 Softić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/6911 Vučković protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/01/6913 Parić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/6929 Kusturica protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/01/6941 Đozo protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. maja 2001.
- CH/01/6942 M.D. protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/01/6951 Đapo protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/01/6954 Čato protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/01/6994 Sahačić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 2. aprila 2001.
- CH/01/7028 Peid "Došlić" Kozarska Dubica protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/01/7038 Stajčić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. februara 2001.
- CH/01/7040 M.L. protiv BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. decembra 2001.
- CH/01/7055 Lažić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. februara 2001.
- CH/01/7068 Mujagić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. septembra 2001.
- CH/01/7070 Maksimović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/01/7081 Gajić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/7082 Banović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. marta 2001.

- CH/01/7088 Bulić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. marta 2001.
- CH/01/7096 Kojić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/01/7111 Pavičar protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. aprila 2001.
- CH/01/7112 Banović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/01/7129 Simeunović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. maja 2001.
- CH/01/7135 Janjić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. aprila 2001.
- CH/01/7141 Trivić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/01/7142 Šrbac protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. maja 2001.
- CH/01/7144 Majstorović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. maja 2001.
- CH/01/7145 Jandrić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. maja 2001.
- CH/01/7146 Palalić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. maja 2001.
- CH/01/7150 Adamović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.
- CH/01/7158 Topić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. maja 2001.
- CH/01/7162 Smiljanić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.
- CH/01/7176 Kovačević protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. jula 2001.
- CH/01/7178 Arsenić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.
- CH/01/7179 Obradović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/01/7180 Gigović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.
- CH/01/7181 Stajčić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.
- CH/01/7182 Samardžija protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.
- CH/01/7187 Stamenić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. juna 2001.

- CH/01/7189 Balaban protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. juna 2001.
- CH/01/7213 Zrnić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/01/7214 Bojić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. septembra 2001.
- CH/01/7217 Božić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/01/7229 Lojić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/01/7233 Todorović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/01/7234 B.V. protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. novembra 2001.
- CH/01/7236 Talijan protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. septembra 2001.
- CH/01/7253 Stojić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/01/7261 Novaković protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. oktobra 2001.
- CH/01/7265 Čorić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. oktobra 2001.
- CH/01/7276 Kisin protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2001.
- CH/01/7277 Dejanović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7285 Ninković protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7296 Halilović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. novembra 2001.
- CH/01/7302 Klapuh protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/01/7332 Avdibegović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. aprila 2001.
- CH/01/7355 Čolić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. maja 2001.
- CH/01/7356 Kanlić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. maja 2001.
- CH/01/7364 Hadžiavdija protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. maja 2001.
- CH/01/7393 Hadžiavdić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. maja 2001.

- CH/01/7395 I.I. protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. juna 2001.
- CH/01/7451 M.I. protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.
- CH/01/7469 Husejnagić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.
- CH/01/7474 Hadžić protiv Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/01/7486 Simanić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. novembra 2001.
- CH/01/7493 Marjanović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2001.
- CH/01/7504 Kalajdžić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. septembra 2001.
- CH/01/7508 Trifković i 6 drugih protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7532 Baličevac protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/01/7533 Džafić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/01/7542 Delić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. juna 2001.
- CH/01/7556 Lukenda i Bevanda protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. jula 2001.
- CH/01/7558 Zeković protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. novembra 2001.
- CH/01/7559 Hećo protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/01/7571 Ramić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2001.
- CH/01/7598 Hido protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7629 Hasanović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/01/7634 Čaušević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2001.
- CH/01/7669 Kuduzović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7674 Kunić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/01/7686 Makić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. novembra 2001.

- CH/01/7708 Kadrić protiv Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7709 Hrnjić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. septembra 2001.
- CH/01/7715 Handžić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7716 Kadrić protiv Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7720 Ahmetspahić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7723 E.P. protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/01/7724 Mašović protiv BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/01/7725 Hasanagić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/01/7729 Čović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2001.
- CH/01/7733 Dajdžić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/01/7737 Drljević protiv Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2001.
- CH/01/7739 Dulić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7761 Kramar, Kramar, Trogrlić, Kramar, Čolo, Milinović, Mrnjavac, Martić, Martić i Kramar protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/01/7765 Vatrenjak protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/01/7777 Čorbić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/01/7786 Godić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7817 Sirčić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2001.
- CH/01/7823 Omeragić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/01/7842 Mujić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. oktobra 2001.
- CH/01/7845 Mekić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2001.
- CH/01/7866 Kovač protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.

- CH/01/7878 Ibišević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7922 Salčin protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. oktobra 2001.
- CH/01/7930 Češko protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. novembra 2001.
- CH/01/7937 Bašić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. novembra 2001.
- CH/01/7946 Pecikoza protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2001.
- CH/01/7981 Šundo protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2001.
- CH/01/8014 Kuvač protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. oktobra 2001.
- CH/01/8026 Mačković protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. novembra 2001.
- CH/01/8034 Gligić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. novembra 2001.
- CH/01/8037 Radić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2001.
- CH/01/8038 Stanivuković protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. novembra 2001.
- CH/01/8061 Ilić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2001.
- CH/01/8314 Nikšić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2001.
- CH/01/8321 Avdagić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2001.
- CH/01/8427 Kaukčija protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2001.

G

Kratki pregled
odabranih odluka o meritu

Predmet br.:	CH/97/60, CH/98/276, CH/98/287, CH/98/362 i CH/99/1766
Podnositac prijave:	Andrija MIHOLIĆ, Božo ČORAPOVIĆ, Milorad ĆIRIĆ, Dušan RISTIĆ and Mihajlo BUZIĆ
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"Predmet 3a."
Datum uručenja:	7. decembar 2001.

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Ovi predmeti se tiču pokušaja podnositaca prijava, koji su bili pripadnici Jugoslovenske narodne armije (u daljem tekstu JNA) da povrate u posjed svoje stanove u Bosni i Hercegovini. Svi podnosioci prijava su sa JNA zaključili ugovore o otkupu stanova negdje između novembra 1991. godine i marta 1992. godine. Svi podnosioci prijava su pokrenuli upravne postupke pred nadležnim organima za povrat posjeda svojih stanova. U svim ovim predmetima, nadležni organi su osporili njihove zahtjeve za povrat. U tri predmeta, žalbe podnositaca prijava su u postupku pred kantonalnim sudovima. Podnosioci prijava nisu bili u mogućnosti da povrate u posjed svoje stanove zbog primjene člana 3a. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (u daljem tekstu član 3a.) u vezi sa članom 39e. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

Članom 3a. se spriječavaju osobe, koje su bile u aktivnoj vojnoj službi u JNA 30. aprila 1991. godine, koje nisu bile državljanji Bosne i Hercegovine od tog dana i koje nisu dobili status izbjeglice ili drugi vid zaštite u zemlji van bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu SFRJ), da povrate u posjed stanove u Bosni i Hercegovini. Pored toga, osobama koje su ostale u aktivnoj vojnoj službi bilo kojih oružanih snaga van teritorije Bosne i Hercegovine poslije 14. decembra 1995. godine je onemogućeno da povrate u posjed stanove u Bosni i Hercegovini. U vrijeme razmatranja, prijave podnositaca prijava su bile u toku postupka pred Komisijom za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (u daljem tekstu Komisija).

Prihvatljivost

Dom je zapazio da stvari na koje su se žalili podnosioci prijava nisu bile u nadležnosti Bosne i Hercegovine. Međutim, Dom je ustanovio da zahtjevi podnositaca prijava, u svom početku, proizilaze iz Uredbe od 22. decembra 1995. godine kojom su svi JNA ugovori poništeni i koju je donijelo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine a usvojila Skupština Republike kao zakon. Kako su podnosioci prijava naveli da se još uvijek osjećaju posljedice te Uredbe, Dom je prijave proglašio prihvatljivim u odnosu na Bosnu i Hercegovinu.

Što se tiče Federacije, Dom je prvo ustanovio, s obzirom da je član 3a. odredba zakona Federacije, da je Federacija odgovarajuća tužena Strana za navode povrede koje proizilaze ih primjene člana 3a. od strane organa vlasti Federacije. Drugo, Dom je zapazio da čak i da su podnosioci prijava pokušali da iskoriste dodatne pravne lijebove koji su im dostupni, oni ne bi imali izgleda da uspiju i da se, prema tome, od podnositaca prijava ne može zahtijevati da iscrpe bilo koji dodatni domaći pravni lijek. Treće, Dom se prisjetio svoje ranije odluke da zahtjevi podnositaca prijava koji su u toku pred Komisijom ne sprječavaju Dom da ispita prijave. Radi toga, Dom je prijavu proglašio prihvatljivom protiv Federacije.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1

Dom se prisjetio da su prava po ugovoru o otkupu stana, zaključenim sa JNA, predstavljala "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Dom je dalje ustanovio da je efekat Uredbe od 22. decembra 1995. godine bio da se ponište prava podnositaca prijava stečena kupoprodajnim ugovorima i da su Zakonom o prestanku primjene Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo podnosioci prijava i dalje lišavani svojih prava. Prema tome, svakom podnosiocu prijave je bila "oduzimana njegova imovina" i prema njemu je postupano drugačije. Dalje, čak i da su ti razlozi koje je iznijela Federacija za takvo oduzimanje bili "opravdani ciljevi", Dom bi trebao da pronađe razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti da ne bi našao povredu.

Nakon pobližeg razmatranja odredbi člana 3a., Dom je zaključio da nema razumnog odnosa proporcionalnosti u vezi sa različitim postupanjem prema podnosiocima prijave i ostvarivanjem navedenih ciljeva Federacije. Radi toga, Dom je ustanovio da je Bosna i Hercegovina prekršila prava podnositaca prijava po članu 1 Protokola br. 1, te da je Federacija prekršila pravo podnositaca prijava po članu 1 Protokola br. 1 i da ih je diskriminisala u uživanju tog prava.

Član 8 Konvencije

S obzirom na svoj nalaz po članu 1 Protokola br. 1 Dom je ustanovio da nije neophodno da ispita da li je došlo i do povrede po članu 8.

Član 6 Konvencije

S obzirom na svoju odluku u vezi sa članom 1 Protokola br. 1 i diskriminaciju u uživanju prava koja su njime zaštićena, Dom je zaključio da nije neophodno da ispita predmete po članu 6.

Član 13 Konvencije

S obzirom na svoju odluku u vezi sa članom 1 Protokola br. 1 i diskriminaciju u uživanju prava koja su njime zaštićena, Dom je zaključio da ne mora ispitati predmete po članu 13.

Pravni lijekovi

Dom je Federaciji naredio da preduzme sve neophodne korake kako bi stavio van snage poništenja ugovora svih pet podnosiča prijava i dozvolio uknjižbu vlasništva na njihovim stanovima. Za dva podnosioca prijava, Dom je Federaciji naredio da preduzme sve neophodne korake da im omogući da povrate svoje stanove u posjed.

Mišljenja o neslaganju/slaganju

Gosp. Manfred Nowak, kome se pridružila gđa Michèle Picard, priložio je svoje mišljenje o djelimičnom neslaganju u kome se ne slaže sa nalazom da je upitivanje u pravo na imovinu podnosiča prijava, koji su ostali u aktivnoj vojnoj službi u JNA u toku rata i u aktivnoj službi Vojske Savezne Republike Jugoslavije, naknadno bilo neproporcionalno ili čak diskriminatoryno. Gosp. Novak je obrazložio da takvo upitanje spada u široku slobodu odlučivanja koju vlade uživaju po članu 1 Protokola br. 1.

Gosp. Hasan Balić je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju u kome je obrazložio da tužena Strana, u svrhu zaštite legitimnih interesa građana i prava na njihovu imovinu koja je još uvijek u društvenom vlasništvu, ima pravo da donese zakone koji bi zaštitili takvu imovinu dok ona svim građanima ne bude jednako pristupačna; i da tri podnosioca prijave nisu pretrpjela diskriminaciju prava na mirno uživanje imovine.

Gosp. Dietrich Rauschning je priložio mišljenje o slaganju u kome je obrazložio da je razumljivo da su neki od podnosiča prijava bili vlasnici stanova ali da nisu imali pravo da ih koriste.

Odluka usvojena 9. novembra 2001. godine

Odluka uručena 7. decembra 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Odluka o zahtjevu za preispitivanje nije donesena do 31. decembra 2001. godine.

Predmet br.:	CH/98/834
Podnositelj prijave:	O.K.K.
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	9. mart 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Podnositelj prijave je državljanica Bosne i Hercegovine srpskog porijekla i trenutno živi u Njemačkoj. Ona i njena kćerka su predratni suvlasnici stana koji se nalazi u Srpskom Sarajevu, opština Srpska Ilidža. Podnositelj prijave i njena kćerka su napustile svoj stan zbog ratnih dejstava. Predmet se tiče pokušaja podnosioca prijave da vrati stan u posjed. Ona je podnijela zahtjev Komisiji za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (u daljem tekstu Komisija Aneksa 7) koja je donijela odluku kojom se potvrđuju njena vlasnička prava. Međutim, ta odluka još nije izvršena.

Prihvatljivost

Zapažajući da podnositelj prijave još uvijek ima mogućnost da učini dodatne pokušaje da se izvrši odluka Komisije Aneksa 7, no da je podnositelj prijave već učinila brojne pokušaje da poboljša svoju situaciju ali bez ikakvog uspjeha, Dom je ustanovio da se od podnosioca prijave nije moglo zahtijevati da iscrpi dodatne pravne lijekove propisane domaćim zakonom i proglašio je predmet prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je ustanovio da je rezultat neaktivnosti Republike Srpske situacija da se podnositelj prijave ne može vratiti u svoj dom i da postoji kontinuirano upitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje njenog doma. Zapažajući da je po Zakonu o izvršenju odluka Komisije Aneksa 7 nadležni organ uprave dužan da doneše zaključak o dozvoli izvršenja odluke u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva za takvo izvršenje, ali da podnositelj prijave nije dobila odluku po zahtjevu za izvršenje odluke Komisije Aneksa 7, Dom je ustanovio da propust nadležnog organa uprave da odluci po zahtjevu podnosioca prijave nije bio "u skladu sa zakonom" i da je, radi toga, došlo do povrede člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga, kao što je naglašeno u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8, Dom je ustanovio da je postojala povreda prava podnosioca prijave na mirno uživanje imovine zagarantovanog članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da preduzme sve potrebne korake da izvrši odluku Komisije Aneksa 7 i omogući podnosiocu prijave da povrati svoj stan u posjed bez ikakvog daljeg odlaganja. Dom je naredio Republici Srpskoj da podnosiocu prijave plati 2.000 KM na ime nematerijalne štete; 15.600 KM na ime kompenzacije za gubitak prava na korištenje stana i sve posebne troškove u vremenu kada je podnositelj prijave bila primorana da živi u alternativnom smještaju; i 300 KM za svaki sljedeći mjesec u kojem bude primorana da živi u alternativnom smještaju od 1. aprila 2001. godine do kraja mjeseca u kojem se vrati u posjed.

Odluka usvojena 6. marta 2001. godine

Odluka uručena 9. marta 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje jer se ne slaže sa novčanom kompenzacijom dosuđenom u korist podnosioca prijave. Dom je ustanovio da zahtjev ne ispunjava ni jedan od uslova sadržanih u pravilu 64(2) i odlučio da odbaci zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 10. maja 2001. godine

Predmet br.:	CH/98/1019
Podnositac prijave:	Sp.L., J.L., Sv.L. i A.L.
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	6. aprila 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Podnosioci prijave su državljanini Bosne i Hercegovine. Sp.L. (u daljem tekstu prvi podnositac prijave), njegova supruga (u daljem tekstu J.L.) i njihova dva sina (u daljem tekstu Sv.L. i A.L.) su nosioci štednih računa kod "Kristal Banke AD", Banja Luka, ekspozitura Dobojski (u daljem tekstu Banka). Podnosioci prijave su 1992. godine pokrenuli postupak pred Osnovnim sudom u Doboju, tražeći isplatu svoje štednje i kompenzaciju za izgubljenu dobit zbog nemogućnosti da podignu svoju štednju iz Banke. J.L., Sv.L. i A.L. u predmetu pred Domom, kao i u svim domaćim postupcima, zastupa prvi podnositac prijave. Osnovni sud u Doboju je 1993. godine naredio Banci da isplati podnosiocima prijave iznose koje su uložili kod Banke. Ova odluka je postala pravosnažna i podnosioci prijave su tražili da se ona izvrši, ali bez uspjeha.

Prihvatljivost

Pošto je ustanovio da se dostupni pravni lijekovi nisu pokazali djelotvornim u praksi i da su, prema tome, podnosioci prijave iscrpili raspoložive domaće pravne lijekove, Dom je predmet proglašio prihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je ustanovio da je postupak bio nepotrebno odgovrađen zbog postupanja relevantnih domaćih organa. Pošto se za dužinu postupka moraju smatrati odgovornim organi vlasti Republike Srpske, došlo je do povrede člana 6 Konvencije.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je našao da štednje podnositaca prijave kod Banke predstavljaju njihovu "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Zapažajući da u postupku pred njim, nije dostavljen nijedan ubjedljiv razlog zašto odluka Osnovnog suda u Doboju ne bi trebala biti izvršena, Dom je našao da je tužena Strana propustila da uspješno obezbijedi pravo podnositaca prijave na mirno uživanje imovine. Prema tome, došlo je do povrede njihovih prava zagarantovanih članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da obezbijedi potpuno izvršenje odluke Osnovnog suda u Doboju u postupku podnositaca prijave protiv Banke

*Odluka usvojena 3. aprila 2001. godine
Odluka uručena 6. aprila 2001. godine*

Predmet br.:	CH/98/1309, CH/98/1312, CH/98/1314, CH/98/1318, CH/98/1319, CH/98/1321, CH/98/1322, CH/98/1323 i CH/98/1326
Podnositelj prijave:	Almasa KAJTAZ, Dobrila BIJEDIĆ, Azira SIVČEVIĆ, Altijana MEŠIĆ, Rasema BEGIĆ, Elvedin DEVIĆ, Radenka CVIJEĆIĆ, Jasna ŠLJIVO i Dženana ŠEHOVIĆ
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina
Datum uručenja:	7. septembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Podnositoci prijava, koji su različitih nacionalnosti, bili su radnici u Ministarstvu pravde i opće uprave bivše Republike Bosne i Hercegovine. U decembru 1997. godine uspostavljeno je novo Ministarstvo za civilne poslove i komunikacije (u daljem tekstu Ministarstvo) a podnositoci prijava nisu zvanično raspoređeni na bilo koje radno mjesto u tom novom Ministarstvu. Podnositoci prijava navode da su nakon uspostavljanja Ministarstva nastavili da rade u novom Ministarstvu na istim radnim mjestima do različitih datuma početkom 1999. godine. Dana 8. septembra 1998. godine saznali su da su dobili status "neraspoređenih" radnika i da su kao rezultat toga dobili niže plate od drugih zaposlenih te da su prestali dobijati naknade počevši od juna 1998. godine ili približnog datuma. Prestali su primati bilo kakvu naknadu 31. decembra 1998. godine. Stvarno su prestali raditi negdje između januara i marta 1999. godine. Nikad nisu dobili rješenja o prestanku radnog odnosa ili o određivanju njihovog statusa kao neraspoređenih radnika. U novembru 1998. godine podnositoci prijava, osim jednog, pokrenuli su parnični postupak pred Općinskim sudom I u Sarajevu, ali nikakva odluka nije još donesena.

Prihvatljivost

Dok su svi osim jednog podnositoca prijave podnijeli tužbe pred Općinskim sudom I u Sarajevu, tužena Strana nije vjerovala da Općinski sud ima nadležnost i nije se branila u tim sudskim postupcima. Tako tužena Strana nije mogla tvrditi da je pravni lik "efikasan". Uz to, pošto podnositoci prijava nisu imali potrebna rješenja na osnovu kojih bi osporili zakonitost odluke kojom praktično prestaje njihovo zaposlenje i pošto nije postojao državni sud a pošto nije imenovan državni tužilac za zastupanje Bosne i Hercegovine pred sudovima Federacije, nije postojao efikasan pravni lik za navodne povrede na koje su se podnositoci prijava žalili. Tako se od podnositaca prijava nije moglo tražiti da iscrpe bilo koji dalji domaći pravni lik, i Dom je prijave proglašio prihvativim u cjelini.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je zaključio da to što se Općinski sud konačno proglašio kompetentnim ili ne da sasluša ove predmete, ukupan pravni sistem za rješavanje ovih zahtjeva nije dovoljno koherentan ili jasan. Podnositoci prijava nisu imali sud pred kojim bi se njihovi zahtjevi saslušali. Mogućnost da se podnese zahtjev, i da zatim po tom zahtjevu ne bude odlučeno, ne ispunjava zahtjeve člana 6(1). Prema tome Bosna i Hercegovina je povrijedila pravo podnositaca prijava na praktičan, efikasan pristup sudu.

Član 13 Konvencije

U svjetlu njegove odluke koja se tiče člana 6, Dom je smatrao da ne mora ispitati predmet po članu 13, koji garantuje pravo na efikasan pravni lik pred domaćim organima vlasti.

Diskriminacija

Dom je razmatrao navod podnositaca prijava o diskriminaciji u vezi sa članom 25(c) Međunarodnog ugovora o građanskim i političkim pravima, koji garantuje pristup "javnoj službi" bez diskriminacije. Dom je našao da je postojalo drugačije ponašanje prema svim podnositocima prijava zasnovano na nacionalnom porijeklu sa ciljem unapređenja povjerenja javnosti u administraciju Vlade Bosne i Hercegovine u posljedicama rata kroz princip "jednake zastupljenosti".

Dok drugačije ponašanje koje proističe iz pokušaja da se ostvari pravedna zastupljenost može služiti legitimnom cilju, da bi taj cilj bio postignut na zakonit način proces mora biti transparentan, pravičan i objektivan. Nisu dati jasni razlozi zašto baš ovi podnositoci prijava nisu zaposleni. Dalji dokaz nejasnog i neodgovarajućeg postupka izbora je utvrđen u vezi sa podnositocima koji su iz mješovitih brakova ili su u mješovitim brakovima, ili u vezi sa podnositocem prijave srpske nacionalnosti koji živi u Federaciji. Pošto Dom nije mogao utvrditi da su sredstva koja su upotrijebljena bila proporcionalna željenom cilju, smatrao je da su podnositoci prijava diskriminirani po osnovu nacionalnog i etničkog porijekla u uživanju prava na pristup javnoj službi, čime je Bosna i Hercegovina prekršila svoje obaveze po Dejtonskom mirovnom sporazumu.

Pravni likovi

Dom je naredio Bosni i Hercegovini da podnositocima prijava isplati različite iznose na ime kompenzacije za izgubljenu zaradu, beneficije i moralnu štetu.

Odluka usvojena 4. septembra 2001.

Odluka uručena 7. septembar 2001.

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Odluka o zahtjevu za preispitivanje nije donesena do 31. decembra 2001. godine.

Predmet br.:	CH/99/1568
Podnositac prijave:	Bahra ČORALIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	7. decembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Podnositac prijave je bila sudija u Bihaću od 1989. godine. Nju su 8. juna 1995. godine otela i teško pretukla tri muškarca. Oni su 28. jula 1995. godine pritvoreni pod sumnjom da su počinili zločin. Pušteni su iz pritvora 5. septembra 1995. godine. Osuđeni su 18. marta 1999. godine. Podnositac prijave je 1. oktobra 1997. godine podnijela javnom tužiocu krivičnu prijavu protiv bivšeg načelnika Policije u vezi sa napadom. Međutim, on nikada nije bio optužen. Podnositac prijave je 15. aprila 1998. godine podnijela tužbu za kompenzaciju protiv trojice osuđenih muškaraca i načelnika Policije. Do danas ne postoji konačna odluka u ovom predmetu.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da prijava, u onom dijelu u kome se odnosi na napad od 8. juna 1995. godine i pozitivne obaveze tužene Strane da zaštiti prava podnosioca prijave koja su navodno povrijeđena ovim napadom, spada van njegove nadležnosti *ratione temporis*. Dom je zabilježio da član 6 ne ukazuje da podnositac prijave, kao žrtva zločina ima održiv zahtjev po tom članu. Prema tome, Dom je utvrdio da je ovaj dio prijave, u vezi sa krivičnim postupkom, neprihvatljiv, pošto je nespojiv sa Sporazumom *ratione materiae*. Dom je utvrdio da što se tiče žalbenih navoda podnosioca prijave i za koje bi se od nje moglo tražiti da ih iscrpi. Ukratko, Dom je zaključio da prijavu treba prihvati i ispitati u meritumu u onom dijelu u kome se ona odnosi na žalbeni navod podnosioca prijave o povredi njenog ljudskog prava u svjetlu navodne nerazumno dužine parničnog postupka.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je zabilježio da je parnični postupak trajao 3 godine i 9 mjeseci i da još uvijek traje a da predmet nije toliko složen da bi se opravdalo takvo otezanje. Dom je našao da se ne čini da je postojalo bilo kakvo ponašanje od strane podnosioca prijave za koje bi se moglo smatrati da je doprinijelo otezanju postupka nego se prije može reći da je do otezanja došlo zbog nesposobnosti i neefikasnosti organa vlasti.

Uzimajući u obzir da je do otezanja u parničnom postupku došlo u potpunosti zbog ponašanja Općinskog suda, za koje je tužena Strana odgovorna, Dom je utvrdio da je vremenski rok u kome je postupak posnosioca prijave trajao pred sudovima tužene Strane bio nerazuman i da je povrijeđeno pravo podnosioca prijave na pravično suđenje u razumnom roku za odlučivanje o građanskim pravima zagarantovano članom 6(1).

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne korake da osigura da se po hitnom postupku odluči u predmetu podnosioca prijave pred Općinskim sudom i u skladu sa pravima podnosioca prijave. Dom je takođe naredio Federaciji da isplati podnosiocu prijave 5.000 KM na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu.

Odluka usvojena 7. novembra 2001.

Odluka uručena 7. decembra 2001.

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Odluka o zahtjevu za preispitivanje nije donesena do 31. decembra 2001. godine.

Predmet br.:	CH/99/1961
Podnositelj prijave:	Azra ZORNIĆ
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska
Datum uručenja:	8. februar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Predmet se tiče pokušaja podnosioca prijave, državljanke Bosne i Hercegovine, da stupi u posjed stana koji se nalazi na Dobrinji, Sarajevo. Ona je nosilac stanarskog prava na stanu i koristila ga je sa svojom porodicom sve do 1992. godine, kada je bila prisiljena da ga napusti zbog neprijateljstava. Podnositelj prijave je tvrdila da je područje na kojem se stan nalazi, de jure, prema Dejtonskom mirovnom sporazumu, dio Federacije Bosne i Hercegovine. Međutim, ono je, de facto, bilo pod kontrolom Republike Srpske. Predmetno područje, duž međuentitetske linije razgraničenja, bilo je predmet spora između Federacije i Republike Srpske. Podnositelj prijave je tvrdila da zbog ovakve situacije ona nije mogla da stupi u posjed svog stana. Pokrenula je upravni postupak kod relevantnih organa Federacije i Republike Srpske. Podnositelj prijave trenutno koristi drugi stan u Federaciji, a prijeratni korisnik, koji ima stanarsko pravo nad tim stanicom, pokrenuo je postupak za stupanje u posjed istog.

Prihvatljivost

Prvo, zapažajući da Država nije imala primjedbu na prihvatljivost prijave protiv nje po bilo kojoj osnovi, Dom je prijavu proglašio prihvatljivom protiv Države. Drugo, Dom je ustanovio da je, bez obzira da li je područje na kojem se nalazi stan podnosioca prijave na strani međuentitetske linije razgraničenja Republike Srpske, odgovornost Republike Srpske uključena jer ona sprovodi stvarnu kontrolu nad ovim područjem. Nalazeći da se pravni lijekovi, dostupni podnosiocu prijave u Republici Srpskoj, nisu pokazali djetotvornim u ovom predmetu, Dom je prijavu proglašio prihvatljivom i protiv Republike Srpske. Treće, zapažajući da je Federacija zahtijevala od Doma da predmet proglaši prihvatljivim protiv sve tri tužene Strane, Dom je predmet proglašio prihvatljivim i protiv Federacije.

Meritum

Član 8 Konvencije

Prvo, zapažajući da ograničen i jasno određen okvir odgovornosti Bosne i Hercegovine predviđen sadašnjim Ustavom ne uključuje pitanja postavljena u prijavi, Dom je smatrao da Državu ne bi trebalo držati odgovornom za bilo koje kršenje prava podnosioca prijave prema članu 8 Konvencije.

Drugo, Dom je zaključio da podnositelj prijave nije mogla da stupi u posjed svog stana zbog propusta organa Republike Srpske da djelotvorne rješavaju njen predmet, koji je ona pokrenula pred tim organima i stoga je Republika Srpska odgovorna za uplitivanje u prava podnosioca prijave na poštivanje njenog doma. S obzirom da Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenoj imovini zahtijeva da relevantni organ donese odluku po zahtjevu podnosioca prijave u roku od 30 dana od primitka istog, a organi su donijeli odluku po zahtjevu podnosioca prijave poslije više od godinu dana, to postupci organa Republike Srpske nisu bili "u skladu sa zakonom". Dakle, postojala je povreda prava podnosioca prijave od strane Republike Srpske na poštivanje njenog doma zagarantovanog članom 8.

Treće, Dom je zapazio da obaveza Federacije da obezbijedi podnosiocu prijave poštivanje njenog doma zahtijeva od Federacije ne samo da uspostavi režim zakonodavstva koji će omogućiti osobama koje su izgubile posjed svojih domova da se vrate u posjed istih, već i da osigura postupanje u skladu sa tim režimom u pojedinačnim slučajevima. Dom je dalje zapazio da Federacija nije tako uradila jer je postupak podnosioca prijave još uvek bio u toku, uprkos tome što su zakonski rokovi za donošenje odluke istekli. Prema tome, Dom je smatrao da je Federacija propustila da ispoštuje pozitivne obaveze koje su joj nametnute članom 8, pa je time prekršila prava podnosioca prijave po toj odredbi.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga koji su dati u kontekstu ispitivanja ovog predmeta prema članu 8, Dom je našao da se Država ne može smatrati odgovornom za bilo koju povredu prava podnosioca prijave prema članu 1 Protokola br. 1, ali da su i Federacija i Republika Srpska povrijedile pravo podnosioca prijave na mirno uživanje posjeda zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da hitno poduzme sve neophodne korake kako bi omogućila podnosiocu prijave da stupi u posjed stana i da plati podnosiocu prijave 2000 KM na ime kompenzacije za pretrpljenu moralnu patnju. Dom je naredio Federaciji da plati 1000 KM na ime kompenzacije za moralnu patnju.

Izdvojena mišljenja o slaganju/neslaganju

Gosp. Manfred Nowak, kojem su se pridružili gosp. Dietrich Rauschning i gosp. Hasan Balić, u svom izdvojenom mišljenju koje je priložio, ustvrdio je da je Dom trebao da obradi pitanje lokacije međuentitetske linije razgraničenja. Njegov je argument da je de facto okupacija dijelova teritorije Federacije od strane Republike Srpske bila povreda Dejtonskog mirovnog sporazuma, koja je lišila podnosioca prijave njenog prava da nadležne vlasti, tj. vlasti Federacije, odluče po njenom zahtjevu za povrat stana u posjed i da joj omoguće povrat u isti. Prema tome, Republika Srpska snosi glavnu odgovornost za povrede prava podnosioca prijave. Naučnije, gosp. Nowak je našao da je neprihvatljivo da nijedna od tri Strane nije poduzela efikasne korake da se ovaj spor oko teritorije riješi. Ova pasivnost je dovela do situacije da je podnositelj prijave bila lišena svoga prava na djelotvoran pravni lijek, pa su, prema tome, sve tužene Strane prekršile prava podnosioca prijave na djelotvoran pravni lijek po članu 13.

U svom izdvojenom mišljenju o neslaganju gosp. Viktor Masenko-Mavi je ustvrdio da su pitanja na koja se podnositelj prijave žali jasno u okviru odgovornosti Države i da je Državu trebalo smatrati odgovornom za povrede prava podnosioca prijave. S druge strane, gosp. Masenko-Mavi uvjerava da Dom nije trebao zaključiti da je Federacija odgovorna jer nije poduzela nikakvu radnju kojom se ukazuje na povredu prava podnosioca prijave i nije imala nadležnost za povrat podnosioca prijave u stan koji se nalazi na području koje je kontrolisala Republika Srpska.

Gosp. Mato Tadić i gosp. Želimir Juka su se pridružili izvojenom mišljenju gosp. Masenka-Mavija o neslaganju u dijelu koji se tiče odgovornosti Države.

Odluka od 9. januara 2001. godine

Odluka uručena 8. februara 2001. godine

Predmet br.:	CH/99/2150
Podnositac prijave:	Đorđe UNKOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. novembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Podnositac prijave, državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti, je panzioner koji živi u Sarajevu. Početkom rata kćи podnosioca prijave, njen suprug i dvoje djece, svi srpske nacionalnosti, živjeli su u Konjicu u Federaciji. Podnositac prijave je izgubio kontakt sa svojom kćerkom i njenom porodicom u ljeto 1992. godine. Nakon toga, podnositac prijave je čuo glasine da je porodica njegove kćerke ubijena, ali nije primio nikakve zvanične informacije kojima bi se potvrdile takve glasine. U januaru 1999. godine, podnositac prijave je saznao iz novina da su zbog ubistva porodice njegove kćerke dva muškarca uhapšena u Konjicu početkom jula 1992. godine. Podnositac prijave se žali da su organi vlasti tužene Strane namjerno zadržavali informacije koje su se odnosile na sudbinu njegove kćeri ne obavještavajući ga o njima od 1992. do 1999. godine, te da je to kod njega prouzrokovalo "duševnu patnju, bol i žalost".

Prihvatljivost

Dom je našao da podnositac prijave nije iscrpio domaće pravne lijekove u vezi sa svojim zahtjevom za materijalnu kompenzaciju na ime nestale imovine njegove kćerke, i da nije postavio svoj imovinsko-pravni zahtjev u krivičnom postupku protiv optuženih za ubistvo te da nije pokrenuo parnični postupak protiv njih ili protiv Federacije. Dom je, prema tome, proglašio neprihvatljivim dio prijave koji se odnosi na zahtjev za materijalnu kompenzaciju za nestalu imovinu porodice njegove kćeri.

Međutim, isto obrazloženje se ne može primijeniti na zahtjev podnosioca prijave za nematerijalnu kompenzaciju za njegovu duševnu patnju. Pošto Domu nije poznata, a tužena Strana nije ukazala na to, ni jedna odredba u domaćem zakonu kojom Federacija pruža podnosiocu prijave efikasan domaći pravni lijek za duševne patnje koju on nastoji nadoknaditi svojom prijavom pred Domom. Dom je zaključio da je prihvatljiv zahtjev podnosioca prijave za nematerijalnu kompenzaciju.

Tako je Dom proglašio prihvatljivim dio prijave koji se odnosi na zahtjeve podnosioca prijave po članovima 3, 8 i 13 i njegov zahtjev za nematerijalnu kompenzaciju u onom dijelu u kome se ti zahtjevi odnose na propuste tužene Strane koji su nastavljeni nakon 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Član 3 Konvencije

Podnositac prijave tvrdi da je pretrpio duševnu patnju kao rezultat neizvjesnosti oko sudbine njegove kćerke i njene porodice. On je saznao za istinu o svojoj porodici nakon više od sedam godina nakon ubistva i poslije članaka i spekulacija koje su se pojavile u vezi sa ubistvom u lokalnim novinama. U toku produženog perioda odgovraženja i brojnih prekida u istražnom i krivičnom postupku, podnositac prijave je pretrpio duševnu patnju, bol i žalost zbog sudbine njegove kćerke i njene porodice, uključujući i njegova dva mlađa unuka. Dom nije našao nikakvo razumno opravdanje što su ove patnje trajale toliko. Tako je dom zaključio da je tužena Strana povrijedila član 3, pravo podnosioca prijave da ne bude izložen nehumanom ili ponižavajućem ponašanju u periodu od 14. decembra 1995. do 5. maja 1999. godine, kada je podnositac prijave priznat kao oštećeni i kada mu je dozvoljeno da učestvuje u glavnom krivičnom postupku protiv lica koja su ubila porodicu njegove kćerke.

Član 8 Konvencije

Zabilježivši da su zahtjevi podnosioca prijave po članu 3 i članu 8 Konvencije u suštini isti i da se tiču propusta tužene Strane da na vrijeme sproveđe istragu i obavijesti podnosioca prijave o sudbini porodice njegove kćerke, te u svjetlu njegovog zaključka u vezi sa članom 3, Dom je utvrdio da nije neophodno posebno ispitivati predmet po članu 8.

Član 13 Konvencije

Dom je utvrdio da je u kontekstu predmeta koji je podnio rođak a ne stvarna žrtva rata, pravo zaštićeno članom 13 uključeno u pravo zaštićeno članom 3. Dakle, uzimajući u obzir svoj nalaz o povredi prava podnosioca prijave zaštićenog članom 3, Dom nije utvrdio nikakvu posebnu povredu člana 13.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da podnosiocu prijave isplati 10.000 KM na ime nematerijalne kompenzacije za njegovu duševnu patnju.

Odluka usvojena 10. oktobar 2001.

Odluka uručena 9. novembar 2001.

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Odluka o zahtjevu za preispitivanje nije donesena do 31. decembra 2001. godine.

Predmet br.:	CH/99/2425, CH/99/2426, CH/99/2427, CH/99/2428, CH/99/2429, CH/99/2430, CH/99/2431, CH/99/2433, CH/99/2434 i CH/99/2435
Podnositelj prijave:	Neđeljko UBOVIĆ, Ilija UBOVIĆ, Mlađen UBOVIĆ, Radovan HAJDER, Mihajlo TRAVAR, Pero KRČMAR, Stojan JUZBAŠIĆ, Nikola (Riste) HAJDER, Pane ŠAVIJA i Zdravko RADIČIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"Glamoč predmeti"
Datum uručenja:	7. septembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Predmeti se tiču pokušaja deset podnositelaca prijava, srpske nacionalnosti, koji su raseljeni 1995. godine, da se vrate u posjed svoje privatne imovine koja se sastoji od poljoprivrednog zemljišta i građevina u Općini Glamoč u Federaciji. Imovina o kojoj je riječ nalazi se u okviru Središta za borbenu obuku koje koristi Vojska Federacije. Oblast sjeverno od Glamoča, gdje podnositoci prijava posjeduju imovinu, predviđena je za izgradnju Središta za borbenu obuku Vojske Federacije u maju 1998. godine.

U oktobru 1998. godine, Vlada Federacije je usvojila rješenje kojim se dozvoljava Federalnom ministarstvu odbrane da stupi u posjed imovine prije donošenja pravosnažnog rješenja o eksproprijaciji. Prije toga, u toku 1997. godine, Federacija je započela izgradnju na tzv. "tenkovskom strelištu" u južnom dijelu Središta za borbenu obuku. Od 9. jula 1998. godine do 22. augusta 1998. godine održane su dvije vojne vježbe bez visoko eksplozivne municije. Treća, tzv. "laserska vježba" održana je u septembru 2000. godine. Svi deset podnositelaca prijava su vlasnici imovine u širem području Središta za borbenu odluku dok su pet podnositelaca prijava vlasnici ili suvlasnici imovine u okviru "tenkovskog strelišta".

Prihvatljivost

Nalazeći da ni jedan efikasan pravni lijek nije bio dostupan podnositocima prava koji bi im mogao pružiti naknadu za navodne povrede i da su prijave, zbog toga što je projekat Središta za borbenu obuku napravljen za potrebe Vojske Federacije, ispravno upućene protiv Federacije, Dom je prijave proglašio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Što se tiče pet podnositelaca prijava, koji su vlasnici ili suvlasnici imovine u okviru "tenkovskog strelišta", Dom je ustanovio da je uplitanje Federacije u njihovu imovinu bilo "lišavanje imovine" u smislu člana 1 Protokola br. 1 iako su podnositoci prijava i dalje samo formalno bili vlasnici imovine. Kako podnositoci prijava nisu bili u mogućnosti da uživaju svoju imovinu na način na koji oni to žele, tužena Strana je de facto preuzela posjed terena na kome se nalazi tenskovo streljište. Ovo oduzimanje nije bilo opravdano jer postupak eksproprijacije, koji je pokrenula tužena Strana, nije izvršen u skladu sa odgovarajućim zakonom. Time je došlo do povrede druge rečenice stava 1 člana 1 Protokola br. 1.

Što se tiče deset podnositelaca prijava, koji su vlasnici imovine u širem području Središta za borbenu obuku, iako oni formalno nisu bili lišeni imovine ni u jednom momentu, Dom je ustanovio da postupci Federacije predstavljaju uplitanje u prava podnositelaca prijava na mirno uživanje imovine koje nije bilo u skladu sa zakonom. Time je došlo do povrede prve rečenice stava 1 člana 1 Protokola br. 1.

Član 8 Konvencije

Što se tiče podnositelaca prijava koji nisu imali stalno boravište na teritoriji Središta za borbenu obuku, Dom je ustanovio da njihova imovina nije predstavljala "dom" te član 8 nije povrijeđen.

Što se tiče podnositelaca prijava koji su živjeli u "tenkovskom strelištu", Dom je ustanovio da je njihova imovina bila njihov "dom" u smislu člana 8. Pošto je došlo do uplitanja tužene Strane u prava podnositelaca prijava na poštivanje njihovih domova i pošto ona nije postupila u skladu sa zakonom, došlo je do povrede člana 8.

Što se tiče podnositelaca prijava koji su živjeli na širem području poligona, Dom je ustanovio da su oni koristili svoje kuće kao svoje domove do momenta kada su zbog rata bili prisiljeni da odu 1995. godine. Dok je njihova namjera bila da se vrate u svoje domove kada povratak bude bezbjedan, praktični efekat postupaka Federacije je bio da se podnositoci prijava ostave u stanju pravne nesigurnosti u vezi sa budućnošću ovih imanja. Postupci Federacije su predstavljali uplitanje u pravo podnositelaca prijava na poštivanje doma koje nije bilo u skladu sa zakonom. Time je došlo do povrede člana 8.

Član 2 Protokola br. 4 uz Konvenciju

U svjetlu svojih nalaza da je došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, kao i u svjetlu nalaza po pitanju člana 8 Konvencije, Dom ne smatra da je neophodno posebno ispitivati predmet po članu 2 Protokola br. 4 uz Konvenciju kojim je zagarantovano pravo na slobodu kretanja.

Diskriminacija

Dom je ustanovio da su svi podnosioci prijava srpske nacionalnosti i da je područje Glamoča, prije rata, bilo naseljeno uglavnom stanovništvom srpske nacionalnosti. S druge strane, ovaj teren je tuženoj Strani kao pogodan poligon za vojnu obuku naznačio SFOR, a Jugoslovenska narodna armija je čak i prije rata izvodila vojne vježbe u području Glamoča. Zbog toga, Dom nije mogao ustanoviti da je izbor terena za vojni poligon bio povezan sa etničkim porijeklom podnosiča prijava. Dom je ustanovio da propust tužene Strange da ispunij svoje obaveze prema zakonu nije doveo do drugačijeg postupanja prema podnosiocima prijava i, prema tome, nije se mogla utvrditi bilo kakva diskriminacija podnosiča prijava na osnovu njihovog nacionalnog porijekla.

Član 6 Konvencije

Dom je ustanovio, kao što predmet prije svega postavlja pitanja prema članu 1 Protokola br. 1 i u svjetlu nalaza prema tom članu i u vezi sa članom 8, da nije neophodno da ispita predmet po članu 6 kojim je zagarantovano pravo na pravičnu i javnu raspravu.

Član 9 Konvencije

Dom je ustanovio, s obzirom da je u svakom trenutku, osim u vrijeme održavanja vojnih vježbi, bilo moguće ući u teren Središta za borbenu obuku i posjetiti crkve i groblja u tom kraju, koja su zaštićena nasipima, i s obzirom na nalaz prema članu 1 Protokola br. 1 i po pitanju člana 2 Protokola br. 4, da nije neophodno razmatrati predmet posebno prema članu 9, kojim je zagarantovana sloboda vjeroispovijesti.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da odluči da li će nastaviti sa postupkom eksproprijacije u vezi sa imovinom svakog pojedinog podnosiča prijave u skladu sa relevantnim zakonom ili da odustane od planirane eksproprijacije, vraćajući imovinu podnosiocima prijava i dosuđujući im kompenzaciju za svu štetu koja je proizašla iz njenih postupaka koja je dovela do povreda prava podnosiča prijava; a u svakom slučaju, da preduzme korake kako bi ispravila posljedice svoje odluke i obezbjedila sredstva neophodna za kompenzaciju podnosiča prijava.

Dom je Federaciji naredio i da svakom od deset podnosiča prijava plati iznos od 5.000 KM na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu; i da podnosiocima prijava Nikoli (Riste) Hajder, Zdravku Radičiću i Panetu Šaviji isplati 300-400 KM na ime kompenzacije za putne troškove kako bi mogli prisustvovati raspravama Doma.

Odluka usvojena 3. septembra 2001. godine

Odluka uručena 7. septembra 2001. godine

Predmet br.:	CH/99/3196
Podnositelj prijave:	Avdo i Esma PALIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	11. januar 2001.

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Gđa Esma Palić je podnijela prijavu Domu radi ostvarivanja svog sopstvenog prava i u ime svog supruga, pukovnika Avde Palića. Suprug podnositeljice prijave je bio vojni komandant Armije Republike Bosne i Hercegovine u Žepačkoj enklavi. U julu 1995. godine, u vrijeme intenzivnih borbi sa snagama bosanskih Srba u toj oblasti, pukovnik Palić je sa Vojskom bosanskih Srba pregovarao o evakuaciji civilnog stanovništva u prostorijama UN-a, uz sigurnosne garancije UN-a. U prisustvu UN vojnika i promatrača, 27. jula 1995. godine, snage bosanskih Srba su silom odvele pukovnika Palića u smjeru komandne pozicije generala bosanskih Srba, Ratka Mladića. Na dan kad je Dom razmatrao predmet, pukovnik Palić se još uvijek vodio kao nestala osoba.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da postoje jaki posredni dokazi da je pukovnik Palić zadržan u pritvoru i nakon 14. decembra 1995. godine. Stoga, u dijelu u kojem se tvrdi da je došlo do kontinuirane povrede njegovih prava, Dom je našao da prijava spada pod nadležnost Doma *ratione temporis*. Dom je zapazio da je podnositeljica prijave gđa Palić podnijela, *inter alia*, zahtjev nadležnoj komisiji u Republici Srpskoj, ali nikada nije dobila nikakve informacije o tome gdje se nalazi njen suprug. Nikakva istraga nikada nije sprovedena u vezi sa hapšenjem i pritvorom pukovnika Palića, te je Dom utvrdio da žalba policiji Republike Srpske ne bi bila učinkovita. Dom je, stoga, našao da gđa Palić nije morala izvijestiti policijske organe vlasti tužene Strane o onome što se njenom suprugu desilo i da je iscrpila sve učinkovite domaće pravne lijekove. Stoga je Dom prijavu proglašio prihvatljivom.

Meritum

Član 5 Konvencije

Dom je utvrdio da su dokazi pred njim bez ikakve sumnje potvrđili da su snage bosanskih Srba silom odvele pukovnika Palića prije 14. decembra 1995. godine, a potom ga pritvorile, te da se mora pretpostaviti da je pukovnik Palić još uvijek živ i zadržan u pritvoru ili je ubijen. Bilježeći da organi vlasti tužene Strane nisu ponudili bilo kakvo vjerodostojno ili potkrijepljeno objašnjenje u vezi sa sudbinom i boravištem pukovnika Palića, te da nije sprovedena nikakva istraga nakon što je gđa Palić iznijela vjerodostojne naznake da je njen suprug u pritvoru i da je zabrinuta za njegov život, Dom je utvrdio da tužena Strana nije sa sebe skinula odgovornost za njegov život, te da se mora smatrati da je zadržan u nekom pritvoru, koji nije zvanično priznat, u potpunom odsustvu jamstava sadržanih u članu 5. Time je tužena Strana povrijedila pravo na slobodu i osobnu sigurnost pukovnika Palića, prema članu 5.

Član 2 Konvencije

Dom je zapazio potpuno odsustvo djelovanja tužene Strane kako bi istražila sudbinu pukovnika Palića i pripremila sve relevantne informacije o njemu, a posebno da li je još uvijek živ, i učinila ih dostupnim gđi Palić i Domu. Dom je također zapazio da, prema Europskom sudu za ljudska prava, vrijeme koje je proteklo od pritvaranja osobe, iako nije samo po sebi odlučujuće, predstavlja relevantni faktor koji se mora uzeti u obzir kod utvrđivanja da li je osoba preminula. Uzimajući u obzir da je skoro pet godina prošlo bez informacija o tome gdje se nalazi pukovnik Palić, kao i njegovoj sudbini, Dom je zaključio da je tužena Strana prekršila pravo na život pukovnika Palića koje je zajamčeno članom 2.

Član 3 Konvencije

Što se tiče pukovnika Palića, Dom je utvrdio da činjenice koje okružuju njegovo lišavanje slobode otkrivaju da je bio žrtva prisilnog nestanka u okviru značenja člana 1 UN Deklaracije o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka, prema kojem svako djelo prisilnog nestanka predstavlja povredu prava da osoba ne bude izložena mučenju i drugom okrutnom, nehumanom i ponižavajućem postupanju i kazni. Dom je utvrdio da ovaj pritvor u komunikacijskoj izolaciji, za koji se sa sigurnošću može pretpostaviti da je pukovniku Paliću prouzrokovao patnju i strah, predstavlja nehumano i ponižavajuće postupanje koje krši član 3 u odnosu na pukovnika Palića.

Što se tiče gđe Palić, Dom je zapazio da je trpjela nesigurnost, sumnju i strah duže od pet godina. Iako je podnijela zahtjev nadležnoj komisiji tužene Strane tražeći istragu u vezi sa sudbinom svog supruga, ostavljena je sa tjeskobom saznanja da je njen suprug u pritvoru od 27. jula 1995. godine, te da uopće ne postoje zvanične informacije u vezi sa njegovom sudbinom. Tužena Strana nije poduzela nikakve korake kako bi popravila ove propuste. Stoga je Dom našao da je tužena Strana time prekršila član 3 u odnosu na gđu Palić.

Član 8 Konvencije

Dom je zapazio da je gđa Palić dokazala da je tužena Strana uhapsila njenog supruga

27. jula 1995. godine, a da očito nikada nije pušten, te da je ona, bez ikakvog uspjeha, podnijela zahtjev nadležnoj komisiji tužene Strane i poduzela razne druge korake kako bi od tužene Strane pribavila informacije o tome gdje se nalazi njen suprug. Dom je, stoga, utvrdio da je gđa Palić dovoljno potkrnjepila tvrdnju da tužena Strana samovoljno zadržava od nje informacije, koje mora posjedovati, a koje se tiču sudbine njenog supruga, uključujući informacije u vezi sa posmrtnim ostacima njenog supruga, ukoliko više nije u životu. Stoga je tužena Strana prekršila njen pravo na poštivanje porodičnog života prema članu 8.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srbiji da odmah sproveđe potpunu istragu kojom će se ispitati sve činjenice u vezi sa sudbinom pukovnika Palića od dana kada je prisilno odveden, a sa namjerom da počinitelje dovede pred lice pravde; da oslobodi pukovnika Palića, ukoliko je još u životu, ili, pak, da njegove posmrtnе ostatke preda gđi Palić; da sve informacije i nalaze u vezi sa sudbinom i boravištem pukovnika Palića obznani gđi Palić; da isplati gđi Palić 15.000 KM na ime kompenzacije za njene duševne patnje; te da isplati gđi Palić, za njenog supruga, na ime kompezacije za nematerijalnu štetu 50.000 KM, koje će ona čuvati za svog supruga ili njegove nasljednike.

Izdvojena mišljenja o slaganju/neslaganju

Gosp. Vitomir Popović je priložio svoje izdvojeno mišljenje o neslaganju u kojem je iznio argument da je Dom prijavu trebao proglašiti neprihvatljivom kao nespojivu *ratione temporis*, kao i zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova.

Odluka usvojena 9. decembra 2000. godine

Odluka uručena 11. januara 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje. Što se tiče argumenta tužene Strane da je Dom otiašao izvan zahtjeva iznesenih u prijavi time što je razmatrao prijavu kao da je podnesena od strane gđe Palić radi ostvarivanja njenog prava i u ime njenog supruga, Dom je našao da ništa ne navodi na to da gđa Palić nije željela podnijeti prijavu u svoje ime, kao i u ime svog supruga. U odnosu na argument da je prijava trebala biti proglašena neprihvatljivom na osnovu propusta da se ispoštuje pravilo roka od šest mjeseci, Dom je smatrao da ovaj prigovor valja odbaciti, jer se žalbeni navod iz prijave odnosi na kontinuiranu situaciju. Što se tiče neslaganja tužene Strane sa novčanim obeštećenjem dosuđenim u korist podnositelja prijave, Dom je našao da to ne predstavlja ozbiljno pitanje koje se tiče tumačenja Sporazuma o ljudskim pravima, a nije ni pitanje od općeg značaja. Dom je smatrao da zahtjev ne ispunjava dva uvjeta koja Dom traži kako bi prihvatio takav zahtjev prema pravilu 64(2), te je odlučio odbiti zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 8. marta 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/4116, CH/00/4117, CH/00/4077 i CH/00/4115
Podnositelj prijave:	Bisera SPAHALIĆ, Mustafa SPAHALIĆ, Avdo TOSKIĆ i Adil UŠANOVIC
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina i Republika Srpska
Datum uručenja:	7. septembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Ovi predmeti se tiču pokušaja podnositelaca prijava, raseljenih lica bošnjačke nacionalnosti, da vrate u posjed svoju imovinu u Brčkom. U skladu sa Aneksom 2 Dejtonskog mirovnog sporazuma, pitanje kontrole Brčkog je ostavljeno otvoreno za kasniju međunarodnu arbitražu. Aneks 2 dalje predviđa da će ova oblast, u međuvremenu i ukoliko drugačije ne bude dogovoren, i dalje biti pod upravom kakva je bila u vrijeme potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma. Svi podnosioci prijava su pokušavali da vrate svoju imovinu koja se nalazi u sjeveroistočnom dijelu Brčko Distrikta koji je bio pod kontrolom Republike Srpske u vrijeme potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma.

Svi podnosioci prijava su 1999. godine pokrenuli upravne postupke pred organima Republike Srpske za vraćanje svojih domova u posjed. U predmetima tri podnosioca prijava nikakav odgovor nije primljen od organa Republike Srpske; jedan od tih podnositelaca prijava je 2000. godine vraćen u posjed svog stana u Brčko Distriktu. Preostalog podnosioca prijave Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske je vratilo u posjed njegovog stana 2000. godine.

Arbitražni tribunal, uspostavljen po Dejtonskom mirovnom sporazumu, je 5. marta 1999. godine donio Konačnu odluku kojom se utvrđuje da je Brčko "samoupravni nezavisni Distrikt" koji će biti pod suverenitetom BiH. Statut Brčkog, koji je bio instrument implementacije Arbitražne odluke, je usvojen 8. marta 2000. godine. Memorandum o razumijevanju, u kome su sadržane odgovornosti novog Odsjeka za urbanizam Brčko Distrikta, je potpisana 19. septembra 2000. godine između entiteta. Sudstvo Brčko Distrikta je uspostavljeno 1. aprila 2001. godine.

Prihvatljivost

Dom je prijave proglašio prihvatljivim u dijelu u kome su upućene protiv Bosne i Hercegovine u vezi sa navodima po članu 8 i članu 1 Protokola br. 1 nakon potpisivanja Memoranduma o razumijevanju 19. septembra 2000. godine i dotičnim navodima po članovima 6 i 13 nakon uspostave sudstva Brčko Distrikta 1. aprila 2001. godine. Dom je prijave odbio kao neprihvatljive u dijelu u kome su upućene protiv Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 8 i članom 1 Protokola br. 1 prije 19. septembra 2000. godine i u vezi sa članovima 6 i 13 prije 1. aprila 2001. godine.

Dom je prijave proglašio prihvatljivim u dijelu u kome su upućene protiv Republike Srpske u vezi sa navodima po članu 8 i članu 1 Protokola br. 1 prije potpisivanja Memoranduma o razumijevanju 19. septembra 2000. godine i u vezi sa navodima po članovima 6 i 13. Dom je odbio prijave kao neprihvatljive u dijelu u kome su upućene protiv Republike Srpske u vezi sa članom 8 i članom 1 Protokola br. 1 poslije 19. septembra 2000. godine.

Meritum

Član 8 Konvencije

Što se tiče Republike Srpske, Dom je utvrdio da je Republika Srpska bila zakonski i praktično odgovorna za rješavanje stambenih pitanja do 19. septembra 2000. godine. Dom je zapazio da su svi podnosioci prijava morali napustiti svoje domove zbog ratnih dejstava, da su svu imovinu zatim koristile treće osobe i da su pokušaji podnositelaca prijava da povrate svoje domove u posjed putem upravnim postupaka bili neuspješni, osim postupka jednog podnosioca prijave. Dom je, prema tome, ustanovio da podnosioci prijava nisu bili u mogućnosti da povrate svoje domove u posjed zbog propusta organa Republike Srpske da efikasno riješe njihove žalbe. Prema tome, Republika Srpska je prekršila pravo svih podnositelaca prijava na poštivanje njihovih domova zagarantovano članom 8 do 19. septembra 2000. godine kada je odgovornost za stambena pitanja prenesena sa Republike Srpske na Brčko Distrikt.

Što se tiče Bosne i Hercegovine, s obzirom da je Brčko Distrikt pod direktnim suverenitetom Bosne i Hercegovine, slijedi da je Bosna i Hercegovina tužena Strana pred Domom u vezi sa navodnim povredama ljudskih prava u Brčko Distriktu. Što se tiče podnosioca prijave koji je 2000. godine povratio svoj stan u posjed rješenjem Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, uplitanje u njegovo pravo na dom je prestalo prije vremena kada je Bosna i Hercegovina izričito prihvatala odgovornost za zaštitu ljudskih prava osoba u Brčko Distriktu pa Dom, prema tome, nije našao uplitanje u njegovo pravo na dom koje se može pripisati Bosni i Hercegovini. Što se tiče podnosioca prijave koji je povratio svoj dom u posjed rješenjem Brčko Distrikta, Dom nije ustanovio uplitanje u njegovo pravo na dom koje se može pripisati Bosni i Hercegovini. Što se tiče ostalih podnositelaca prijava, Dom je ustanovio da je Bosna i Hercegovina propustila da riješi njihove zahtjeve za povrat u posjed u rokovima propisanim zakonom pa je, prema tome, Bosna i Hercegovina prekršila njihovo pravo na poštivanje doma zagarantovano članom 8 poslije 19. septembra 2000. godine.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Što se tiče Republike Srpske Dom je utvrdio, u kontekstu ispitivanja predmeta po članu 8 Konvencije, da je Republika Srpska povrijedila prava podnosiča prijava na mirno uživanje posjeda, dok god je bila nadležna da razmatra ta pitanja, naime do 19. septembra 2000. godine.

Što se tiče Bosne i Hercegovine, Dom je utvrdio da je propust organa da postupe u skladu sa zakonima koji su važili u vrijeme navodnih povreda u predmetima dva podnosiča prijava, koji nisu bili u mogućnosti da povrate svoje domove u posjed, predstavljao je neopravdano uplitanje u pravo podnosiča prijava na mirno uživanje posjeda u periodu nakon 19. septembra 2000. godine. Dom nije ustanovio da je u predmetima podnosiča prijava, koji su bili u mogućnosti da povrate svoje domove u posjed, došlo do uplitanja koje se može pripisati Bosni i Hercegovini.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio da od 5. marta 1999. godine do uspostave sudstva Brčko Distrikta u aprilu 2001. godine, nije bilo moguće da sud odluči o meritumu tužbi podnosiča prijava u smislu člana 6. Pored toga, nejasnoća oko nadležnosti sudova Republike Srpske je lišila podnosiče prijave koherentnog sistema koji bi efikasno zaštito njihova prava. Prema tome, Republika Srpska je povrijedila prava podnosiča prijava na efikasan pristup суду. Zaključivši da su sudovi Republike Srpske još uvek bili nadležni za postupke koji su još uvek u postupku pred njima, Dom je ustanovio da se Bosna i Hercegovina ne može smatrati odgovornom za bilo koju povredu u vezi sa članom 6.

Član 13 Konvencije

S obzirom na svoju odluku u vezi sa članom 6, Dom je zaključio da nije potrebno da ispita predmete po članu 13, kojim je zagarantovano pravo na efikasan pravni lijek pred domaćim organima.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Bosni i Hercegovini da omogući podnosiocima prijava, koji to još nisu učinili, da vrate svoju imovinu u posjed bez daljeg odlaganja i da im isplati određeni iznos na ime kompenzacije za nemogućnost korištenja njihovih domova. Dom je naredio Republici Srpskoj da svakom od četiri podnosiča prijave isplati određeni iznos na ime kompenzacije za duševne patnje i nemogućnost korištenja njihovih domova.

Odluka usvojena 4. septembra 2001. godine

Odluka uručena 7. septembra 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/4889
Podnositac prijave:	Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini
Tužena Strana:	Republika Srpska
Drugi naziv:	Jakeš groblje
Datum uručenja:	12. oktobra 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Tokom perioda od 1996. godine do 2000. godine, Zavod za liječenje mentalno retardiranih osoba (u daljem tekstu Zavod) u Garevcu u Opštini Modriča je sahranjivao tijela preminulih pacijenata koji nisu muslimani iz Zavoda u muslimansko mezarje u Vukosavlju-Jakeš, koje se nalazi na zemlji u vlasništvu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Zavod je navodno takođe uklanjan posmrtnе ostatke preminulih muslimana koji su ranije sahranjeni na mezarju.

Prihvatljivost

S obzirom da je Zavod javna institucija i da se tužena Strana može smatrati odgovornom za postupke Zavoda, Dom je ustanovio da prijava spada u njegovu nadležnost ratione personae i proglašio je prihvatljivom.

Meritum

Član 9 Konvencije

Prvo, Dom je razmatrao član 9 izdvojeno. Zapažajući da bosanska tradicija obično ne dozvoljava da se osobe koje pripadaju različitim religijama sahranjuju zajedno, Dom je ustanovio da neodobrene sahrane osoba koje nisu muslimani i podizanje krstova na mezarju Jakeš, isključivo muslimanskom mezarju, bez pristanka Islamske zajednice spada u okvir značenja člana 9 Konvencije jer takva djela predstavljaju uplitanje u vršenje vjerskih dužnosti i obreda Islamske zajednice. Dom je ustanovio da je neovlašteno sahranjivanje osoba koje nisu muslimani u isključivo muslimansko mezarje provokativno i neopravданo u smislu člana 9(2). Radi toga, Dom je našao povredu člana 9 posmatrano izdvojeno.

Drugo, Dom je razmatrao član 9 u vezi sa diskriminacijom. Nalazeći da nema dovoljno dokaza da potkrijepi nalaz o drugačijem tretmanu, Dom nije ustanovio da je tužena Strana diskriminisala Islamsku zajednicu prema članu 9.

Član 1 Protokola br. 1

Prvo, Dom je razmatrao član 1 Protokola br. 1 izdvojeno. Dom je ustanovio da je sahranjivanje preminulih pacijenata koji nisu muslimani u mezarju Jakeš bez pristanka Islamske zajednice bilo uplitanje u pravo Islamske zajednice na mirno uživanje imovine kako je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1. S obzirom da to uplitanje nije bilo zakonito, Dom je utvrdio povredu člana 1 Protokola br. 1 posmatrano izdvojeno.

Drugo, Dom je razmatrao član 1 Protokola br. 1 u vezi sa diskriminacijom. Iz istih razloga koji su razmotreni u vezi sa diskriminacijom u vezi sa članom 9, Dom je ustanovio da nema dovoljno dokaza da bi utvrdio postojanje drugačijeg postupanja kod uplitanja tužene Strane u imovinska prava Islamske zajednice na mezarju Jakeš. U skladu s tim, Dom je ustanovio da tužena Strana nije diskriminisala Islamsku zajednicu po pitanju njenog prava na mirno uživanje imovine zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je ustanovio da nalaz povreda člana 9 i člana 1 Protokola br. 1 predstavlja dovoljnu satisfakciju.

*Odluka usvojena 8. oktobra 2001. godine
Odluka uručena 12. oktobra 2001. godine*

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Odluka o zahtjevu za preispitivanje nije donesena do 31. decembra 2001. godine.

Predmet br.:	CH/00/5408
Podnositelj prijave:	Mina SALIHAGIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. maj 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Podnositelj prijave je 1986. godine dobila stanarsko pravo na stanu (u daljem tekstu prvom stanu) u Tešnju, koji joj je dodijelio poslodavac. Podnositelj prijave se kasnije preselila iz prvog stana u drugi stan (u daljem tekstu drugi stan) u Tešnju. U toku 1993. godine podnositelj prijave je podnijela zahtjev vlasnicima oba stana da se njeno stanarsko pravo na prvom stanu prenese na drugi stan, koji je bio proglašen napuštenim. Poslodavac podnosioca prijave je 2. februara 1998. godine njoj dodijelio drugi stan, a 3. februara 1998. godine, Služba za urbanizam, stambene i inspekcijske poslove općine Tešanj (u daljem tekstu Općinska služba) potvrđila je pravo podnosioca prijave na korištenje. Podnositelj prijave je 17. februara 2000. godine zaključila kupoprodajni ugovor sa svojim poslodavcem za drugi stan, te je vlasništvo podnosioca prijave nad drugim stanom uknjiženo u zemljische knjige.

Podnositelj prijave je 4. oktobra 1999. godine podnijela zahtjev za povrat u posjed prvog stana. Općinska služba je 20. juna 2000. godine donijela rješenje kojim se podnosiocu prijave dozvoljava da se vrati u posjed ovog stana. Općinska služba je istoga dana takođe izdala rješenje kojim se poništava njeno prethodno rješenje od 16. februara 2000. godine i ukida pravo podnosioca prijave da privremeno koristi drugi stan. Podnositelj prijave je podnijela žalbu protiv ovog rješenja 30. juna 2000. godine. Općinska služba je 10. jula 2000. godine donijela rješenje kojim se dozvoljava deložacija podnosioca prijave iz drugog stana. Dom je izdao naredbu za privremenu mjeru kojom se zabranjuje deložacija i podnositelj prijave, ustvari, nije deložirana. Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okolice Zeničko-dobojskog kantona je 26. marta 2001. godine odbacio žalbu podnosioca prijave protiv poništenja rješenja Općinske službe od 20. juna 2000. godine o korištenju drugog stana.

Prihvatljivost

Pošto je prvo zapazio da je podnositelj prijave pokušala naći pravne lijekove za svoju situaciju i da su oni ostali bezuspješni, Dom je smatrao da su svi raspoloživi i efikasni pravni lijekovi iscrpljeni. Dom je zatim, zapazivši da podnositelj prijave nije dala nikakve dokaze kojima bi pokazala da je tražila korištenje nekog od pravnih lijekova na koji bi se mogao primijeniti član 6, proglašio prijavu neprihvatljivom zbog očigledne neosnovanosti u onom dijelu u kom se odnosi na navodnu povredu nanesenu podnosiocu prijave prema članu 6. Kao treće, Dom je zaključio da je prijava prihvatljiva u onom dijelu u kom se odnosi na navodne povrede prava podnosioca prijave na poštivanje njenog doma i prava na mirno uživanje njene imovine, kao što je zagarantovano članom 8 i članom 1 Protokola br. 1.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je zapazio da je, bez obzira da li je ili nije kupoprodaja drugog stana bila u skladu sa zakonom, podnositelj prijave uknjiženi vlasnik drugog stana, te da ona ima pravo, prema zakonu Federacije, da uživa u pravima uknjiženog vlasništva. Pošto se deložacija uknjiženog vlasnika nije mogla opravdati nikakvom hitnom situacijom, a niti jedna druga osoba nije tražila njenu deložaciju ili polagala prava vlasništva na drugom stanu, nijedna odredba domaćeg zakona nije se mogla smatrati osnovom za deložaciju. Pored toga, pošto je podnositelj prijave ispraznila prvi stan znatno ranije, ona se više nije mogla smatrati višestrukim korisnikom. Dom je, prema tome, našao da je pokušana deložacija podnosioca prijave bila protivna zakonu i da je postojala povreda prava podnosioca prijave na mirno uživanje njene imovine kako je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Član 8 Konvencije

Iz istih razloga koji su dati u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8, Dom je ustanovio da upitivanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje njenog doma nije bilo "u skladu sa zakonom", te da je zato došlo do povrede prava podnosioca prijave na poštivanje njenog doma kako je zagarantovano članom 8.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve neophodne korake da se osigura vlasništvo podnosioca prijave na drugom stanu i da se spriječi njena deložacija sve dok je stan uknjižen kao njena imovina, te da se podnosiocu prijave isplati 1.000 KM na ime nematerijalne štete.

Izdvojena mišljenja o slaganju/neslaganju

Gosp. Manfred Nowak priložio je mišljenje o djelimičnom neslaganju u kome je ustvrdio da naredba Doma da se osigura vlasništvo podnosioca prijave na drugom stanu i da se spriječi njena deložacija nije trebala sadržavati ograničenje, "sve dok je stan uknjižen kao njena imovina", smatrajući da to izgleda kao da Dom ohrabruje Federaciju da nastavi sa svojim zakonskim postupcima koji su usmjereni na uskraćivanje uknjiženih prava vlasništva podnosioca prijave.

Odluka usvojena 8. maja 2001. godine

Odluka uručena 11. maja 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/5480
Podnositac prijave:	Aziz DAUTBEGOVIĆ i 51 drugi mještanin sela Duge
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. juli 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Podnosioci prijave, koji su bošnjačkog porijekla, su mještani sela Duge u Općini Prozor-Rama, u Federaciji Bosne i Hercegovine. Selo se nalazi kod Vrele Krupić na obalama rijeke Buk koja se ulijeva u rijeku Duščicu, formirajući usput dva vodopada. Selo je dobilo ime po dugama koje se često pojavljuju na nebu iznad vodopada, a ovaj je predio poznat zbog svoje izuzetne prirodne ljepote. Podnosioci prijave smatraju rijeku i vodopade integralnim dijelom svojih života. Oni su poljoprivrednici u ruralnom području koji se izdržavaju poljoprivrednom proizvodnjom koja zavisi od rijeke.

Predmet se tiče navodne prijetnje podnosiocima prijave od neposredne štete koja može biti nanijeta njihovim domovima, prihodima i dobrobiti zbog planirane izgradnje hidroelektrane kod njihovog sela i unutar zaštićenog lokaliteta prirodnog naslijeđa. Ovu izgradnju odobrila je Općina Prozor-Rama, a investitori projekta elektrane, uz ostale saglasnosti, pribavili su i uvjerenje o uvjetima uređenja prostora izdato 13. maja 1996. i građevinsku dozvolu izdatu 14. maja 1996. godine.

Podnosioci prijave su tvrdili da će, ukoliko se nastavi sa planiranom izgradnjom elektrane, biti prekršena njihova prava zaštićena članovima 8, 6 i 13 Konvencije, te članom 1 Potokola br. 1 uz Konvenciju. Podnosioci prijave su dalje naveli da su izloženi diskriminaciji na osnovu svoga etničkog porijekla u uživanju ovih prava. Dana 4. septembra 2000. godine, Dom je naredio tuženoj Strani, kao privremenu mjeru, da preduzme sve neophodne mјere da se osigura obustava građevinskih radova na planiranoj hidroelektrani kod sela Duge. Dom je naknadno produžio naredbu za privremenu mjeru dok ne usvoji konačnu odluku u predmetu ili naredi njen povlačenje.

Prihvatljivost

Pošto je prvo zapazio da je dozvola za korištenje zemljišta za izgradnju elektrane bila izdata nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma, Dom je ustanovio da prijava spada u njegovu nadležnost *ratione temporis*. Dom je kao drugo ustanovio da se od podnositaca prijave nije moglo zahtijevati da koriste još neke pravne lijekove. Kao treće, zapažajući da hidroelektrana nije izgrađena, te da nisu potkrijepljani navodi da bi elektrana značila uplitanje u imovinu podnositaca prijave, Dom je proglašio očito neutemeljenim tvrdnje podnositaca prijave u vezi člana 1 Protokola br. 1. Kao četvrto, zapažajući da podnosioci prijave nisu nikad tražili da se njihova prava utvrde pred građanskim sudom, Dom je proglašio neprihvatljivim njihove tvrdnje u vezi člana 6 zbog očite neutemeljenosti. Peto, zapažajući da *prima facie* predmet ne postoji protiv tužene Strane u odnosu na diskriminaciju, Dom je i navode podnositaca prijave o diskriminaciji proglašio neprihvatljivom zbog očite neutemeljenosti. Konačno, Dom je proglašio prihvatljivim preostale tvrdnje podnositaca prijave.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je prvo razmatrao je li bilo uplitanja u pravo podnositaca prijave na poštivanje njihovog privatnog i porodičnog života i doma. Dom je ustanovio da bi izgradnja hidroelektrane značila uplitanje u zaštićena dobra prirodnog naslijeđa kod sela Duge. S obzirom na relevantnu praksu Evropskog suda za ljudska prava, Dom je ustanovio da se može tvrditi da podnosioci prijave imaju pravo prema članu 8 na zaštitu svoga tradicionalnoga načina života kao poljoprivrednika u ruralnoj zoni zaštićenoj kao dobro prirodnog naslijeđa. Tako je Dom našao da je to što je tužena Strana odobrila izgradnju elektrane kod sela Duge na lokaciji, čime bi se direktno ugrozio tradicionalan način života podnositaca prijave, predstavljalo uplitanje u njihova prava na privatni i porodični život i dom, koja su zaštićena članom 8.

Dom je zatim ispitao da li je uplitanje tužene Strane u zaštićena prava podnositaca prijave bilo opravdano u skladu sa zahtjevima iz člana 8(2). Dom je zapazio da su se u vrijeme uplitanja na teritoriji Federacije primjenjivale dvije grupe zakona u vezi zaštite prirode i prostornog uređenja: jedna grupa koju su donijele vlasti bivše Republike Bosne i Hercegovine i druga koju su donijele vlasti bivše "Hrvatske zajednice Herceg-Bosna." Kada je analizirao je li uplitanje u prava podnositaca prijave bilo "u skladu sa zakonom", Dom je pojedinačno razmotrio svaku od ove dvije grupe zakona. Dom je ustanovio da su prema obje grupe zakona nadležne vlasti propustile pribaviti neophodnu saglasnost za zaštitu prirode od vladinog tijela odgovornog za pružanje takve zaštite, te da su propustile da daju podnosiocima prijave priliku da učestvuju u upravnom postupku oko izdavanja saglasnosti i dozvola za gradnju. Stoga uplitanje u zaštićena prava podnositaca prijave nije bilo u skladu sa zakonom, pa je tužena Strana povrijedila prava podnositaca prijave prema članu 8.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da, ukoliko budu neophodne dodatne mјere za zaštitu prava podnositaca prijave u odnosu na dobra prirodnog naslijeđa kod sela Duge, spriječi izgradnju zgrada i drugih objekata na lokalitetu zaštićenog dobra prirodnog naslijeđa ukoliko dozvola za takvu izgradnju ne bude odobrena u skladu sa zakonom. Dom je takođe naredio Federaciji da isplati podnosiocima prijave paušalan iznos od 2.000 KM kao punu kompenzaciju za troškove postupka.

Odluka usvojena 2. jula 2001. godine

Odluka uručena 6. jula 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/6143 i 6150
Podnositelj prijave:	Mara TURUNDŽIĆ i Smiljka FRANČIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. februar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenično stanje

Podnosioci prijava su državljanke Bosne i Hercegovine. One su predratni nosioci stanarskih prava na stanovima u Mostaru. Oba podnosioca prijava su napustile svoje stanove uslijed ratnih sukoba. Predmeti se tiču njihovih pokušaja da vrate svoje stanove u posjed. Oba podnosioca prijava su podnijele zahtjeve Komisiji za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (u daljem tekstu Komisija) i ona je donijela odluke kojima su priznata njihova stanarska prava. Oba podnosioca prijava su podnijele zahtjev za izvršenje Odluke Komisije nadležnom opštinskom organu, ali nisu dobile nikakav odgovor. U vrijeme podnošenja prijave Domu, Odluke Komisije nisu bile izvršene.

Prihvatljivost

Zapažajući da su podnosioci prijava već učinili više pokušaja da se izvrše Odluke Komisije i da su ti pokušaji bili bezuspješni, Dom se uvjerio da se od podnositelja prijave nije moglo zahtijevati da iscrpe i jedan dodatni pravni lijek propisan domaćim zakonom i proglašio je predmet prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je zapazio da je prema Zakonu o implementaciji odluka Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica, nadležni upravni organ obavezan da doneće zaključak o dozvoli izvršenja odluke u roku od 30 dana od datuma kada je podnesen zahtjev za takvo izvršenje. U vrijeme kada je Dom razmatrao ove predmete, podnosioci prijava još uvek nisu dobile odluku po njihovim zahtjevima za izvršenje odluka Komisije, iako je rok za ovo istekao prije 15 mjeseci. Stoga, propust nadležnih upravnih organa da odluče po zahtjevima podnositelja prijave nije bio "u skladu sa zakonom" i došlo je do povrede prava podnositelja prijave na poštivanje doma, kako je zagarantovano članom 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga kao i u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8, Dom je našao da je propust nadležnog upravnog organa da odluči po zahtjevima podnositelja prijave bio u suprotnosti sa zakonom, te stoga povrijedeno njihovo pravo na mirno uživanje imovine zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da omogući podnosiocima prijava da vrate svoje stanove u posjed bez daljeg odlaganja; da plati svakoj od podnositelja prijave, iznos od 2000 KM za nematerijalnu štetu; da plati svakoj od podnositelja prijave iznos od 1600 KM kao kompenzaciju za gubitak mogućnosti da koriste stanove i za bilo koje druge troškove za vrijeme kada su podnosioci prijava bile prinuđene da žive u alternativnom smještaju; i da plati svakom od podnositelja prijave 100 KM za svaki sljedeći mjesec kada budu prinuđene da žive u alternativnom smještaju od 1. marta 2001. godine do kraja mjeseca u kojem vrate posjed.

Odluka usvojena 5. februara 2001. godine

Odluka uručena 8. februara 2001. godine

H

Doprinosi i troškovi u 2001.

**DOM ZA LJUDSKA PRAVA
DONACIJE U 2001. GODINI**

Novčani doprinosi

Donator		Datum primitka	Iznos	Iznos u KM
*Evropska komisija		8-Feb-01	615,000 EURO	1,202,738
Švajcarska		29-Mar-01	17,761 USD	39,011
Kanada		7-Jun-01	47,960 EURO	93,802
Sjedinjene Američke Države (2001/2002)		7-Jun-01	558,492 EURO	1,092,315
Velika Britanija - preko Vijeća Evrope		6-Aug-01	14,315 EURO	27,998
*Evropska komisija		14-Sep-01	492,000 EURO	962,268
Velika Britanija - preko Vijeća Evrope		27-Nov-01	13,974.37 EURO	27,331
Bosna i Hercegovina		10-Dec-01		56,345
Norveška		27-Dec-01	18,562 USD	41,753
Bosna i Hercegovina		21-Mar-02		43,653
UKUPNO KM				3,587,214

* Ukupan iznos ugovora sa Evropskom komisijom je 1,250,000 EURO za period od 1. januara 2001 do 31. marta 2002

** Bosna i Hercegovina je namijenila 100,000 KM u državnom budžetu za Dom za ljudska prava za 2001. godinu

Ostale donacije

Donator	Period	Vrsta donacije
Bosna i Hercegovina	Jan-Dec 01	kancelarijski prostor u zgradi Predsjedništva
Njemačka	Jan-Dec 01	finansiranje pravnika
Holandija	Apr-Dec 01	finansiranje pravnika
Sjedinjene Američke Države	Jan-Dec 01	finansiranje izvršnog službenika i tri pravnika

**DOM ZA LJUDSKA PRAVA
PREGLED TROŠKOVA U 2001. GODINI**

Stavke	iznos troškova (KM)
Troškovi članova	1,442,004
Troškovi osoblja	1,018,521
Oprema	77,837
Kancelarijski materijal	70,024
Usluge, komunalije i održavanje opreme	250,312
Vanjske aktivnosti (uključujući publikacije)	21,133
Najamnina za kancelarijski prostor (Banja Luka)	26,400
Službena putovanja u inostranstvo	5,287
Zapošljavanje, usavršavanje osoblja i razvoj	1,666
Nepredviđeni troškovi	7,109
UKUPNO KM	2,920,293